

XXX. évfolyam 5. szám

nka
Nemzeti Kulturális Alap

zeneKar

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

**Gondolatok a
rektorválasztás
küszöbén:**

„vagyművészeket,
vagy tanárokat
képzünk, de
zenekari
művészeket
sajnos nem”

**Stafétabot átadás
Miskolcon**

Vásáry 90

2023 / 05

SZERETNE TÖBBET MEGTUDNI A SZIMFONIKUS ZENEKAROKRÓL?

Tisztelt Olvasónk!

Harminc éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakpolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN ÖN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **6 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt 2023-ban:
összesen 8 000 Ft/év

Rovatainkban foglalkozunk

a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsg.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

KALENDÁRIUM 4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

ZENEAKADÉMIA

Gondolatok a rektorválasztás küszöbén..... 7

A közelmúltban három hírportál is hozott le egy-egy interjút Tóth Péterrel; a zeneszerző pályázatát adott be a Zeneakadémia rektori posztjára, így tevékenysége óhatatlanul a reflektorfénybe került. Mivel a Fidelio, a Kultúra.hu és a Népszava is különböző aspektusból tekint a rektori székkel járó kihívásokra, a három beszélgetés alapján nagyjából kirajzolódik az a vezetői terv, amivel Tóth Péter az intézmény irányítását célozza.

■ *Mechler Anna*

KÖRKÉP

Őszi körkép 10

Lapunk körkérdést intézett a zenekarok vezetőihez a nevezetesebb nyári események és az új évad kapcsán

■ *Kiss Eszter Veronika*

MISKOLC

Stafétabot átadás Miskolcon..... 16

A 2023-24-es szezontól a Miskolci Szimfonikus Zenekar első karmestere Thomas Herzog, aki jól ismeri a társulatot, hiszen majd másfél évtizede dolgozik velük rendszeresen. A magyar gyökerekkel bíró, svájci dirigenssel, aki az utóbbi időben gyakorta megfordul Magyarországon, az együttessel kapcsolatos terveiről, valamint egyéb felkészéseiről is beszélgettünk.

■ *Réfi Zsuzsanna*

VÁSÁRY 90

A zenén innen és túl..... 19

Ahogy tíz esztendővel ezelőtt, most is születésnapit tarthat, hiszen egymást követik az ünnepi fellépések. A köszöntések sora már nyár közepén a zeleméri Baltazár-kastélyban kezdődött, az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiáján, s szülővárosában, Debrecenben jubileumi hangversennyel folytatódott. Majd kedves együttesével, a Rádiózenekarral is ünnepelt, októberben pedig A zongorán túl című esten játszik Vásáry Tamás, aki augusztus 11-én lett kilencven esztendő.

■ *Réfi Zsuzsanna*

MMA

Művészeti Ösztöndíj Program..... 21

A szeptember 5-ére meghirdetett záróünnepséget az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) székházában tartották; az alkalmon részt vett Kiss János, az MMA alelnöke, Richly Gábor, az MMA főtájkára, Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója, valamint az MMA akadémikusai, az ösztöndíjas szekciók vezetői, továbbá a végzett ösztöndíjasok.

■ *Mechler Anna*

KITEKINTŐ

Orchestras now! – Wrocław 2023..... 23

Nemzetközi zenekari konferenciát tartott az NFM, a wrocławai Nemzeti Zenei Fórum, amelynek fókuszában a COVID után lassan újra épülő komolyzenei élet megváltozott helyzete, és az ezzel együtt járó, zenekarok előtt álló kihívások és lehetőségek álltak.

■ *Lendvai György*

VISSZATEKINTŐ

10 és 20 éve írtuk..... 25

MŰHELY

OKTATÁS

Hegedűs nemzedékek nevelője 27

A szólóhangszeres játéka és a kamaramuzsikálás mesterfogásait eleinte a svájci Morges-ban sajátíthatták el az érdeklődők, majd két évtized után a sikeres, nemzetközi mesterkurzus helyszínének Tatát választotta a Schiffer-Sebestyén házaspár. Réfi Zsuzsanna

FIATAL TEHETSÉGEK

A művész, aki az igazat keresi 30

Neve ismerősen cseng a magyar zenésztársadalomban. Elsőre talán mindenki a jól ismert zongoraművész-házaspár, Klukon Edit és Ránki Dezső gyermekeként gondol rá. De kicsoda igazából Ránki Fülöp? Egy kedves, szerény, a mesterkéltég legcsekélyebb jelét sem mutató művész, aki fiatal kora ellenére nagy tudással és rendkívüli alázattal mesélt hivatásról, szóló- és kamarajátékról, tanításról, és a komolyzene jövőjéről.

■ *Varga-Tóth Rita*

„Közösségben jó igazán

zenélni, létezni, élni” 34

Egyed Hunor klarinétművész a Zeneakadémián végzett nemrég, jelenleg a doktori iskola másodéves hallgatója és tavaly ősztől a Rádiózenekar szólamvezetője. Őt ismerhetjük meg közelebbről az alábbiakban.

■ *Uzsaly Bence*

ZENETÖRTÉNET

Egy vidéki kúria zenekarától a M. Kir.

Kúria bírójáig: a Végh család a magyar

zenekultúrában (2. rész) 37

A verebi Végh-család zenetörténeti szempontból legjelentősebb képviselője ifjabb János (1845–1918) volt, a Zeneakadémia egykori alelnöke, számos egyesület vezetőségi tagja, Liszt Ferenc, Mihalovich Ödön és Apponyi Albert barátja. Miközben zeneszerzőként és előadóként távol tartotta magát a rivaldafénytől, évtizedeken át állandó segítője és aktív részese volt hazánk zenei mindennapjainak.

■ *Gombos László*

KRITIKA

HANGVERSENY

Koncertekről 43

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Pannon Filharmonikusok hangversenyiról.

■ *Fittler Katalin, Kovács Ilona, Malina János*

CD

Beethoven kilenc szimfóniája,

Takács-Nagy Gábor vezényletével..... 49

2023. június 24-én lemezbemutató beszélgetésre invitálták az érdeklődőket a MÁV Szimfonikus Zenekar új próbatermébe (IX. kerület, Péceli utca 2.), ugyanis a hónap elején megjelent egy reprezentatív kiadvány, a MÁV Szimfonikusok állandó vendégkarmesterének vezényletével. Szép gesztus, az együttes vezetőségének a megbecsülését mutatja Takács-Nagy Gábor iránt.

■ *Fittler Katalin*

PRÓBAJÁTÉKOK 15, 48

Címlapon: Tóth Péter - fotó: Szathmáry Melinda/MMA

Augusztus 20. alkalmából Vitályos Eszter, a Kulturális és Innovációs Minisztérium miniszterhelyettese és Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár adott át kitüntetések a Pesti Vigadóban.

A zenei terület kitüntetettjei

Kimagasló szakmai munkája elismeréseként *Magyar Érdemrend parancsnoki kereszt polgári tagozat* kitüntetésben részesült **Botvay Károly Kossuth és Liszt Ferenc-díjas gordonkaművész**, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professor emeritusa, aki 1957-től a Magyar Állami Operaház Zenekara cselőszólómának tagja, 1963-tól 1984-ig szólistája volt.

Kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként *Magyar Érdemrend tisztikereszt polgári tagozat* kitüntetésben részesült **dr. Temesi Mária Liszt Ferenc-díjas operaénekes**, a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kara Magánének Tanszékének korábbi tanszékvezetője; **Dalos Anna** zenetörténész, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Zenetudományi Intézetének tudományos tanácsadója, a 20–21. századi Magyar Zenei Archívum vezetője.

Magas színvonalú munkájáért *Magyar Érdemrend lovagkereszt polgári tagozat* kitüntetését vehetett át **László Boldizsár operaénekes**, előadóművész, a Cotton Club Singers alapító tagja, vezetője; **Rác István Liszt Ferenc-díjas operaénekes**; **Elek István jazz-előadóművész**, klarinéttanár, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz Tanszékének szaxofontanára; **Vas Bence gitárművész**, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának dékánhelyettese és Zeneművészeti Intézete Szólóhangszerek Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, a Magyar Kodály Társaság elnöke;

Kimagasló tevékenysége elismeréseként *Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat* kitüntetésben részesült **Kállay Gábor operaénekes**, furulyaművész, zeneszerző, zenepedagógus, az Excanto és a

Camerata Hungarica régizene együttesek vezetője; **Katona Anikó**, a Magyar Állami Operaház nyugalmazott karigazgatója, korrepetitora.

Magas színvonalú szakmai munkájáért *Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat* kitüntetését vehetett át **Eperjesi Erika operaénekes**, színművész, a Miskolci Nemzeti Színház tagja, Miskolc megyei jogú város volt önkormányzati képviselője, a Miskolci Operabarátok Egyesületének alapító tagja; **Fülöp László**, a **Nemzeti Filharmonikus Zenekar hegedűművésze**; **Kemenyeczi Anikó énekművész**, a Nemzeti Énekkar tagja; **Tóth Katalin**, a **Nemzeti Énekkar alapító tagja**, **énekművésze**; **Veér György**, a **Kónyi Erkel Ferenc Énekkar alapító karnagya**.

Kiemelkedő tevékenysége elismeréseként *Magyar Bronz Érdemkereszt polgári tagozat* kitüntetését vehetett át **Hajzer Nikolett**, a Magyar Állami Operaház Gyermekkarának karnagya; **Fehér György Miklós zeneszerző**, a váci Pikéthytibor Zeneművészeti Szakközépiskola nyugalmazott tanára és Cantabo Kamarakórusának volt vezetője; **dr. Hausmann Kóródy Alice zenetörténész**, zenepedagógus, a Partiumi Keresztény Egyetem Bölcsészettudományi és Művészeti Karának volt dékánja, **dr. Herpay Ágnes Mária fagott- és kamaraművész tanár**, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Zeneművészeti Intézete Fafúvós Hangszerek Tanszékének egyetemi docense, a pécsi Pannon Filharmonikusok fagott szólamvezetője.

Kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként Magyar Érdemrend tisztikereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült **Dalos Anna** tudományos tanácsadó.

Az elismerésekhez szívből gratulálunk!

SZÍNHÁZ, KULTÚRA, INNOVÁCIÓ a válságok korában címmel tartottak szakmai konferenciát Kaposváron, ahol a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára arról is beszélt, nem támogatásként, hanem befektetésként gondol a kultúra finanszírozására a kulturális kormányzat. Závogyán Magdolna kiemelte, hogy világszerte komoly kihívások érik a kulturális területet. Magyarországon a 2024-es költségvetésben 400 milliárd forint lesz a „mínusz” ebben az ágazatban. A kulturális támogatásokról szólva kiemelte: *a kultúra tekintetében nem elég azt nézni, hogy az adott program mennyi pénzt termel, hanem figyelemmel kell lenni az elért intellektuális és a társadalmi hatásra is. A kulturális szektor a pandémia idején is jó szakmai válaszokat tudott adni, ezért a kormányzat most is számít a szakma javaslataira. Meg kell határozni, hogy mi az állam szerepe a kultúrában: mi az, ami szükséges, de elégséges. A túl nagy beavatkozás sem jó, de az alapellátásnak sem szabad sérülnie* – szögezte le Závogyán Magdolna.

KILENCVENEDIK SZÜLETÉSNAPIJA ALKALMÁBÓL ünnepi hangversenyen köszöntötték Vásáry Tamás Kossuth-díjas zongoraművészt, karmestert a Magyar Rádió Művészeti Együttese a Zeneakadémián. Az eseményen az ünnepelt Beethoven 9. szimfóniáját vezényelte. Ünnepi beszédét követően Devich Márton a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának osztálytáblóját nyújtotta át Vásáry Tamásnak. Vigh Andrea, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora köszöntőjében felidézte, hogy Vásáry Tamás 10 évesen lett Dohnányi Ernő tanítványa, 14 évesen nyerte el a Zeneakadémia Liszt-versenyének első díját. A zongora tanszéken szerzte művészdiplomáját, majd Kodály Zoltán tanársegédjének nevezték ki a Zeneakadémia szolfézs tanszékén. Az egyetem rektora egy Zsolnay eozin gömböt ajándékozott az ünnepeltnek.

BARTÓK VILÁGVERSENY. A Zeneakadémia az idén hegedűsöknek hirdette meg a 46 ezer euró össz-díjazású Bartók Világversenyt, amelyen 16 ország 31 fiatal tehetsége vett részt. A versenyzők között 7 japán, 3-3 magyar és orosz, 2-2 koreai, cseh, spanyol, olasz és kínai, valamint egy-egy brit, román, török, svéd, német, moldovai, francia és Egyesült államokbeli állampolgár volt. A tekintélyes nemzetközi zsűri (elnök Daniel Phillips amerikai hegedűművész, a New York-i The Juilliard School oktatója) döntése alapján, Lilia Pocitari kapta a 22 ezer eurós első díjat a verseny eredményhirdető gálaestjén. A tekintélyes megmérettetés 14 ezer euróval járó második helyét a japán Szeki Tomotaka, a 8 ezer eurós harmadik díjat pedig a német-lengyel-japán Maya Alexandra Kasprzak érdemelte ki. A testület két különdíjat is odaítélt: a verseny repertoárján szereplő, a tavalyi zeneszerző fordulóban díjazott kortárs művek legjobb előadásáért járó, 2000 eurós elismerést is Lilia Pocitari vehette át, a szerb Veljko Nenadic kompozíciója, az Impromptu és Perpetuum Mobile tolmácsolásáért, míg a legjobb Bartók-interpretációért járó, szintén 2000 eurós kitüntetést Kelemen Gáspár kapta. A verseny partnereinek felajánlása révén számos további különdíj is gazdára talált: a három dobogós közül Lilia Pocitari fellépési lehetőséget kapott a Budafoiki Dohnányi Zenekartól, a Concerto Budapesttől és a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekartól a 2024-2025-ös szezonban, illetve a Magyar Állami Operaháztól is, Szeki Tomotaka a Pannon Filharmonikusok meghívását és a Fidelio Fortissimo médiacsomagját nyerte el, míg Maya Alexandra Kasprzak a Magyar Zene Háza és a MŰPA koncertmeghívását vehette át. A további döntősök közül Lorenz Karls a Bartók Emlékház és a Zeneakadémia kamarahangversenyre szóló felkérését kapta, Kelemen Gáspár pedig a Bartók Rádió, a Magyar Zene Háza, a Nemzeti Filharmonikusok, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara és a Zemplén Fesztivál meghívását, valamint a Papageno médiacsomagját.

SZÁZ DIRIGENS mutatkozik be a Fricsay Ferenc Nemzetközi Karmesterversenyen, amely szeptember 3-án kezdődött Szegeden. A verseny fontos célja a világban még mindig az egyik legismertebb magyar karmester, Fricsay Ferenc emlékének megőrzése - mondta Gyüdi Sándor, a megmérettetésen közreműködő Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatója. Fricsay Ferenc Berlinben és Münchenben, valamint Houstonban volt operaházak főzeneigazgatója, valamint zenekarok vezető karmestere, emellett az első sokat utazó, vendégszereplő dirigensek közé tartozott. A Deutsche Gramophon lemezcég első számú karmestereként hatalmas repertoárt rögzített, felvételei ma is kaphatók, noha betegsége miatt 1961-ben felhagyott a dirigálással. 1934-44-ig Szegeden dolgozott katonakarmesterként, a színház, a szabadtéri játékok és a Szegedi Filharmonikus Egyesület - a mai Szegedi Szimfonikus Zenekar - dirigense volt. A versenyben továbbjutókat a Vaszilij Petrenko, a londoni Royal Philharmonic Orchestra zeneigazgatója vezette zsűri választja ki. A verseny első három helyezettje vendégkarmesterként kap meghívásokat európai zenekarok koncertjeire.

ÖT KONTINENS 56 ORSZÁGÁNAK 308 FIATAL MUZSIKUSA jelentkezett az idei Kodály Zoltán nemzetközi versenyre, amely díjátadóval egybekötött gálakoncerttel fejeződött be Debrecenben. A második alkalommal megrendezett Kodály Zoltán nemzetközi zenei verseny keretében a fiatal dirigensek rendhagyó módon nemcsak zenekari darabokat, hanem számos oratóriumrészletet is vezényeltek. A jelentkezők - akik között venezuelai, marokkói, észt, indonéz, kazah és új-zélandi karmester is volt -, a háromfordulós verseny előtt videó előválogatón vettek részt, hogy kiderüljön, kik kapnak meghívást az élő versenyre. Az előzsűri döntése alapján végül 38 versenyző kezdhetette meg a versenyt, köztük hat magyar résztvevővel.

A hétfős, nemzetközi zsűri elnöke egy igazi legenda, a 92 éves Jorma Panula volt, tagjai: Ács János (Olaszország/Magyarország), Peter Broadbent (Egyesült Királyság), Remy Franck (Luxemburg), Hamar Zsolt (Magyarország), Oksana Madarash (Ukrajna), Kollár Imre (Magyarország). A verseny döntőjébe öt karmester került. A nemzetközi zsűri első díjat nem adott ki, megosztott második díjat kapott Alexander Sinan Binder és Mateusz Gwizdalla, harmadik lett Erdélyi Dániel, negyedik díjat kapott Eric Staiger, az ötödik helyet Jiří Habart szerezte meg. A Kodály Zoltán nemzetközi zenei verseny során a fiatal dirigensek végig a Kodály Filharmonia együttesével dolgoztak. A harmadik, mindent eldöntő fordulóban a versenyzők Kodály Zoltán idén éppen 100 éve bemutatott, Psalmus Hungaricus című művét vezényelték. A szolista Kovácsházi István Liszt-díjas érdemes művész volt.

A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM rektori pozíciójára kiírt felhívásra, amelynek benyújtási határideje augusztus 21-én éjfélkor járt le, öten nyújtottak be pályázatot: Győriványi György Sándor, Keller András, Kutnyánszky Csaba, Marosi László és Tóth Péter. A fenntartó a feltételeknek megfelelő pályázatokat elküldi az egyetemi szenátus részére, amely a vonatkozó jogszabályi előírások és az egyetem alapító okiratában foglaltak szerint rangsorolja azokat, majd a fenntartónak felterjeszti a rektori kinevezésre, várhatóan szeptemberben. A jelenlegi rektor, Vigh Andrea megbízatása október 31-én jár le, ennek megfelelően az egyetem új vezetője november 1-jén kezdi meg munkáját.

JOSÉ CARRERAS legújabb gálakonzertjével tér vissza Magyarországra. A világhírű, 76 éves spanyol tenor november 29-én a Papp László Budapest Sportarénában lép fel. Minden idők egyik legsikeresebb operáenekest a Budafoki Dohnányi Zenekar kíséri, vezényel David Giménez, a sztárvendég Miklósa Erika lesz.

OKTÓBER 10-14. KÖZÖTT RENDEZIK a 10. David Popper Nemzetközi Csellóversenyt Várpalotán. Az Európa Kulturális Fővárosa Program támogatásával megvalósuló rendezvény a fiatal tehetséges zenészeknek kínál alkalmat a bemutatkozásra. A David Popper Nemzetközi Csellóversenyt Szili Gabriella és Onczay Csaba gordonkaművész, a verseny állandó zsűrielnöke alapította. A kétévenként megtartott csellóverseny a 19. századi cseh gordonkaművészről, a Magyar Királyi Zeneakadémia tanáráról kapta a nevét.

EÖTVÖS PÉTER MESE CÍMŰ MŰVÉHEZ alkottak 360 fokos vizuális világot a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) médiadesign szakos hallgatói a Magyar Zene Háza Hangdómja számára. Eötvös Péter az 1960-as években 100 magyar népmese dramaturgiáját kutatta, majd 101. meseként létrehozta azt a kultikus művet, amely számára belépést jelentett a korabeli szakmai elit legszűkebb csoportjába. A Mese című, 12,5 perces hangjáték 1968-ban készült, a mesélő, a különböző karakterek megszemélyesítője Molnár Piroska volt. A hangfelvételek eredetileg Budapesten készültek, majd ebből az alapanyagból hozta létre Eötvös Péter az elektronikus kompozíciót a kölni rádió stúdiójában. A Zene Háza Hangdómjának 360 fokos vásznára tervezett, különleges akusztikai és vizuális élményt nyújtó mű az Intermezzo Fesztivált követően a Hangdóm műsorára is felkerül, a közönség - változó párosításban - két-két animációt tekinthet meg egy vetítésen.

AZ ORSZÁGOS FUVOLÁS TALÁLKOZÓ olasz sztárvendéggel és a magyar fuvolázás kiemelkedő alakjaival kerül megrendezésre október 14-én és 15-én az Óbudai Társaskörben. Paolo Taballione, a Bajor Állami Operaház szólófuvolása, a salzburgi Mozarteum professzora, aki az amerikai Powell cég művésze, szólóestet ad szombaton (október 14-én), majd vasárnap reggel mesterkurzuson osztja meg tudását. A programban szerepel még Kramarics Katalin, a lipcsei Gewandhaus Zenekar szólófuvolásának koncertje, Berten D'Hollander készülő lemezének bemutató hangversenye, valamint színpadra lép a Németországban élő Garzuly-Wahlgren Anna, Molnár Tünde és Bán Máté, továbbá Telemann 12 fantáziáját 12 magyarországi zenekari fuvolás szólaltatja meg. Lesznek még minden korosztályt külön megszólító kurzusok, elméleti előadások és hangszer-, illetve kottakiállítás és vásár is. Az esemény a fuvolás találkozók több mint tíz éves szünetelése után jön létre a Flute Forum Hungary alapítói (Simon Dávid és Bán Máté) szervezésében, jegyek már kaphatók a jegy.hu weboldalán.

Kondor Imréné „Nusi”

A Zenekar újság megjelenését közel harminc éven keresztül segítő tördelőszerkesztő munkatársunk, Kondor Imréné „Nusi” rövid, súlyos betegség után 2023. július 15-én, 64 éves korában elhunyt. Mindig pontos és alapos munkája segítette a lapot abban, hogy a zenei terület egyik meghatározó orgánuma lehessen.

Kedves személyisége, hozzáértése mindig hiányozni fog.

Nyugodjék békében!

A Savaria Szimfonikus Zenekar a 2022-23-as évad utolsó társulati ülésén **Kiss Dominik** oboa művészt választotta az év zenekari művészáneknak

✍ Mechler Anna

Gondolatok a rektorválasztás küszöbén

A közelmúltban három hírportál is hozott le egy-egy interjút Tóth Péterrel; a zeneszerző pályázatot adott be a Zeneakadémia rektori posztjára, így tevékenysége óhatatlanul a reflektorfénybe került. Mivel a Fidelio, a Kultúra.hu és a Népszava is különböző aspektusból tekint a rektori széssel járó kihívásokra, a három beszélgetés alapján nagyjából kirajzolódik az a vezetői terv, amivel Tóth Péter az intézmény irányítását célozza.

Az Erkel-díjas muzsikus nem úgy tekint magára, mint a pályázat legnagyobb esélyesére; véleménye szerint szerencsésebb volna, ha a testület egy olyan embert választana meg, aki az intézmény dolgozója, belülről ismeri a Zeneakadémia működését, és tisztában van a legutóbbi idők döntéseivel, azoknak előkészítő folyamataival is. Hogy mégis beleásta magát az egyetem üzemeltetésének kérdéseibe és beadta a pályázatot, azt két háttérkörülmeny magyarázza: a többször változtatott pályázati kiírás erőteljesen leszűkíti a pályázók körét – és nem volna szerencsés, ha alternatíva híján kellene egyetlen jelöltre voksolni –, illetve a saját vezetői múltja révén birtokában van olyan készségeknek, amelyek által alkalmas lehet ennek a szakmailag igen szép feladatnak az ellátására.

Az interjúkban reagált a Zeneakadémiát érő kritikákra is, miszerint nem elég jó az oktatás, a hallgatók nem

felelnek meg a próbajátékokon, sokan elmennek külföldre a (talán még mindig) jóhírű budapesti diplomával a zsebükben, valamint, hogy kevés a nagynevű külföldi tanár. Ezek az észrevételek szerinte külön-külön és részben valószínűleg helytállóak, ám igenis meg lehet találni azokat az oktatási módokat, amelyekre – akár rövid periódusos kurzusokra – Budapestre lehet hívni külföldi művészeket. Posztgraduális képzéseket szeretne indítani akár koncertmester, akár kamarazenész, akár operakarmesteri képzésből, ami önköltséges oktatás volna; napjainkban erre komoly fizetőképes kereslet is lenne. Tóth Péter abban az esetben látja értelmét a fenntartóváltásnak, amennyiben a működési költségek nagyobb részét nem a magyar állam biztosítja, és garanciát kap az egyetem, hogy saját delegáltjai is helyet kapnak a kuratóriumban. Ugyanakkor szeretné visszaállítani az osztatlan képzést, mert a bolognai rendszer láthatóan nem működik, a művészetoktatásban a kreditrendszer is teljesen életszerűtlen.

A pályáztatás során komoly vitát kavart, hogy a Minisztérium a kiírás értelmében egy jelentős előadóművészt szeretne a vezetői székben látni. Tóth Péter ebben a kérdésben is más véleményt képvisel, hiszen a Zeneakadémia rektorának nem az elsődleges feladata a koncertezés: fontosabb, hogy felülről kell látnia az intézmény működését. Egy oktatási intézmény esetében indifferens, hogy a vezetője hány-szor állt pódiumon; viszont jól kell tudnia kommunikálni, türelmesnek, empatikusnak kell lennie az emberekkel, folyamatosan figyelnie kell a világot, a trendeket, a piaci igényeket, észrevenni a lehetőségeket. Naprakésznek kell lennie a törvények, jogszabályok, rendeletek világában, emellett kapcsolatot kell tartania a zeneoktatás további intézményeivel.

Természetesen a három riport után is maradtak a zenei közvélemény számára megválaszolatlan kérdések. Nagyon nyugtalanítóak azok a hírek, amik az egyetem szenátusának a jogkörét megkérdőjelezik, tudniillik a Zeneakadémia mindenkori rektorát ez a testület választja meg, és döntésüket a miniszter hagyja jóvá a hatályos szabályozásnak megfelelően. Az október elején esedékes választást követően az új elnök november 1-jén lép hivatalba. Tóth Péter a Zenekar újságnak adott villáminterjúban terveiről és az általa tapasztalt kultúrpolitikai jelenségekről beszélt.

– Ön az egyik interjú során azt mondta: a Zeneakadémia rektora a nap huszonnégy órájában viseli ezt a funkciót, nem lehet kilépni belőle egyetlen pillanatra sem. Véleménye szerint, ha megválasztanák, akkor hogyan tudná összeegyeztetni az alkotói munkát a rektori címmel?

– Azt gondolom, hogy mindenkinek arra van ideje, amire feltétlenül szeretné, hogy legyen. Eddig is elég zsúfolt volt az életem, de a komponálás mindig belefért. Talán azért, mert számomra a zeneszerzés nem munka, hanem egy olyan állapot, ami feltölt, teljesen elkülönül a mindennapi tevékenységeimtől. Ráadásul nem csak akkor komponálok, amikor leülök a géphez vagy a zongora mellé, hanem folyamatosan gondolkodom, a villamoson állva, egy unalmas előadás közben vagy hazafelé menet – vagyis a komponálás háttérbe szorulásának gondolata nem nyugtalanít.

– Izgalmasabbak talán a jelen helyzetben a vezetés konkrét feladataira irányuló kérdések. Az egyik interjúban elhangzott, hogy „Posztgraduális képzéseket lehet indítani akár koncertmester, akár kamarazenész, akár operakarmesteri képzésből.” Miért nem a graduális képzésben szeretné működtetni ezt a fajta képzést, ha ezek Ön szerint alapvető feladatai volnának az egyetemi zeneoktatásnak?

– Igazából technikai oka van: azért, mert posztgraduális képzést lényegesen könnyebb elindítani, mint egy graduális képzést. Egy új graduális képzés elindításához a minimális idő másfél-két év. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nem kell akár azonnal nekiállni kidolgozni ennek a tervezetét, de a posztgraduális képzések addig is elindulhatnak.

– Miért kell ilyen hosszú idővel számolni?

– Ahhoz, hogy jövő szeptemberben el tudjon indulni egy kurzus, annak még idén nyáron el kell készíteni az anyagát. A kész anyagot végig kell futtatni a bírálati rendszeren – előbb az egyetemen nézik meg, majd a Magyar Akkreditációs Bizottság elé kerül. Ha november legelejéig nem tud átmenni az összes szűrőn, akkor nem tud megjelenni a felvételi tájékoztatóban, így a hallgató nem tudja februárban beadni a felvételi kérelmét, ennek következtében nem zajlik le a felvételi vizsga sem, és a következő őszön nem kezdheti el a tanulmányait. És ebben az esetben nagyon szűken számoltam mind a megalkotási, mind a bírálati időket, tehát a realitás az, hogy egy graduális képzés indítása másfél-két év, míg a posztgraduális képzés feltétele mindössze egy szenátusi döntés.

– Már többéves tapasztalat, hogy Nyugat-Európában a próbajátékokon megjelenő aspiránsok kotta nélkül ismerik a teljes zenekari repertoárt és az összes stílust. Ezt a tudást a képzésük során szerzik meg, vagyis a tananyag része, és nem posztgraduális oktatás keretében sajátítják el!

– **Pillanatnyilag a képzés két részből áll: vagy tanári képzésen vesz részt valaki, vagy művészképzésen. Egyik vonalon sem kulcskérdés, hogy a zenekari irodalmat megismerjék a növendékek.**

Vannak olyan órák – bizonyos intézményekben részei az oktatásnak, máshol szabadon választható kurzusok –, amik a zenekari szólamok gyakorlását célozzák. Jellemzően a fúvósok szokták megnézni a problémás zenekari állásokat, de ez függ a tanár egyéniségétől is, tölt-e vele időt. Az, hogy a teljes zeneirodalomra kiterjedő szólamismerete legyen egy zenésznek, addig nem elvárható, ameddig nem indítjuk be a zenekari zenészképzést. Máshogy nem fér bele a képzési struktúrába.

– A próbajátékok alapján az utóbbi időben a meghallgatásokat vezető zenekari szakemberek egyhangúlag állítják, hogy gyakorlatilag nem kerül ki az Akadémiáról megfelelő utánpótlás, míg az egyetem vezetősége azt állítja, hogy elegendő mértékű és eredményes is a zenekari gyakorlat. Miből eredhet ez az ellentmondás, és hogy lehetne feloldani?

– Mivel nem látom belülről a rendszert, erre a kérdésre nem tudok válaszolni. Az én tapasztalatom különben Szegedről hasonló:

**vagy művészeket
képzünk, vagy
tanárokat képzünk, de
zenekari művészeket
sajnos nem.**

Ezzel együtt a Zeneakadémia még mindig nagyságrendekkel jobb helyzetben van, mint egy vidéki képzőhely, hiszen ott valóban van rendszeres zenekari munka, fellépések, kitűnő karmesterekkel dolgoznak a növendékek, tehát valóban magas színvonalú képzés folyik. A legtöbb képzőhelyen hiány van bizonyos hangszeresekből, és ilyen feltételekkel azért elég nehéz szimfonikus zenekart összeállítani. Ha nincs elég muzsikuss minden szólamban, akkor nincs valódi zenekar, és a zenekari órák megtartása finoman szólva is felemás.

– *Említette a magyar oktatási lánc fennmaradásának fontosságát a képzésben – nincs ez ellentmondásban azzal, hogy az egykor jelentős magyar iskolák is külföldön működtek, főként Oroszországban és Nyugat-Európában?*

– Amikor erről beszéltem, akkor arra az ismert példára gondoltam: Liszt növendéke volt Thomán István, tőle tanult Dohnányi és Bartók, akiktől könnyű eljutni a ma is aktív világhírű zongoraművészeinkhez. És ezen a ponton szeretném megjegyezni: nagyon fontosnak tartom, hogy megmaradjon a Zeneakadémia egyéni, sajátos, minden más intézménytől különböző arculata, az az imázs, ami a világ szemében ma a Liszt Akadémiát jelenti. Csak ismételném magam, ha arról beszélnék, hogy a felsőoktatásban a növendékek gyakran egy tanár kedvéért mennek külföldre, és ha történetesen egy magyar növendéknek egy nyugat-európai egyetemre kell mennie, hogy egy magyar oktatótól tanulhasson, akkor egy olyan helyzet állt elő, amit én nem tartok kívánatosnak az oktatásban.

– *Pedig a Zeneakadémia kötelékében így is közel 500 ember dolgozik. Véleménye szerint valóban szükséges ennyi oktató? Van létjogosultsága ennyi tanszaknak? Tényleg kell évente ennyi növendéket képezni?*

– A kulcsszó ebben az esetben az, hogy ennyi ember dolgozik – vagyis beleszámít a kollégium portása is, vagy a koncertteremben a pakolók, a hangoló, a hangszerszállító teherautó sofőrje. A Zeneakadémia nem egyetlen intézmény, része a Kecskeméti Kodály Intézet is, vagy a Bartók Koncertvatórium. Hogy reálisak-e a létszámok, azt kívülről szintén nem lehet megítélni. Ez nem egy egyszerű iskola, ez egy komplexum. Itt nagyon sok képzési szint van jelen egyszerre – a középfok, az egyetem, a külföldiek kecskeméti képzése mind teljesen más, ennek megfelelő személyi igényekkel. Azt kellene itt megvizsgálni, hogy egészen konkrétan a létszám-arányok milyenek az egyes intézményrészekben belül, de akkor azt is vizsgálni kell, mekkora a kiszolgáló személyzet létszáma, az adminisztratív területen vagy a koncertszervezésben dolgozóké. Nyilván az éves beszámolókból ez kiderül, vagyis nem gondolnám, hogy ezekre a kérdésekre ne lehetne pontos választ kapni.

– *Amikor a felsőoktatás helyzetéről van szó, mindig előkerül az alap- és középfokú oktatás kérdése is, hiszen ezeken a szinteken kell először változtatni ahhoz, hogy a minőségi változás a felsőoktatásban is érezhető legyen. Ön szerint mennyire van ráhatása ezekre a kérdésekre a Zeneakadémia rektorának?*

– Feltétlenül az élére kell állni ennek a kérdésnek.

**Harminc év után
már meg kellene
valósulnia egy
olyan felmérésnek,
amiről mindig csak
beszélünk: nézzük
át a zeneoktatást az
alapfoktól a doktori
iskoláig, vizsgáljuk
meg, hogy mire van
valójában szükség,
és miből adódnak
a problémák.**

A végén pedig le kell tenni egy megoldási javaslatot a döntéshozók asztalára. Ez nyilván fájdalmas lesz, hiszen bizonyos területeken túlképzés folyik – ez elsősorban középfokon gond –, de a középfok problémái hatással vannak a felsőfokú képzőhelyekre is. Ha nem vállalja fel az oktatási vagy a kulturális kormányzat, hogy átvizsgálja, mire van szükség igazából, és ennek megfelelően, ésszerűen dönt, szóval, ha mindezt nem teszi meg, akkor a helyzet csak tovább fog romlani. A fenntartó megváltoztatása például önmagában nem oldja meg a problémát. ■

Őszi körkép

Lapunk körkérdezt intézett a zenekarok vezetőihez a nevezetesebb nyári események és az új évad kapcsán.

 Kiss Eszter
Veronika

„Szerelem és szenvedély”

MÁV Szimfonikus Zenekar - Lendvai György igazgató

– *Mit emelnél ki a nyári események közül?*

– A 2022/23-as évad végéhez közel, júniusban is izgalmas programok sorával vártuk a közönséget. Június 14-én, a II. Haydneum Egyházzenei Fesztiválon, Keller András vezényletével adtunk hangversenyt Budapesten, az Egyetemi templomban. Az autentikus helyszínen Haydn: Krisztus hét utolsó szava a keresztfán című oratorikus műve hangzott el. Június 15-én, Budapesten a VI., kerületi Hunyadi tér gyönyörű parkjában késő délután játékos hangszerebmutató foglalkozást tartott gyerekeknek Székely Edit - fuvolaművész, zenepedagógus kollégánk, majd 18:00 órától a MÁV Szimfonikus Zenekar részűvős kvintettjének koncertjén olyan népszerű művek szerepeltek, amelyeket mindenki ismer és kedvel. A színes zenei programban szerepelt többek között Bizet híres Carmen szvitje, Gershwin Porgy és Bess című operájának közkedvelt részletei, de hallhattunk szenvedélyes tangót és filmzenét is. A kamarazene rajongói június 16-án, a Festetics Palotában híres bécsi klasszikusok remekműveit hallhatták. A hangverseny koncertmestere Rolla János hegedűművész volt, akivel mindig nagy megtiszteltetés együtt dolgozni. Músonon Haydn egyik fiatalkori műve, a G-dúr szimfónia, majd Mozart kiemelkedően nagyszerű A-dúr klarinétkvintettjének kamarazenei átírata csendült fel, amelynek szólistája Sólyomi Pál, zenekarunk kiváló klarinétművésze volt. A nagy sikerű est Haydn Esz-dúr szimfóniájával ért véget. A MÁV Szimfonikus Zenekar évadjának utolsó hangversenye június 23-án, a Zeneakadémián volt állandó vendégkarmesterünk, Takács-Nagy Gábor vezényletével. Ez alkalommal Brahms két műve szerepelt a programban, amelynek fénypontja a d-moll zongoraverseny volt, Várjon Dénes zongoraművész előadásában. Az est második részében Brahms egyik legtalányosabb műve, a III. szimfónia hangzott el, mely baljós küzdelmek hangulatát idézi, de olyan színekkel, hangulatokkal, amelyek később számos zenészt és filmkészítőt is megihlettek. A teltházas közönségünk igazán szép zenei élményekkel gazdagodott. Másnap, június 24-én, rendhagyó lemezbemutató beszélgetést rendeztünk a zenekar

új székházában, a Budapest, IX., Péceli utca 2-ben. Takács-Nagy Gábor karmester régi barátunk, és mivel vezényletével jelent meg a Deutsche Grammophonnál, Beethoven kilenc szimfóniáját tartalmazó CD-je, amelyet a Verbier Festival Chamber Orchestrával vett fel, örömmel adtunk teret egy érdekes és izgalmas beszélgetésnek, amelyet nagyon nagy érdeklődés kísért, felvette a Bartók Rádió, és egy három részes sorozat készül belőle. A Vasutasnap minden év júliusában kiemelt jelentőségű esemény zenekarunk számára, mivel ezen a napon az ország minden tájáról érkező vasutas szakemberek előtt játszhatunk. Az idei, 73. Vasutasnapon, a Vasúttörténeti Parkban 189 tisztet avattak, és 171-en kaptak magasabb szintű elismerést. Zenekarunk játéka, Farkas Róbert vezényletével emelte az ünnep fényét, július 7-én. A MÁV Szimfonikus Zenekar ezt követően egy hónapos, megérdemelt szabadságra ment, majd augusztusban újult erővel folytatta a munkát, és 14-én kezdetét vette a 9. Jorma Panula Nemzetközi Karmesterkurzus, amelyre a világ minden tájáról jelentkeztek fiatal karmesterek (összesen 56-an), akik közül a Mester kilenc aktív és öt passzív hallgatót választott ki, akikkel egy héten át dolgozott a zenekarunk próbatermében.

– A mesterkurzus zárókoncertjére 2023. augusztus 19-én, az Olasz Kultúrintézet dísztermében került sor. A budapesti közönség itt találkozhatott először azokkal a tehetséges fiatalokkal, akik a jövő karmester-titánjai lehetnek. Közben, augusztus 18-án, egy különleges hangversenyre kapott meghívást a zenekar csellóegyüttese. A nagyszerű zenész kollégáim Bajnán, a Sándor-Metternich kastélyban léptek fel, a NÖF szervezésében. Augusztus 26-án, az évad nyitányaként Budapesten, a TE!Feszt (Terézvárosi Fesztivál), Szabad a tánc! címmel rendhagyó, ingyenes koncertet adtunk. Ez alkalommal olyan népszerű műveket játszott a zenekar Farkas Róbert vezényletével, amelyek mindenki számára ismerősek, tánccra hívogatók. Johann Strauss és Lehár Ferenc híres dallamaival arattunk óriási sikert. A háromnapos fesztiválon augusztus 25-27-ig, kollégáim közönségtalálkozókat szerveztek a standunkon, és népszerűsítették az új évadunk bérletes hangversenyeit. A promóciós kampányt szeptember 3-án, a Pozsonyi Pikniken folytattuk, és büszkén mondhatom, hogy nagy sikerrel. Közben, augusztus 27-én, az Újpesti Városnapok

keretében a gyönyörű Újpesti Zsinagógában, a hagyományos Kántorkoncerten vendégszerepelt zenekarunk olyan kiváló kántorokkal, mint például Zucker Emánuel, Budai Miklós, Raáb Gábor... Az új évadunk első bérletes hangversenye szeptember 21-én lesz a Zeneakadémián. Az est átfogó címe: Síríg tartó szerelem, illeszkedve ahhoz a Szerelem és szenvedély tematikához, amelyet vezető karmesterünk, Farkas Róbert álmódott meg. Az est szopránzólistája Sümegi Eszter, aki sikeres pályafutásának 30. évfordulóját, és első önálló lemezének kerek évfordulóját ünnepli. Az albumot 20 évvel ezelőtt vette fel a MÁV Szimfonikusok közreműködésével.

– *Milyen az új próbaterem, mennyire sikerült belakni?*

– A nyári hónapokban nagyon sok tennivaló volt a költözés miatt. A Stefánia úti bérleményünkben végre átköltözhettünk a MÁV Zrt. által felajánlott, teljesen felújított egykori Ferencvárosi Művelődési Ház épületébe, az új otthonunkba. Nagyon sok munka van mögöttünk, de a legfontosabb, hogy túl vagyunk a költözésen, és a tesztidőszakon, a próbaterem akusztikai mérésein. Sajnos, van még hiányosság, még nem tökéletes minden, de kényelmes, modern és tágas a terem, a kollégák szeretik az épületet, van helye mindenkinek a gyakorlásra is. Ahhoz, hogy tökéletesebb legyen a hangzás, még anyagi forrásra van szükség, de addig is akusztikai függönyökkel megoldottuk azt, hogy elfogadható minőségben tudunk dolgozni. Olyannyira, hogy már lemezfelvételeket is készítettünk itt. A próbaterem mellett található székház még felújításra vár, egyelőre nincsenek még meg hozzá az anyagi forrásaink. Ez lesz az irodaépület, s ha át tudunk költözni a székházból oda, akkor a zenekarunk nagyon kényelmes helye lesz a főépületben.

– *Mit emelnél ki az új évad eseményeiből?*

– Nehéz kiemelni egy-két koncertet, hiszen mind egyiknek megvan a szépsége, különlegessége. Azt viszont el kell mondanom, hogy a súlyos anyagi gondok miatt, a források kiszámíthatatlansága miatt ebben az évadban sokkal kevesebb neves külföldi vendégművészt tudtunk meghívni, mint a korábbi években. De szerencsére fantasztikus, nemzetközi hírű magyar szólistákat, és karmestereket tudunk fogadni, hiszen ők a barátaink és kölcsönösen tiszteljük, szeretjük egymást. Csak néhány név: a már említett Sümegi Eszter, Pusker Júlia, Kelemen Barnabás, Perényi Miklós, Berecz Mihály... És a karmesterek: Farkas Róbert vezető karmesterünk mellett Takács-Nagy Gábor, Kesselyák Gergely, Csaba Péter, Medveczky Ádám...A „Szerelem és szenvedély” évadunk érzelmekben gazdag zenei élményt fog nyújtani mindenkinek, ebben biztos vagyok. A legnagyobb várákozással Kobayashi Ken Ichiro tiszteletbeli vendégkarmesterünk búcsúfellépését várjuk, örülünk, hogy

mégis eljön hozzánk, hiszen már úgy volt, hogy nem utazik többet Magyarországra. A budapesti koncertet egy három hetes japán turné követi, ahol Kobayashi mester vezényel, a szólista pedig az itthon is jól ismert Fujiko Hemming lesz. Őszi olasz turnénk során Milánóban is fellépünk, ide már sokadszor hívnak vissza bennünket. Folytatjuk ezen kívül a NAXOS számára két magyar zeneszerző, Weiner Leó és Zádor Jenő életművének felvételét, valamint Farkas Ferenc műveinek rögzítését a londoni Toccata Classics részére.

– *Mit vársz az új évadtól, az elmúlt évek nehézségeinek tükrében?*

– Még nehezebb évet gazdaságilag, mint az előzőek, de ugyanolyan szép koncerteket és sikereket.

„Komolyzene nincs, csak zene van”

Hámori Máté művészeti vezető, karmester, Óbudai Danubia Zenekar

– *Hogy telt a nyár a zenekarnál? Milyen fontosabb koncertek, fellépések voltak?*

– Mozgalmas időszak volt, sok helyen sokféle koncertet adtunk a nyár folyamán. Az Óbudai Nyáron, a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon és a Művészetek Völgyében, illetve a Szent István-napokon, a Balatonalmádi Filmfesztiválon és a Szentendrei Teátrum és Nyár programjában is szerepeltünk, de volt vidéki turnénk és kamarakoncertjeink is.

– *Melyek az idei évad legfontosabb eseményei, koncertjei, újításai?*

– Idei évadunk szlogenje: „Komolyzene nincs, csak zene van”. Ennek jegyében fővárosi plakátkampányt indítottunk, és szeretnénk, ha minél szélesebb körben indulna párbeszéd annak érdekében, hogy ránk, „komolyzenészekre” ne egy elefántcsonttoronyban üldögélő, beesett mellkasú, alapvetően depressziós, élet- és társasággyűlölő „nerdökként” tekintsenek. A Danubia Zenekarnál a zene teljességét valljuk, ennek megfelelően az élet minden szakaszához, alkalmához kínálunk dal- és operaműveket, amik közt a friss slágerek, az elektromos zene, a kortárs opera és a filmzene egyformán helyet kaphat, mert úgy hisszük, így lehet a zene valóban mindenkié. Amiből nem engedünk, az a kiválasztás és az előadás minősége, hiszen az életünket csak az igazán jó zenék tudják jobbá tenni. 30 éves jubileumunkat ünnepeljük idén, december 30-án a Müpában adunk jubileumi koncertet, de büszkék vagyunk arra is, hogy egyre több eseménynek ad otthont óbudai próbatermünk, a Danubia Szalon.

– *Ifjúsági koncertjeik nagy sikerrel futnak. Mik a tapasztalatok, hogyan lehet a mai fiatalokat megszólítani?*

– Nagyon figyelünk arra, hogyan lehet bevonni a fiatalokat: elsősorban humorral, táncosokkal, színészekkel és képzőművészekkel gazdagított előadásokat készítünk, amelyeket már négy-hatéves kortól ajánlunk – ezek a családi koncertek a Budapest Music Centerben és a Danubia Szalonban is megtalálhatók. Tíz éve járunk iskolai tornatermekbe is az ifjúsági koncertjeinkkel, hogy minél több gyerekhez elvigyük a zene örömét, és online énekóra-sorozatunk is bárki számára elérhető.

– *Számolnak-e az előző év tapasztalatai alapján a rezsiköltségek miatt nehézségekkel, teremproblémákkal?*

– Az előző év tapasztalatai alapján számolunk a megnövekedett rezsiköltségekkel és teremproblémákkal – ésszerűen gazdálkodunk, hogy leküzdjük ezeket a nehézségeket.

Hangsúlyos belépő

Gyüdi Sándor karmester, igazgató, Szegedi Szimfonikus Zenekar

– *Mit emelne ki a nyári időszak eseményeiből?*

– 2003 óta legfontosabb nyári programunk az Ajándékkoncert, melyet a Szegedi Szabadtéri Játékok keretében, a Dóm tér négyezer fős nézőtere előtt adunk. Ez az a hangverseny Magyarországon, ahol a legnagyobb számú – nem sétáló, hanem helyre szóló jeggyel rendelkező – közönség klasszikus zenét hallgat. Az idei cím csalóka volt, mert a „Ma éjjel táncolnék...” a My Fair Lady egyik dalára utalt, ám a musical részlete csak Csajkovszkij, Borogyin, Kodály és Ravel tánc-ihlette kompozíciói után, ráadásaként hangzott el.

– *Hogy készülnek az ősze? Mire számítanak az előző évek tapasztalatai alapján?*

– Őszi programunk nagyon korán és igen hangsúlyosan meg is kezdődött: szeptember 3. és 10. között zajlott Szegeden a Fricsay Ferenc Nemzetközi Karmesterverseny, melyre ötszázharmincan jelentkeztek, közülük százan kaptak lehetőséget arra, hogy pódiummunkra állhatnak. Igazán nemzetközi volt a verseny, mindössze két magyar induló volt, és valamennyi lakott kontinensről voltak résztvevők, tehát Ausztráliából, Észak- és Dél-Amerikából, Ázsiából, Afrikából és persze Európából érkezett dirigensek álltak a dobogókra, még a második forduló tizenhét továbbjutója is tizennégy különböző országot képviselt. A verseny a

zenekarnak hatalmas munkát jelentett, melyet intenzív évad követ: karácsonyig felnőtteknek szóló bérleteinkben két-két koncertet, a gyerekbérletekben egy-egy hangversenyt játszunk, a Szegedi Nemzeti Színházban operabemutatónk, ősbemutatókat megszólaltató balettbemutatónk és operettbemutatónk is lesz, valamint két vajdasági városban vendégszerepelünk különböző magyar kortárs műsorról, egy harmadik mai magyar zenei összeállítást Szegeden játszunk, továbbá két estén vendégszerepelünk a Műpában. Erősen reméljük, hogy sem járvány, sem az energiaár-robbanás miatti kényszerű leállás nem hátráltatja e gazdag program teljesítését.

– *Mennyire érinti az együttest a tavalyi rezsizárak miatt kialakult helyzet?*

– Energiaköltségünk a január-februári leállás ellenére is jelentősen meghaladja a korábbi éveket. Béréinkkel próbálunk nyomába eredni a megélhetési költségek emelkedésének. Ez a két kiadási kategória tehát az eddigieknél több pénzt igényel, viszont a forrásaink nem bővültek. A helyzetre csak egyetlen módon, a szakmai kiadások, ezen belül hangszer-beruházások keretében sajnálatos csökkentésével tudunk reagálni.

– *Melyek az idei évad legfontosabb eseményei? Mit emelne ki ezek közül?*

– Rögtön például a bérleti sorozataink nyitókoncertjét, melyen új művészeti vezetőnk, Dubóczky Gergely – igazán hangsúlyos belépőként – többek között Mahler I. szimfóniáját dirigálja. Két esti koncert-sorozatunk mellett két matiné-bérletet is indítunk. Számos különleges programot kínálunk, szólistaként többek között Ránki Dezső, Baráti Kristóf és Sümegi Eszter lép fel hangversenyeinken. Az őszi budapesti vendégszerepléseken túl tavasszal Pécsen és Veszprémben koncertezünk.

Az „ötvenedik évad”

Kiss Barna igazgató, Savaria Szimfonikus Zenekar

– *Milyen zenei programokkal telt a nyár a zenekarnál? Milyen fontosabb koncertek, fellépések voltak?*

– A nyár szabadság része viszonylag rövidre sikerült, hiszen az elmúlt évad utolsó koncertjét július 16-án, St. Pöltenben mutattuk be - Natalia Ushakova Bécsben élő szopránénekesnő áriaestjén működtünk közre. Ezt megelőzően felléptünk Eisenstadtban, Bécsben, Szombathelyen pedig egy új szabadtéri helyszínen, az Emlékmű dombon adtunk egy könnyed nyáresti hangversenyt,

Szennai Kálmán vezényletével. Az évad utolsó koncerttermi eseménye pedig Strauss: A denevér című nagyoperettjének előadása volt az Agorában, Hábetler András rendezésében, az Operaház művészeinek közreműködésével, Vajda Gergely dirigálásával. Így július közepén valóban egy jól megérdemelt pihenés vehette kezdetét, ám augusztus második hetétől már ismét előkerültek a hangszerek. Az aktuális szezon első fellépésének színhelye ezúttal Eisenstadt volt, majd ezt követte augusztus folyamán néhány kisebb és néhány nagyobb apparátust igénylő produkció. Őriszentpéteren a Hétrét Fesztivál keretében Prokofjev: Péter és a farkas című művét adtuk elő, Medgyesi Anna bábművész közreműködésével, majd a filmzenék világába kalandoztunk. A Savaria Történelmi Karnevál nyitóeseményeként Szombathely főterén hangzott fel egy válogatás az immár másfél évtizedes múltú visszatekintő Hollywood Classics koncerteken bemutatott művekből, majd ezt a programot megismételtük Balatonalmádiban, az I. Balatoni Filmzenefesztivál keretében. Jól bevált recept alapján ezúttal is a filmzenei átiratok többségét jegyző Pejtsik Péter vezényelt, énekes szólistaként Korponay Zsófi volt a partnerünk - Szombathelyen közel 2000 fős publikum előtt játszottunk. A hivatalos évadnyitó hangverseny előtt még két kisebb projekt valósult meg. A szombathelyi Evangélikus templomban, majd az ausztriai St. Göttweig kolostorában Mendelssohn, Schubert és Mozart műveket adtuk elő. Miksch Adrienn énekművész közreműködésével, Hans Schamberger osztrák karmester irányítás mellett. Nyárbúcsúztató hangversenyünk pedig az Arborétum gyönyörű környezetében zajlott: a zenekarunk tagjaira épülő Camerata pro Musica ezúttal Pleyel műveiből adott koncertet, Christian Birnbaum bécsi karmester dirigálásával.

– *Az „ötvenedik évad” ünnepi sorozattal emlékeznek Petró Jánosra is. Milyen eseményeket emelne ki az idei évadból?*

– Együttesünk ötvenedik hivatásos évadát kezdte meg szeptember 8-án. A programsorozat összeállításakor olyan fontos szempontokat vettünk figyelembe, amivel méltó módon tiszteleghetünk egykori alapítónk, a későbbi főigazgató Petró János szellemi öröksége előtt. A tevékenységére jellemző irányokat már a nyitókoncert műsoránál is érzékeltettük. Játsszunk minél több magyar és kortárs magyar szerzőtől - Dohnányi: Magyar ünnepi nyitánya a Himnusz, a Szózat és a Magyar hízkegy zenei motívumaival igazán méltó indítása volt a hangversenynek, Tihanyi László új művének, a Nebula vitae című alkotásának ősbemutatója pedig felidézte azt az időszakot, az 1970-es 1980-as évekből, amikor Petró János vezetésével csaknem 100 új kortárs magyar alkotás szerepelt a zenekar műsorán. Mutassuk be zenekarunk tehetséges művészeit - Bozsodi Lóránt koncertmester szólójával adtuk elő Csajkovszkij: D-dúr

hegedűversenyét. Adjuk elő a zeneirodalom remekműveit - a koncertprogramok egyik legkeresettebb és legkedveltebb eleme Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei című impozáns zenei tablóból álló műve ezúttal is sikert aratott. A koncertet vezető karmesterünk, Vajda Gergely dirigálta, vele a szezon során még nyolc alkalommal találkozhat a közönség a sorozat keretében. Hagyományainkhoz illeszkedve a klasszikus kortól kezdve egészen a kortárs szerzőkig terjed majd az a széles és színes műfaji paletta, melyből az ünnepi évad műsorait válogattuk. A szezon során biztosan kiemelt figyelem övezi majd az emberi hangot kiemelten használó előadásokat: Humperdinck: Jancsi és Juliska című operájának decemberi bemutatóját, Vajda Gergely: Minden mindenkét érhet című új művének a Rádiókórossal és a Rádió Gyerekkarával januárban megvalósuló előadását vagy a Nemzeti Énekkarral és pantomimművészekkel közös Debussy produkciót. Az Agorában Kovács János vezényletével áprilisban kerül majd bemutatásra a Szt. Sebestyén vértanúsága című misztériumjáték. Az évad során nagy örömeinkre találkozhatunk régi és kevésbé régi vezető karmestereinkkel is. Robert Houlihan, Madaras Gergely és Izaki Masahiro egyaránt mindkét fél szempontjából meghatározó, tartalmas időszakot töltött Szombathelyen ebben a pozícióban. Zenekarunk művészei szólistaként két alkalommal jutnak kiemelt szerephez: december 2-án Mozart fúvós hangszerekre komponált Simphonia Concertante című alkotásában Badics Krisztina, Kerti Áron, Janzsó Péter és Kovács Róbert léphet ki a zenekari művész szerepéből. Április 12-én Rimszkij-Korszakov csodálatos zenekari művének, a Seherezádénak szólóit interpretálhatja majd valamelyik kiváló koncertmesterünk, míg ugyanezen a koncerten még két művészkollégánk is felléphet, hiszen a március végén megrendezésre kerülő, a tagok között meghirdetett „Szólistaválogató” két legjobb produkciója hangzik el a koncert első felében. De természetesen szinte minden tervezett hangversenyünkről lehetne külön-külön említést tenni, hiszen például Mahler: VI. szimfóniájának előadása sem egy mindennapos történet... A klasszikus értelmezésű hangversenyek mellett kitekintünk majd a filmzenék világába a Hollywood Classics filmzenei koncerteken, de különleges lesz a Hot Jazz Band-dal közös farsangi produkció is. Természetesen nem maradhatnak el a Zenemanók sorozat gyerekelőadásai sem. Amiben biztosak vagyunk: az idei szezonban is mindent el fogunk követni annak érdekében, hogy közönségünk a lehető legszínvonalasabban élvezhesse a komoly és a könnyedebb zenei produkciók előadásait.

– *Számolnak-e az előző év tapasztalatai alapján a rezsiköltségek miatt nehézségekkel, teremproblémákkal?*

– A fenntartó egyelőre nem jelezte annak szükségességét, hogy a rezsiköltségek miatt ismét költöznünk kell. A tavalyi szezonban nagyon sok kompromisszumot

kellett megkötnünk, és ez sem a befogadó Agorának, sem nekünk nem esett jól, de azt gondolom, igazából a közönségünk szenvedte meg legjobban. Abban bízunk, hogy a tavalyi évre elképzelt takarékosági intézkedések, melyek főként a Bartók Terem jobban átgondolt használatán alapulnak, az előttünk álló szezonban elégségesek lesznek, így minden előadást a tervezett helyszínen tudunk majd megvalósítani.

Kortárs zenei beavató sorozat

Ruff Tamás igazgató, Alba Regia Szimfonikus Zenekar

– *Mit emelne ki a nyári események közül?*

– 2023 nyarán folytattuk a fehérvári közönség körében nagy népszerűségnek örvendő, négy koncertből álló Harmonia Albensis című templomi koncertsorozatunkat, mely az elmúlt években jól kialakult tematizálás mentén tartalmaz egy kórus, egy kamarazenei, egy orgona és egy oratorikus koncertet. Az első alkalom egy magyarországi ősbemutatót tartogatott a jelenlévők számára: Purcell művei mellett Pad Zoltán Liszt-díjas karnagy vezetésével az Ars Oratoria Kamarakórus előadásában felcsendült David Lang: A kis gyufaáruslány c. műve is. A második est főszereplője a rézfúvós kamarazene volt az Ewald Rézfúvós Együttes vendégjátékával, Bakó Levente trombitaművész vezetésével. A harmadik est meghívott művészei Szamosi Szabolcs Liszt-díjas orgonaművész és Solymosi Péter, a Pannon Filharmonikusok kiváló szólamvezető trombitaművésze voltak, negyedik este pedig Mozart Koronázási miséjét adtuk elő az Alba Regia Szimfonikus Zenekar és a Vox Mirabilis Kamarakórus közreműködésével, Dobszay Péter vezényletével. A hagyományosan július négy csütörtök estéjén megrendezett koncertek nagy örömünkre egytől egytől telt házzal mentek. A nyár – és talán a 2023. év – legkiemelkedőbb és szívet melengetőbb eseménye Erkel Bánk bán c. operájának koncertszerű előadása volt. Az előadáson zenekarunk több mint 15 év után játszott ismét teljes operaelőadást, a meghívott művészek sora pedig beillett se regszemlének is Székesfehérvár kiemelkedő operanékesei között: Zemlényi Eszter, Rezsnyák Róbert és Gábor Géza mellett a címszerepben Fekete Attila remekelt, de hallhattuk még Laczák Boglárkát, Tötös Rolandot, Szélpál Szilvesztert és Réti Attilát is. Az előadás látványvilágát és a koncert alatti folyamatos vetítést a Vörösmarty Színház igazgatója, Szikora János tervezte-rendezte. A székesfehérvári Királyi Napok rendezvénysorozat zárásaként, augusztus 20-án, Szent István Ünnepe a Zichy-liget színpadán megtartott ingyenes, szabadtéri előadást több, mint 2.500 néző láthatta.

– *Mit vár az őszi-téli időszaktól, a tavalyi rezsiköltségek alapján?*

– Az elmúlt tél tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy a sok-sok takarékoskodással, és a Fenntartóval történt folyamatos közös gondolkodás eredményeként elértük, hogy bizakodva kezdhettük meg az évadot, és idén nem kell sem bezárásra, sem leállásra számítanunk. Biztosított a folyamatos, kiegyensúlyozott működés. A cél ennek megtartása, biztosítása.

– *Történt-e bármi változás az elmúlt időszakban?*

– Az idei jelentősebb mértékű állami kiegészítő támogatásunkkal összhangban a Fenntartó engedélyezte a zenekari létszám bővítését, így öt státusszal nőtt a művész állományunk. Ezen státuszokat jelentős részben a már próbajátékot nyert, régóta nálunk dolgozó fél állású kollégák álláshely-bővítésére fordítjuk, a szólamok kiegyensúlyozottságának érdekében. Amennyiben a későbbiekben lenne lehetőség további bővítésre, abban az esetben tervezzük próbajátékok kiírását, de ezen pillanatban még csak a nagyon vágyott jövő zenéje.

– *Mit emelne ki az idei szezon eseményei közül?*

– Vendégművészeink között a hazai élet kiválóságait köszönhetjük: elfogadták meghívásunkat többek között Balázs János és Farkas Gábor zongoraművészek, valamint Langer Ágnes hegedűművész is, vendégkarmesterként Bogányi Tibort, Hamar Zsoltot, Tihanyi Lászlót és Cser Ádámot is köszönhetjük a pódiumon. Idén egy teljes oratorikus bérletet dirigál az évadban Pad Zoltán, aki évek óta fontos szereplője a fehérvári kóruséletnek, és a nagy sikerű tavalyi együttműködés örömeire visszatér hozzánk meghívott hangversenymesterként Kalló Zsolt is. Hagyományos hangversenysorozatainkat úgy hirdettük meg, hogy azok hívek maradnak korábbi művészi fókuszpontjaikhoz, mégis mindegyik esetben a korábbinál is gazdagabb élményt kínálnak majd a hallgatóságnak: a Farkas-bérlet jellemző zenekari létszáma növekedhetett, a Somorjai-sorozat immár eggyel több koncertet foglal magába, az Ünnepi bérletbe visszatérhetett Bach János-passiója, a Partitúra-sorozat pedig az elmúlt évad tapasztalataiból táplálkozó, kiforrott programmal, véglegesedett és bevált helyszínnel várja a fehérvári zenehallgató ifjúságot.

– *Dobri Dániel személyében külön kortárs zenei művészeti vezetőjük is van. Mennyire népszerűek a kortárs zenei koncertjeik? Mennyire sikerül a fiatalabb korosztályt megszólítani vele?*

– Dobri Dániel feladatrendszere sokrétű. Zenészerzői tevékenysége mellett építi a kortárs zenei klubot,

amivel megalapozza azt a hosszú távú célunkat, hogy Székesfehérvár kortárs zenei centrummá válhasson. Ebbe a tevékenységbe természetesen szervesen kapcsolódik az ifjúságot megszólító zenei nevelési programunk a PartiTúra c. koncertsorozatunk, aminek Dani az állandó házigazdája. Egyértelműen jók a visszajelzések, a fiatalok nem „csak” elfogadták, hanem meg is szerették a személyt, ezáltal teljesen közvetlen, zökkenőmentes kommunikáció alakulhatott ki a közönség és a fellépő művészek között. Kezdetől fogva fontos küldetésünk a kortárs zene népszerűsítése és megismertetése a fehérvári közönséggel, valamint országos és nemzetközi szinten is bekapcsolódunk a kortárs zenei folyamatokba. Ebben a munkában kiemelt jelentősége van a fiatalok „érzékenyítésének”, az edukációnak és az ismeretterjesztésnek. Magyarországon egyedülálló módon idén harmadszor rendezünk kortárs zenei beavató sorozatot, ahol óvodás kortól kezdve edukáljuk a gyerekeket, játékos és interaktív módon prezentálva nekik a legújabb zenei irányzatokat, kiemelten fókuszálva a mai magyar zeneszerzők munkásságára. Ezeket a koncertsorozatok több mint ezer fiatalhoz jutnak el a megyében, mivel az előző évad óta a Dunaújvárosi Bartók Színházba is mi „szállítjuk” a klasszikus és kortárs zenét a gyerekeknek. A Kérdezd a zeneszerzőt! sorozatunk is népszerű, az elmúlt években ennek a kortárs hangverseny-sorozatnak kialakult egy több száz fős törzsközönsége, ami talán szintén egyedülállónak mondható az országban. A hangverseny-sorozat vendége volt a tavalyi évadban Sály László, Balogh Máté vagy Meskó Ilona is, idén az első vendégünk Madarász Iván Kossuth-díjas zeneszerző lesz, akinek az új piccolo versenyét mutatjuk majd be. Ezekre a koncertekre Dobri Dániel is rendszeresen ír új műveket a zenekarnak, ezáltal folyamatos műhelymunkát végez a zenészeinkkel, akiknek évről-évre egyre nagyobb tapasztalata van az új zenei notációk olvasásában és interpretálásában.

Nemzeti Filharmonikusok

100 ingyenes kamarakonzert 100 helyszínen

– *Milyen koncerteket emelne ki a nyári időszakból*

– Júniusban zenekarunk részt vett a Wagner-napon, a szerző operáinak zenekari részleteivel, Fischer Ádám vezényletével. A Margitszigeti Nyári Fesztivál nyitókoncertjén Dohnányi Ünnepi nyitányán és Csajkovszkij V. szimfóniáján kívül előadtuk Saint-Saëns egyik hegedűversenyét, Daniel Lozakovich közreműködésével. Martonvásáron a Brunszvik kastély parkjában kisebb-fajta fesztivál keretében három hétvégén Beethoven műveiből mutattunk be egy keresztmetszetet. Vashegyi György, Héja Domonkos és Cser Ádám vezényelt, közreműködött a Nemzeti Énekkar, szólistáink voltak Pusker Júlia, Berecz Mihály, Szemere Zita, Szalai Ágnes, Horváth István és Cser Krisztián.

– *Mely koncerteket, sorozatokat emelne ki az idei szezonból?*

– A következő évadban Opera bérletünkben három mű szerepel: Verdi: Aida, Puccini: Manon Lescaut és egy megismerésre érdemes, hazánkban szinte ismeretlen remekmű, Lalo: Ys királya, melyből lemezfelvétel is készül. Ismét vendégünk lesz François Leleux, aki a dirigálás mellett Haydn oboaversenyének szólistája is lesz. A Műpában Prokofjev–Liszt–Chopin–Bartók-műsorunkban két kivételes orosz művész lesz a vendégünk: a fiatal zongoravirtuóz, Alexander Malofeev és a kiváló női karmesterek növekvő taborát gyarapító Alefina Ioffe. Ezt a koncertünket megismételjük az alábbi városokban: Ljubljana, Zágráb, München, Innsbruck, Linz és Athén.

– *100 éves az együttes, milyen programokkal ünneplik a jubileumot?*

– Zenekarunk április 17-i ünnepi koncertje után szeptember és december között kórusunkkal együtt 100 ingyenes kamarakonzertet adunk az ország 100 helyszínén. Valamennyi vármegyébe ellátogatunk, Győr-Moson-Sopron vármegyétől egészen Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéig.

_____
Kérdéseinkre az NFZ sajtóreferense, Bukta Julianna válaszolt

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT hirdet BRÁCSA TUTTI egész állásra

Időpontja: 2023. november 20. (hétfő), 15 óra

Helyszíne: a zenekar próbaterme (1097 Budapest, Péceli u. 2)

A próbajáték anyaga:

- egy szabadon választott versenymű I. tétele kadenciával és zenekari részletek
- két szabadon választott eltérő karakterű tétel J. S. Bach hegedűre írott Szólószonátáiból és Partitáiból, vagy a Csellószvitkekből és zenekari részletek

A próbajáték két fordulóban lesz megtartva, az elsőben függöny mögött kell játszani. A sorrend sorsolása a meghallgatás napján reggel 15 órakor lesz.

Egyéni igényeket nem tudunk figyelembe venni.

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a HR menedzsernek levélben (1143 Budapest, Stefánia út 61.), vagy e-mailben (aharangozo@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni

2023. november 15-ig.

A zenekari állások részletes listája és kotta anyaga a jelentkezést követően **2023. szeptember 18-tól** átvethető a Zenekar székházában (előzetes egyeztetést követően), vagy e-mailben kérhető.

ZONGORAKISÉRŐT A ZENEKAR NEM BIZTOSÍ!

További információ a zenekari titkártól Gyurkovics Csabától kérhető a +36205399554-es telefonszámon.

Budapest, 2023. szeptember 05.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

Stafétabot átadás Miskolcon

Thomas Herzog – a spanyol zenék svájci-magyar szerelmese

✍ Réfi
Zsuzsanna

A 2023-24-es szezontól a Miskolci Szimfonikus Zenekar első karmestere Thomas Herzog, aki jól ismeri a társulatot, hiszen majd másfél évtizede dolgozik velük rendszeresen. A magyar gyökerekkel bíró, svájci dirigenssel, aki az utóbbi időben gyakorta megfordul Magyarországon, az együttessel kapcsolatos terveiről, valamint egyéb felkéréseiről is beszélgettünk.

THOMAS HERZOG

ANTAL MÁTYÁS

– *Sokfelé járja a világot, hiszen most éppen Madridban értem utol, ahol egy opera-zarzuela estre készül, de emellett gyakori vendég Drezdában is, Bázelen pedig a táncszínház produkcióit vezényli rendszeresen. Miskolcon mikor járt először?*

– Majd tizenöt esztendővel ezelőtt, a 2000-es évek végén dolgoztam először a társulattal, Kovács László meghívására. Hamar megszerettem az együttest, s az első alkalomtól kezdve a következő esztendőkből rendszeresen muzsikálhattam velük. Minden alkalommal szívesen jöttem, élveztem a próbákat és a koncerteket is. Azóta minden vezetői érásban időről-időre visszatértem a Miskolci Szimfonikusokhoz, így amikor most szóba került, hogy felkérnek első karmesternek, szívesen mondtam rá igent. Ráadásul Antal Mátyást ugyancsak régóta ismerem, 2015-ben találkoztam vele Szombathelyen, amikor Gounod Faust operájának az eredeti, teljes verzióját vezényeltem, s ebben működött közre az általa vezetett Nemzeti Énekhar is. Vezető karmesterként erre a szezonnra is szép feladatokat kaptam, hiszen a

szeptemberi hangversenyen Bartók II. hegedűversenyét dirigálhattam Pusker Júlia szólójával, s még egy Rachmaninov-darab szerepelt a programban. Szerencsés vagyok, hiszen Szegeden már kétszer is vezényelhettem ezt a művet. Januárban Brahms zongoraversenye vár rám és egy Haydn-szimfónia. Persze emellett még lehet, hogy más koncerteken is dolgozom majd velük.

– *Mi mindent tervez még az együttessel?*

– Szívesen tűznék műsorra új műveket, amelyeket Magyarországon ritkán vagy még egyáltalán nem hangzottak fel. A spanyol zenék szerelmese vagyok, a zarzuelát is nagyon kedvelem, akárcsak a XIX-XX. századi darabokat. Mindig figyelemmel követem a társulatok műsorát, s annyi kiváló svájci, német, francia kompozíció akad még, ami hiányzik az itteni repertoárról! Persze tudom, hogy a közönségnek nem olyan egyszerű eladni a kortárs műveket, az ismeretlen darabokat, de érdemes venni a fáradságot, mert igazán kiváló darabok, s külföldön azt tapasztalom, nagy sikert is aratnak.

Chausson B-dúr szimfóniáját például - ami szintén nem egy könnyű darab - előadtuk a zuglói zenekarral, valamint a szegedi és a szombathelyi társulattal is, s mindenütt nagy tetszést aratott. Szívesen frissíteném hát különleges kompozíciókkal a miskolci repertoárt... De hogy mi hogyan történik majd, arról még számos egyeztetés vár ránk, hiszen most egyelőre egy esztendőre szól a megállapodásunk, a további konkrétumokról majd egy-két hónap elteltével tudok beszámolni.

– *Az utóbbi években gyakori vendég lett Magyarországon, ami talán a magyar felmenőinek is köszönhető...*

– A nagymamámtól tanultam meg magyarul, s gyerekként gyakorta vendégeskedtem Budapesten. Az Ybl-palotában talákoztam először számos fontos operával, ami meghatározó élményt jelentett számomra. Persze, a bázeli operát is látogattam, onnan ered a balett, a tánc szeretete, ennek is köszönhető, hogy már tíz éve dolgozom az ottani opera táncársulatával, több előadás karmestere vagyok. Nagy öröömre a Magyar Állami Operaháztól is kaptam felkérést klasszikus balettetek dirigálására. Miskolc mellett többször vezényelhettem

már a zuglói zenekart, emlékezetes közös produkciónk volt például Honegger Karácsonyi kantátája a Műpában. Korábban a Rádiózenekarral is muzsikálhattam, akár csak a Pannonnal, s a Győriekkel, szóval tényleg nagyon szeretek visszajárni Magyarországra, jó az itteni együttesekkel dolgozni. Emellett a világban is sok izgalmas feladat vár rám, hiszen Spanyolországban az ottani Rádiózenekarral dolgozom gyakorta, nagyon élvezem a sokszínű hiszán repertoárt. Az utóbbi években a drezdai operában is rendszeresen fellépek, tavaly például három produkciót vezényelhettem: a Peer Gynt és a Carmen táncos verzióját, valamint A diótörőt. Idén pedig még egy új Hattyúk tava-előadás is vár rám a kiváló ottani együttesel. Nemrég lett egy 'harmadik lábam' is, hiszen Dél-Amerikában kezdtem vezényelni, Uruguayban és Argentínában is koncerteztem, különleges programokat tűzhetek műsorra. Nagyon szeretem azokat az ifjúsági hangversenyeket is, amelyeket a Württembergi Kamarazenekarral adunk, s nemcsak a műsorválasztással próbáljuk megszólítani a fiatal nemzedéket, hanem olyan produkciókat rendezünk, amelybe igyekszünk minél jobban bevinni őket. Izgalmas hát ez a mostani időszak, s persze szeretnék még több zenekart megismerni, s újabb és újabb műveket vezényelni.

Antal Mátyás tiszteletbeli művészeti vezetőként segíti tovább a zenekar munkáját.

Az együtt töltött esztendők alatt nagyon megszerette az elkötelezett muzikusokból álló társulatot, így szívesen tér vissza egy-egy koncert erejéig és segíti tanácsaival a Miskolci Szimfonikusokat. Antal Mátyással eddigi tapasztalatairól, a jubileumi szezonról, valamint arról is beszélgettünk, milyennek látja a hazai zenei életet, és mit tart a jelenlegi helyzetben az egyik legnagyobb gondnak.

– *Öt éven keresztül volt a miskolciak művészeti vezetője és vezető karmestere. Miért döntött úgy, hogy lemond a posztjáról?*

– Elmúltam 78 éves, életkorom miatt nem akartam vállalni a folytatást, viszont Szászné Pónuzs Krisztina ügyvezető igazgató kérésére továbbra is maradok tiszteletbeli művészeti vezető, és néhány koncerten is találkozhat velem a közönség. Különösen megtisztelőnek érzem, hogy a zenekar 60 éves jubileumi, ünnepi hangversenyének is én lehetek a karmestere. Szép műsorral készülünk, Erkel Ünnepi nyitánya mellett Orff Carmina Buranája hangzik el, melyben éppen a Nemzeti Énekhar működik közre, melynek 26 évig voltam a vezetője.

– *Miként összegzi az együtt töltött időt? Mennyire sikerült megvalósítani a terveit Miskolcon?*

– A Nemzeti Filharmonikusoknál töltött közel 49 esztendő után egy beugrás eredményeképpen kaptam megbízást a zenekarhoz, és szimbolikus volt számomra az is, hogy fiatalon Miskolcon kezdtem karmesteri

pályámat, Mura Péternek, a zenekar alapító karmesterének asszisztenseként. Akkor is öt esztendőt töltöttem a városban, miközben a Magyar Állami Hangversenyzenekar fuvolistája voltam. Amikor igent mondtam a művészeti vezetői és vezető karmesteri posztra, rengeteg ötlettel, sok várakozással kezdtem neki a munkának, mozgalmas másfél év következett, majd jött a világválság és aztán a gazdasági válság. Úgy éreztem, tehetetlen vagyok. Egy szociálisan nehéz helyzetben lévő zenekarnál nagyon nehéz a fejlesztés. Nehezen kezeltem azt is, hogy bár az állami támogatás a hat nemzeti zenekar számára nagyjából azonos, mégis az egyéb forrásokból érkező összegek által rettentő nagy különbségek alakulnak ki az egyes társulatok lehetőségei között. A Miskolcon töltött időszakom alatt a próbajátékok elszomorítóak voltak, más régióból elképzelhetetlen volt tagokat szerződtetni, mert ezekből a fizetésekben nem lehet lakást fenntartani, eközben pedig ismerünk olyan társulatokat, ahol külföldi zenészeket is foglalkoztatnak. Tudok olyan esetről, amikor valaki Budapesten, a Keleti pályaudvaron tudta meg, mennyi a várható fizetés, és így már nem szállt fel a

vonatra, nem jött el a próbajátékra. Nem hiszem, hogy világosabban tükrözné a zenekar stabilitását az, hogy 60 év alatt csupán négy művészeti vezetője volt, Mura Péter, Kovács László, Gál Tamás és jómagam. Egy olyan zenekarról beszélünk, amely komoly múltra tekint vissza, Kovács László vezetésével nagyszerű vételek készültek a Hungaroton számára, Weiner Leó-összkiadást, Hubay-műveket, és rengeteg kortárs zenét játszott lemezre az együttes. Ez utóbbi hagyományt magam is nagy elkötelezettséggel igyekeztem folytatni.

– *Említette a kortárs művekre fordított, kiemelt figyelmet.*

– A szimfonikus zenekari repertoár főként az elmúlt háromszáz év alkotásait tartalmazza, ezt játszunk az együttesek a legjobb tudásuk szerint, ezért is lényeges, hogy minél gyakrabban új műveket is műsorra tűzzünk. Az első évenként minden ősszel a Pesti Vigadóban kettős szerzői estet adunk, válogatva nemrég elhunyt, jelentős magyar alkotók és még élő komponisták műveiből. Mindig hihetetlen frissességet ad az együttesnek, még akkor is, ha az eszközöket újra és újra el kell sajátítani. Igyekszem ott folytatni ezt a munkát, ahol elődeim abbahagyták. Ez év októberében Huszár Lajos és Király László műveiből válogatunk.

– *Milyen különleges hangversenyeket tartogat még az évad?*

– Kérdésére hadd emeljek ki még néhány más koncertet is a következő szezonból, hiszen nemcsak a születésnap est miatt ünnepi az évad! A szezonnyitó hangversenyt Thomas Herzog, az új művészeti vezető dirigálja, a szólistája Pusker Júlia. Lesz Wagner-est Helge Dorsch-sal, Beethoven-est Marco Balderivel és a Rádiókórusal. De említhetem a Yamaha-zongorabérletet is, ami a kezdetektől nagy siker, s ebben a szezonban a fellépők között lesz Balog József, a Görög Enikő-Görög Noémi testvérpár, valamint Farkas Gábor is. Szintén izgalmas az a Dvořák-Smetana est a vezényletemmel, amellyel Smetana születésének 200. évfordulója előtt tisztelgünk, s a koncert szólistája a kiváló fiatal gordonkaművész, Devich Gergely. Várnak hát rám feladatok, de a következő esztendőben a művészi arculatot már az utódom, Thomas Herzog alakítja. A magyar gyökerekkel bíró, svájci karmester már korábban is dolgozott a Miskolci Szimfonikusokkal, s bízom benne, hogy fejlődik, új utakra talál az együttes. Egyébként művészeti vezetőként mindig is azt vallottam, hogy a rendszeres 'karmestermozgás', azaz a minél több vendég dirigens jót tesz a zenekarnak... A miskolci felkérések mellett rám is várnak más feladatok a most induló szezonban. A Zeneakadémián továbbra is tanítok, így akad teendő a következő időszakban is.

– *Majd fél évszázadon keresztül volt tagja, irányítója egy fővárosi együttesnek, de közben rendszeresen koncertezett vidéki zenekarokkal, s az utóbbi időben vezetőként is betekintést kapott életükbe. Hogyan látja a hazai zenei életben mára kialakult helyzetet?*

– Az utóbbi időben – különösen a járvány időszak kényszerű bezártsága óta – azt érzem, hogy a zenekarok egyfajta furcsa vetélkedésben, szinte harcban állnak egymással, ami nagyon egészségtelen, akárcsak az ehhez társuló, túlfokozott, időről-időre kifejezetten olcsónak mondható reklámhadjárat. Emellett sajnálatosnak érzem az egyes régiók központi irányításból fakadó kulturális megítélését. A miskolci közönség ugyanúgy éhezik az értékekre, mint az ország bármely más közönsége. Amikor a pandémia miatt elindultak a streamelt koncertek, hirtelen bepillantást nyertünk egymás munkájába, azonban, úgy látom, éppen ettől alakult ki valami furcsa harc, szinte az életben maradásért is, pedig minden zenekarnak megvan a maga területe, ahol ő a legfontosabb, miközben mindenki kicsit ki is lép a saját régiójából. Ha pedig az ember összehasonlítja a műsorfüzeteket, látható, hogy ugyanolyan munka folyik mindenütt. Miskolcon is figyeltünk a közönségépítésre, s a mi ifjúsági koncertjeink ugyanolyan sikeresek, mint másutt, és mi sem tudunk mentesek lenni azoktól a „koncertektől” amelyeken időről időre egy popegyüttes mögött, bio-díszletként funkcionál a szimfonikus zenekar. Ne akarjuk elhíttetni, hogy ez sikeresebb vagy fontosabb, mint a klasszikus repertoár, amelyért annak idején megszületett maga a szimfonikus zenekar.

– *Ami viszont sajnos nem egyforma szinten mozog, az az, hogy melyik város mennyire tartja fontosnak a saját együttesét. Hogy hol mennyire vannak tisztában azzal, hogy valójában milyen értéket képvisel az együttes a saját városa életében.*

– *Miskolc büdzsé tekintetében sohasem volt elkényeztetve Folytonos gazdasági kötéltánc folyik a megszorítások, elérhető támogatások adta lehetőségek között...*

– Az utóbbi években is állandóak voltak az elvonások, miközben a bérek nagyon alacsonyak. Tagadhatatlanul nagy vesztesége a városnak a Bartók Plusz Operafesztivál megszűnése. A hetekig tartó kulturális mozgás nagyon jót tett a városnak. A miskolci muzikusok ugyanolyan elkötelezettjei a szakmának, mint bármely más szimfonikus zenekar tagjai. Végül pedig utódomnak, Thomas Herzognak sok sikert kívánva, bízom benne, hogy a város vezetésével is szorosabb kapcsolatot fog tudni kialakítani. ■

A zenén innen és túl

Réfi
Zsuzsanna

Ahogy tíz esztendővel ezelőtt, most is születésnapit tarthat, hiszen egymást követik az ünnepi fellépések. A köszöntések sora már nyár közepén a zeleméri Baltazár-kastélyban kezdődött, az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiáján, s szülővárosában, Debrecenben jubileumi hangversenyyel folytatódott. Majd kedves együttesével, a Rádiózenekarral is ünnepelt, októberben pedig A zongorán túl című esten játszik Vásáry Tamás, aki augusztus 11-én lett kilencven esztendő.

VÁSÁRY TAMÁS ÉS PUSKÁS ISTVÁN, DEBRECEN ALPOLGÁRMESTERE

FORRÁS: IFJÚ ZENEMŰVÉSZEK NEMZETKÖZI NYÁRI AKADÉMIÁJA

Júliusban az Ifjú Zeneművészek Nemzetközi Nyári Akadémiájának keretein belül köszöntötték fel barátai, művészkollégái gyermekkoruk kedvelt helyszínén, a zeleméri Baltazár kastélyban, amelyet a karmester nagyapja, Baltazár Dezső református püspök építtetett, és ezt követően szülővárosában, Debrecenben, a Nagytemplomban került sor ünnepi hangversenyre. Vásáry Tamás ugyanis a rendezvénysorozat meghatározó alakja és idén már tizenharmadik alkalommal vezényelte a nyári akadémia zenekarát, a Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekart.

A Magyar Rádió Művészeti Együttese (MRME) először szeptember 1-jén, pénteken a 6-os stúdióban köszöntötték a zongoraművész-karmestert, s egy különleges, porcelán dirigensi pálcával lepték meg. Devich Márton, a Bartók rádió csatornaigazgatója, a Magyar Rádió Művészeti Együttese ügyvezető igazgatója visszaidézte miként kezdődött kapcsolata a társulattal. A Rádiózenekar ugyanis 1992. december 19-én lépett fel Vásáry Tamás vezényletével, aki az est zongoraszólistája is volt. A koncertet megelőző, a Magyar Rádió 6-os stúdiójában zajló próbákon talált egymásra Vásáry

Tamás és a rádiózenekar. A sikeres hangversenyt követően pedig a zenekarban aláírásgyűjtés kezdődött Vásáry felkérése érdekében, aki 1993-ban lett a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának főzeneigazgatója, s egészen 2004-ig töltötte be a posztot, attól kezdve örökös tiszteletbeli főzeneigazgató.

A pénteki köszöntést követően szeptember 3-án, vasárnap a Zeneakadémián került sor a jubileumi hangversenyre, amelyen az ünnepelt Beethoven IX. szimfóniáját vezényelte. A koncert előtti köszöntőjében Devich Márton kiemelte, hogy A zenén túl cím összeforrt Vásáry Tamás nevével és kicsit a védjegyévé is vált.

A zenén túl sorozatáról Vásáry Tamás egy korábbi interjúban ekképpen nyilatkozott:

“Azért kezdtem el annak idején A zenén túl című sorozatomat, mert a közönség számára a zene a legnehezebben megérthető műfaj. Nagy része ugyanis absztrakt, a logikáját nem lehet szóról szóra lefordítani, ahogy egy álmot sem. Ráadásul időfolyamban történik, így csak akkor tud valaki az egészből képet alkotni, ha emlékszik az elejére. Ez első hallásra pedig még számomra sem jelent egyszerű feladatot. Akkor lesz az enyém a darab, ha sokat foglalkozom vele. Mindig elgondolkozom azon, hogy egy-egy hosszú kompozícióból a közönség mennyit ért meg. Olyan ez, akár egy kép, amelyet ha csupán centiméterenként vetítve látnánk, roppant nehezen állna össze fejünkben nagy egészé. Ráadásul a zene olyan eszközzel dolgozik, amely nem része a mindennapi kommunikációnak, szemben a szavakkal vagy a képekkel. Azért mesélek a koncertjeimen, mert ezzel kicsit közelebb hozom a hallgatósághoz a komponistát és az adott darabot. Fárasztó folyamatosan klasszikus zenét hallgatni, szükség van közben szünetekre. Amikor pedig a beszéd válna unalmassá, akkor következik ismét a muzsika. A zene kapcsán emberi, szellemi dolgokról mesélek.

Erre a publikum tagjai, különösen a fiatalok, ki vannak éhezve(...) Talán ezek a beszélgetések is segítenek kicsit abban, hogy megtalálják helyüket a világban, és megértsék, mi végre léteznek. Emlékszem egyébként az egyik első, beszélgetős estem, a Zeneakadémián még éjjel egykor is volt hallgatóságom, én pedig a pódiumról megtapsoltam a kitartó és érdeklődő közönséget. Ma már bármerre járok a világban, mindenütt mesélek.”

A mesélésre pedig október 18-án is biztosan sor kerül, hiszen a következő születésnapot köszöntő koncert A Zongorán túl címet viseli, s a Zeneakadémián felhangzó estem a beszélgetőtárs Vigh Andrea, két közreműködője pedig Balázs János és Farkas Gábor.

A zongoraművész-karmester, a magyar kulturális élet ismert, sokoldalú személyisége rendkívüli pályát járt be. Vásáry Tamás gyerekkora óta a zene szerelmese, öt évesen már hallás után, a zongorán próbálgatta a műveket, nyolc esztendősen koncertet adott, 14 évesen pedig megnyerte a Zeneakadémia Liszt versenyének első díját. Később négy jelentős nemzetközi versenyen lett díjazott. 1961-ben mutatkozott be Londonban, a Royal Festival Hallban, és ez az est indította el a nemzetközi karrierjét. Egy esztendővel később maga Széll György mutatta be New Yorkban, a Carnegie Hallban. Karrierje során a világ legfontosabb zenekaraival és legnagyobb karmestereivel lépett pódiumra.

Rendszeres vendége volt a legrangosabb koncerttermeknek, fesztiváloknak, s évente átlagosan 100 hangversenyt adott, de akadt olyan esztendő is, amikor 127 este lépett pódiumra. Itthon a Rádiózenekar mellett a Savaria Szimfonikusoknak is tiszteletbeli elnök-karnagya volt a 2009-10-es évadban S mivel mindig is fontos volt számára az ifjúságnevelés, ezért is hívta életre 2006-ban a Kodály Zoltán Ifjúsági Világzenekart. ■

Vásáry Tamás a Magyar Szent István-rend kitüntetettje, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, az UNESCO Mozart-érem, Bach- és Paderewszki-érem tulajdonosa, a londoni College of Music, valamint a Royal Academy of Music díszdoktora. Kitüntették a Francia Művészetek Érdemrendjének Tiszti fokozatával, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével, átvethette a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét a csillaggal, a Kossuth-díjat és a Köztársasági Aranyérmét. Birtokosa a Millenáris Kölcsey-díjnak, a Köztársaság Elnökének Érdeméremének, a Magyar Örökség-díjnak, a Bartók –Pásztory- díjnak, a Pro-Arte díjnak. Vásáry Tamás a Magyar Kultúra Követe, Debrecen város, Hajdúböszörmény, Budapest és Újbuda díszpolgára, a Debreceni Egyetem díszdoktora, a Nemzet Művésze. 2013-ban a magyar kormány Vásáry Tamás-ösztöndíjat alapított zenei és önkéntes kategóriában.

CSÁJI LÁSZLÓ KOPPÁNY BESZÉDE AZ MMA ÖSZTÖNDÍJPROGRAM ZÁRÓ RENDEZVÉNYÉN

FOTÓ: KECSKÉS NOÉMI

 Mechler Anna

MMA Művészeti Ösztöndíj Program

Egy újabb évfolyam búcsúzott a Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjas programjától

A szeptember 5-ére meghirdetett záróünnepséget az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) székházában tartották; az alkalmon részt vett Kiss János, az MMA alelnöke, Richly Gábor, az MMA főtktára, Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója, valamint az MMA akadémikusai, az ösztöndíjas szekciók vezetői, továbbá a végzett ösztöndíjasok.

Az MMA ösztöndíjas programja a ma is működő formájában öt évvel ezelőtt, 2018-ban kezdődött el. Az alkotói támogatás teljesen új dimenziója nyílt meg általa a magyar művészek számára, mert a támogatásra jogosult ösztöndíjasok három éven keresztül egy fix havi összeget kapnak egy előre meghatározott és szakmai zsűri által elfogadott célkitűzés megvalósítására.

Ösztöndíjasnak lenni – ez egy egészen kiváltságos helyzet. Az alkotói pályát választó emberekkel gyakran előfordul, hogy dédelgetnek egy álmot, ami megvalósíthatatlannak tűnik a napi feladatok mellett. „Ha egyszer lenne időm”, „ha nem tanítanék ennyi órában”, „ha nem szorítana a határidő” – így vagy hasonlóan kezdődnek azok a mondatok, amik miatt az igazán különleges, vagy a szokásosnál nagyobb

horderejű tervek mindig a lista végére kerülnek, egy olyan távoli jövőbe, ami talán sosem jön el. Ezen az áldatlan állapotban lehet változtatni az MMA ösztöndíjának segítségével; az anyagi támogatás miatt lehetőség nyílik átrendezni a feladatokat, és előtérbe helyezni a nehezebbet, az időigényeset, a nagyobb lélegzetűt, az érdekeset.

Ám a támogatás messze nem merül ki ennyiben. Az alkotói területek szerint csoportokba osztott művészek négyhavonta egy beszámoló keretében ismertetik az adott időszak alatt végzett tevékenységüket a többiekkel. Ezek a találkozások alkalmat adnak kérdezni, mások tapasztalatait vagy véleményét is megismerni; átsegítenek az elakadásokon, és inspirációt adnak a folytatáshoz. Az MMKI a későbbiekben lehetőséget biztosít az alkotások publikálására, konferenciákon

való részvételre, a megalkotott művek kiállítására, bemutatására, ezáltal egy olyan együtt gondolkodni képes közösséget létesít, amelynek a tagjai bátran és invenciózusan fordulnak a társművészetek felé, és jó esetben az ösztöndíjprogram befejeződése után is aktív alkotóművészek tudnak maradni.

A program első évében száz művész kapott ilyen lehetőséget; tőlük 2021-ben búcsúzott az MMKI. Azóta évente mindig száz újabb alkotó kezdheti meg a támogatott tevékenységet, így mára ez a szám már sokkal nagyobb: háromszázan végeztek, és ugyanennyien aktív részei épp a rendszernek. Szerencsére a búcsúzás nem jelent elszakadást, amint azt beszédében Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója is hangsúlyozta: a kutatóintézet kifejezett célja az ösztöndíjprogram folyamatos fejlesztése, hogy a támogatottak ne csupán anyagi elismerésben részesüljenek, hanem értékes kapcsolatokkal gazdagodjanak, fontos szakmai lehetőségek nyíljanak meg előttük az ösztöndíjas évek lejárta után is. E lehetőségek között említette az Essentia Artis összművészeti rendezvénysorozatot, amely tavasszal a Vigadóban került megrendezésre, és arra bátorította az ösztöndíjasokat, hogy erősítsék a különböző művészeti területek fúzióját produkcióikkal, ötleteikkel.

Kiss János, az MMA alelnöke köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a frissen végzett évfolyamnak egy kihívásokkal teli, embert próbáló időszakban kellett megkezdnie az ösztöndíjas munkát. Köszönetet mondott a mentoroknak, akik nem csak a beszámolók alkalmával voltak jelen az ösztöndíjasok mellett, hanem egész idő alatt támogatták az alkotó folyamatokat. Utalt arra is, hogy az ösztöndíjas évek minden résztvevő számára egyedülálló tanulási, fejlődési lehetőséget biztosítanak. Beszéde zárásaként reményét fejezte ki, hogy az MMA és a művészek, valamint a művészetelméleti szakemberek között létrejött jó kapcsolat a jövőben is megmarad, hiszen az egykori ösztöndíjasok jelentik az innováció és a megújulás forrását az intézmény számára.

Richly Gábor, az MMA főtitkára is fontosnak tartotta megemlíteni az ösztöndíjprogram közösségépítő és esélyteremtő célkitűzéseit. Elmondta, hogy az MMA nemcsak a támogatott évek alatt, hanem a későbbiekben is igyekszik minden téren segíteni egykori ösztöndíjasait mind a belföldi, mind pedig a külföldi lehetőségek tekintetében.

A 2020-2023 évfolyamon tizenkét zenész volt a száz kiválasztott ösztöndíjas között. Balogh Vera a székesfehérvári Szent István Király Múzeumban őrzött Verebi Végh család kottagyűjteményének fuvolás darabjait kutatta és írta át modern kottába, majd

ebből az anyagból hangversenyeket adott. Bella Máté egy magyar nyelvű oratóriumot írt, amely Krisztus szenvedésének történetét mutatja be. Flach Antal a reformkor és a II. világháború közötti magyar zene-történet eddig ismeretlen darabjaival foglalkozott kutatóként és előadóként is. Kalafszky Adriána régizenei ritkaságok előadására fókuszált, valamint hátrányos helyzetű gyerekek zenei képzését szervezte és végezte. Kertész Ágnes két hiánypótló zene-pedagógiai művet fordított magyar nyelvre, ami a hegedűjáték technikai kérdéseit teljesen új megvilágításba helyezi. Kutrik Bence Flóra címmel operát komponált Bródy Sándor *A tanítónő* című színműve alapján. Kuzma Levente projektje a piarista templomok fennmaradt orgonáinak bemutatását és orgonahangversenyek tartását foglalta magában. Mechler Anna Roxane címmel egy operalibrettót készített, valamint egy helytörténeti vonatkozású ifjúsági regényt írt. Mészáros Zsolt Máté Liszt Ferenc összes orgona- és harmóniumművéből alkotott új urtext összkiadást, és a darabokat koncerteken is bemutatta. Mucsi Gergő a hazai ütős szakma munkájában közvetlenül segítséget nyújtó kiadványsorozatot készített az ütőhangszerekről, illetve azoknak történetéről. Ösztrosits Éva missziós feladatnak tett eleget Veress Sándor vonós hangszerekre írott műveinek megismertetésével és népszerűsítésével, amiket Bartók darabjaival állított párhuzamba. Polgár Éva saját koncertjei mellett a Los Angeles-i Liszt Versenyt is magába foglaló ösztöndíjrendszeren keresztül 29 hangversenyt szervezett a "Génie oblige tehetség-gondozó program" keretében.

A vállalt és teljesített feladatok sokszínűsége is mutatja, hogy az MMA nem preconcepciókkal közelít a pályázatokhoz, hiszen egy mű megalkotása éppúgy számot tarthat a támogatásra, mint egy komoly ismeretterjesztő tevékenység, egy nagyon alaposan felépített koncertsorozat, vagy a több művészeti ágat is érintő produkciók, alkotások.

Az új pályázatot mindig a naptári év elején hirdetik ki, hogy a beérkező – többnyire ezernél nagyobb számú – pályázati anyagból ki lehessen választani azt a száz projektet, amit az MMA támogat. A nyertes pályázók szeptember elsejével kezdik meg működésüket, és három évvel később, augusztus harmincegyedikén zárul a tevékenységük. Azok az ötven évesnél fiatalabb alkotók pályázhatnak, akik a szakmájukban már jelentős eredményeket értek el, és a három évre vállalt programjuk kellően érdekes, invenciózus, jelentős. Érdemes élni a lehetőséggel, hiszen még ha elsőre nem is sikerül elnyerni a támogatást: minden alkotóművésznak fontos néha végiggondolnia, hogy egy ilyen periódus alatt mit szeretne megalkotni vagy mire volna képes a maga szakterületén. ■

Lendvai György

ORCHESTRAS NOW! – WROCLAW 2023

Nemzetközi zenekari konferenciát tartott az NFM, a wroclawi Nemzeti Zenei Fórum, amelynek fókuszában a COVID után lassan újra épülő komolyzenei élet megváltozott helyzete, és az ezzel együtt járó, zenekarok előtt álló kihívások és lehetőségek álltak. A konferenciának a MŰPA testvérépülete, az NFM otthona adott helyet, amely elnyerte az International Classical Music Award 2023 díjat. Öt kontinens 27 országából érkeztek a küldöttek, köztük olyan jelentős szervezetek képviselői, mint pl. az Amerikai Szimfonikus Zenekarok Ligája (elnökük 650! zenekart képvisel), a Brit Zenekarok Szövetsége, a Német Színházak és Zenekarok Szövetsége, illetve, mint a Deutsche Grammophon, a das Orchester Magazin, vagy az Európai Koncerttermek Szövetsége. Magyarországot a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségén kívül még két zenekar és a Papageno képviselte.

A pandémia alatt mindannyian megtapasztaltuk, hogy milyen az élet élőzene, közönséggel zajló koncertek nélkül. Az előadások többsége különböző aspektusokból vizsgálta ezt a kérdést, illetve vont le következtetéseket.

Simon Woods, az amerikai szövetség elnöke hangsúlyozta, hogy a járvány felgyorsította azt a tendenciát, hogy a zenekaroknak reagálni kell a környező világ eseményeire. A háborúra, a természeti katasztrófára, a társadalom változásaira, mint amilyen a pandémia alatt kirobbant „black lives metter” mozgalom. Ezzel kapcsolatban megtudtuk, hogy 2040-re az USA-ban a fehér lakosság lesz kisebbségben. Egy húsz éve készült felmérés szerint az amerikai zenekarokban 2% volt a színesbőrű muzikusok aránya. Egy idei felmérés ugyanezt az eredményt mutatta. A zenekarok vezetésében ez az arány

még ennél is rosszabb. Ezen – úgy gondolja – változtatni kell. (Másik érdekes adat, hogy a leggyorsabban növekvő népességi szegmens az USA-ban, a nyolcvan év feletti nők aránya.)

A felmérések egyértelműen mutatták, hogy az élőzenei élmény kell a hallgatóságnak. Ugyanakkor a zenekarok missziója, amely egy évtizeddel ezelőtt még nagyjából úgy hangzott, hogy: magas művészi színvonalon ellátni egy földrajzilag meghatározott közösség szimfonikus zene iránti igényét, mára megváltozott. Sokkal inkább a társadalmi hatásokra koncentrálni, mint a spirituális élmény, közösségépítés, illetve annak megerősítése. Ehhez pedig a társadalom minden szegmenséhez oda kell fordulnunk. (Röviden, a Szövetségünkben számtalanszor megfogalmazódott társadalmi hasznosságról van

szó.) Hangsúlyozta: az éves költségvetés egy erkölcsi dokumentum minden intézmény életében. Egyértelműen kimutatható, hogy a társadalom ma már sokkal érzékenyebb a zenekarok által elért szociális hatásokra, mint a művészi színvonalra!

Egy dortmundi kolléga erre reagálva elmondta, hogy egy új jelenséggel néz szembe a német társadalom, a gyermekek között nagyon magas lett a szegénységi ráta bizonyos közösségekben. Ez a bevándorlásnak köszönhető, és a zenekaroknak foglalkozni kell ezzel a réteggel is. Elérésüket, bevonásukat illetően alapvetően más módszereket kell alkalmazni, mint a hagyományos, német közönség esetén. Megfogalmazta azt is, hogy a társadalmi hasznosságot mérni nagyon nehéz, ugyanakkor a fenntartók és szponzorok számára egyre fontosabb, és a legmeggyőzőbb mindig az, ha számokkal is alá lehet támasztani az elért eredményeket.

A közönség visszajelzésén kívül agykutatók vizsgálták Manchesterben, a Camerata-val való együttműködés során a különbséget az élőzene, a videón nézett koncertek, és a felvételről hallgatott hanganyag élmények között. Az előadó először is tisztázta azt, hogy mit értsünk élőzenei élmény alatt. Vagyis: interakció az előadók és a közönség között, különleges környezet és atmoszféra, fizikai jelenlét és érzékelés (a közönség reakciója, vizuális élmény a helyszínen, szagok, illatok stb.) és az élmény megosztása a többi hallgatóval. A kutatók a hallgatók reakcióját négy szempontból vizsgálták: viselkedés, fiziológia (szívritmus, légzés, a bőr reakciója, ami jelzi az izgalmi állapotot), a különböző mozgások (szemmozgás, testbeszéd), illetve az idegrendszeri tényezők. (MRI, EEG, illetve a koponya mágneses vizsgálatával). Nem meglepő módon az agy és a szervezet mérhető reakciója megerősítette azt a tényt, hogy a legnagyobb élvezetet az élőzene adja, utána következik a felvételtől, vagy élő közvetítésen nézhető koncertélmény, majd a kép nélküli, hangzó felvételek élménye.

De ugyanezek a kutatások segítenek abban is, hogy feltérképezzük azt, hogy a különböző zenék hogyan hatnak a lelki és fizikai állapotunkra. (Pl.: milyen zenét válasszunk ahhoz, hogy lenyugtasson bennünket, vagy ahhoz, hogy az agyunk a legaktívabb működésbe lépjen.)

Ugyanakkor a technológia fejlődésével lehetőség nyílik arra, hogy koncert közben is akár folyamatosan monitorozzuk a közönség reakcióját, sőt, a mesterséges intelligencia segítségével akár ezeket mérni is lehet majd. (Játsszunk el azzal a gondolattal, hogy egy karmester teljesítményét úgy ítéljük majd meg, hogy a mesterséges intelligencia egy mérőszámmal jelzi majd nekünk, hogy mennyire tudta magával ragadni, illetve magas érzelmi állapotba hozni a közönséget.)

Egy másik előadáson szóba kerültek azok a kutatók, amelyek arra irányulnak, hogy kialakult az élő és a felvételtől, otthon nézett koncertek között levő élmény. Ez pedig a mozikban, színháztermekben vetített koncertek, operák esetében van így. Főleg olyan városokra jellemző, ahol nincs zenekar. Az előadókkal való interakció nyilvánvalóan hiányzik, de egyfajta közösségi élmény létrejön. (Nálunk: MŰPA, Uránia közvetítések.)

Az UNESCO felmérése szerint az előadóművészeti szektort világszerte leginkább foglalkoztató kérdés a fenntarthatóság. Ez ezen a konferencián is főszerepet kapott. Elég nagy a szórása a véleményeknek, és a viták érzelmektől sem voltak mentesek. Az egyik szélsőség szerint azonnal be kellene szüntetni mindenféle turnézást, míg a másik oldal az egymás kultúrájának megismerését, mint az egymás elfogadásának és megismerésének első lépését nagyon fontosnak tekinti.

Magyar szereplője is van annak az európai uniós projektnek, amelyben öt zenekar (Pannon Filharmonikusok, az osztrák Tonkünstler Orchester, a holland Philharmonie Zuidnederland, az olasz Orchestra della Toscana és a spanyol Orquesta Sinfonica de Castilia y León) vesz részt. A 2027-ig tartó projekt lényege, hogy úgy játszanak koncerteket egymás szezonjaiban, hogy viszonylag kis utazással a régióban több hangversenyt is tartanak.

A háromnapos konferencián rendkívül sűrű volt a program. Párhuzamosan zajlottak az előadások, ezért lehetetlen volt mindegyikén ott lenni. Az általam nem látott előadásokon szó volt még a gender egyenlőségről, a pandémia óta általános képzett munkaerő hiányáról, a mesterséges intelligencia lehetőségeiről, a közösségi média szerepéről, az új koncert formákról, illetve a közönségutánpótlásról.

Tekintettel a résztvevők magas számára, és arra, hogy ők a világ legkülönbözőbb részét képviselték, az utóbbi évek egyik legszínvonalasabb konferenciáját szervezték meg az NFM munkatársai. ■

Visszatekintő

Válogatás a Zenekar újságban tíz és húsz évvel ezelőtt megjelent cikkekéből.

20 éve írtuk

2003. X. évfolyam 5. szám

A művészeti törvényről – címszavakban

A művészeti törvény az utóbbi évek egyik legjelentősebb kísérlete arra, hogy a művészeti területet képviselő szakszervezetek és szakmai-érdekvédelmi szervezetek - közöttük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége – összefogásával és egyetértésével

- összefoglaljuk a művészek státuszának (jogállásának) elismerésére és a művészi munkavégzés sajátos feltételeire vonatkozó szabályokat;
- ebből parlamenti elfogadásra esélyes törvénytervezetet készítsünk;
- meggyőzzük a kormányt, hogy a tervezetet vitassa meg és terjessze az országgyűlés elé.

A törvénytervezet előkészítésének gondolatát a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége 2001. évi tavaszi kongresszusa fogalmazta meg, ezt követően indult meg a koncepciók, majd a jogszabály tervezet készítésének sora. A művészeti szakszervezetek szövetsége tisztségviselőinek a zene-művész és a többi művészeti szakszervezettel, továbbá a társszervezetekkel, valamint szakértőkkel folytatott szakmai vitái, egyeztetései és a közel negyven változat elkészítése eredményeként ma már ott tartunk, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a tervezetet vitára, egyeztetésre alkalmasnak találta, felvette a munkarendjébe. *(Gyimesi László)*

Tíz év után

Tíz esztendő már történelmi távlat. Ennyi idő alatt bőven meg tud fordulni a világ. Ennyi idő alatt nemcsak felcseperedik a gyermek, de már vissza is felel az apjának. Ennyi idő csak a művészetben bagatell. *Ars longa, vita brevis est* – mondja a latin, s hol vannak már a „holt” latinok! Mondásuk viszont él, mint ahogy ez a néhány sor (amit most épp itt írunk és olvassunk) ugyancsak garantáltan túlél bennünket.

Tíz év azonban egy lap életében temérdek idő. Főleg akkor, ha olyan hiányt tölt be, mint a Zenekar. A Zenekarnak sikerült az, ami számos művészeti tematikájú lapnak nem: betöltötte funkcióját, folyamatosan elvégzi azt a missziót, amiért megszületett. A szerkesztésről leköszönve is figyelemmel kísértem további sorsát, majd pedig publicistaként is rendszeresen felbukkantam oldalain. Mindvégig rokonszenvező kívülrőlként, aki a nézőtérrel figyel, de a kulisszák mögé, a próbatermekbe is be-bepillant.

Tíz év nagy idő, ami alatt egy lap is felcseperedik. S talán az sem olyan nagy baj, ha időnként kiskamasz módjára felel... *(Csontos János)*

Negyvenéves fennállását ünnepli a Miskolci Szimfonikus Zenekar

Jubileumi évadot kezdett ősszel a Miskolci Szimfonikus Zenekar, hiszen az együttes ebben a szezonban ünnepelheti fennállásának negyvenedik esztendejét. A november 3-ai, születésnap hangverseny mellett három, különleges zeneakadémiai koncerttel is igyekeznek még emlékeztetősebbé tenni az évfordulót, s még számos más rendhagyó programmal is várják törzsközönségüket és az érdeklődőket. Az együttes történetéről, hétköznapjairól, sikereiről és gondjairól, a közös munkáról Kovács László mesél, aki ennek a négy évtizedes történelemnek a felét maga is megélte, hiszen húsz éve vezeti a Miskolci Szimfonikus Zenekart. *(Réfi Zsuzsanna)*

Debreceni fiaskó

Az idén fennállásának 80. esztendejét ünneplő Debreceni Filharmonikus Zenekarral az utóbbi időben egyre több újságcikk foglalkozik, elmaradt előadások, belső problémák kapcsán. Az együttest érintő átalakulásról, feszült helyzetről először, október 28-án a Népszabadság számolt be, Diszharmonikus filharmonikusok címmel. Kácsor Zsolt cikkében többek között azt írta: *„... a társulatot egy éve irányító 34 éves Bencző László a jelenleg önkormányzati fenntartású költségvetési intézményt közhasznú társasággá kívánja átalakítani... Többen úgy vélekednek: veszélybe kerülhet a nagy múltú debreceni zenekar jövője, ha az együttestel kapcsolatos intézményi kérdéseket nem sikerül mihamarabb rendezni.”* *„A fiatal igazgató újító elképzelései nem élveznek egyhangú támogatást sem a zenekarban, sem az önkormányzatnál. A zenészek a közalkalmazotti státuszukat féltik a közhasznú társasággá válástól, az önkormányzatnál pedig olyan véleményeket hallani, amely szerint az átalakítás – az igényelt több mint 15 státusz miatt – a városnak több tízmillió forintjába kerülne, ezért a jelenlegi gazdasági helyzetben jobb volna hagyni mindent a régiben. A kritikák ugyanakkor Bencző László személyének is szólnak: a sokak által dinamikusnak, lendületesnek ismert vezető tavalyi kinevezése óta szinte folyamatos bírálatok, sok esetben – egyes vélemények szerint – megalapozatlan támadások kereszttüzében áll mind a zenekaron belül, mind azon kívül. A jelenleg 76 tagú zenekartól az elmúlt pár hónapban öt zenész távozott – többen azért, mert nem értettek egyet Bencző László elképzeléseivel.”* *„...Nem aratott osztatlan sikert a tagok körében az sem, hogy az igazgató a tagok tudásának felmérésére szeptemberben próbajátékot rendelt el, amelyen 17-en nem feleltek meg a követelményeknek.”* *... (Réfi Zsuzsanna)*

Magyar borok és világhíres zeneszerzők

Az európai szellemi élet sok nagyságáról tudjuk, hogy kedvelte a magyar bort. Nem túlzunk tehát, ha azt állítjuk, hogy hazánk Európa kultúrájának gazdagításához – közvetve – azzal is hozzájárult, hogy boraival az idegen művészeket is alkotásra inspirálta. L. van Beethoven (1770-1827), minden idők egyik legnagyobb zeneköltője leveleinek gyűjteményébe beleolvasva, nem csak azon csodálkozhatunk el, hogy milyen sok magyart ismert, hanem azon is, hogy mennyire kedvelte és becsülte a jó magyar bort. Legkedvesebb magyar bora az akkor híres Sashegyi Kadarka volt. Magyarországi látogatásain mindig ezt fogyasztotta. De Brunszvik Ferencz gróf révén is gyakran hozzájutott magyar borhoz. Beethoven egy-egy Bécsben kapott borküldeményhez meghívta néhány meghittebb barátját és azokkal együtt fogyasztotta el. „Valahányszor a borodat isszuk — írja 1806-ban Ferencz grófnak — mindig leiszunk Téged, vagyis iszunk az egészségedre”. Néhány évvel később ezzel kezdi egyik levelét, amelyet szintén Brunszvik grófnak küldött: „Ezer köszönet Barátom a nektárért...”. (dr. Mercz Árpád)

10 éve írtuk

2013. XX. évfolyam 5. szám

„Új energiákat kívánok hozni az együtteshez”

Horváth Ádám szeretné, ha a miskolci zenekar az első háromba tartozna Magyarországon. A többszöri, eredménytelen pályázatát követően végre újra kinevezett zenekari igazgató áll a Miskolci Szimfonikus Zenekar élén, Horváth Ádám személyében. A művész rengeteg tervvel lát neki az együttes ünnepi, ötvenedik szezonjának, bízik abban, hogy az utóbbi időszak nyomasztó anyagi gondjaira is talál megoldást, és szeretné, ha a Művészetek Háza ismét a zenekarhoz tartozna. A fél évszázados jubileumot pedig egyfajta korszakzárásnak tartja, a következő évadot új stábbal, új vezető karmesterrel tervezi. (Réfi Zsuzsanna)

„Ha kidobnak az ajtón, viszsza- számáshoz az ablakon”

Néhány pillanatnyi gondolkodást követően döntött, és jelentkezett a Szegedi Szimfonikusoknál meghirdetett zenekari igazgatói posztra Lukács házi Győző. Pályamunkája olyan sikeres volt, hogy július 1-jétől öt évre el is nyerte az állást, s már nyáron sok tárgyalást, egyeztetést folytatott. Tervei között természetesen fontos szerepet kap az ifjúságnevelés, a gyerekeknek szóló programokkal külföldi színtérré is ki szeretne lépni, a szegedi egyetemmel ugyancsak felvette a kapcsolatot. Nagyobb hírverést kíván az együttesnek, megújítaná a honlapot, és a társulat új művészeti titkár is kap, Kecskés György személyében. Emellett Lukács házi Győző bízik abban, hogy a művészi színvonal a következő időszakban még magasabb lesz, és új előadókkal bővül a Szegedre meghívottak sora. (Réfi Zsuzsanna)

Uniformis, vagy fellépő ruha?

A Zenekar hasábjain többször foglalkoztunk már a szimfonikus zenekarok színpadi megjelenésével, a zenészek estélyi öltözékével. A változó divat, az új helyszínek időről időre szükségessé teszik, hogy a téma napirendre kerüljön. Zoób Kati nemzetközileg elismert és méltán híres divattervező, aki már több zenekar és kórus alkalmi ruhájának a megálmodója volt, legutóbb a Pannon Filharmonikusok ruha együttesét komponálta meg. „Ahogy a borhoz a kehelypohár, úgy bizonyos zenei stílusokhoz nélkülözhetetlen a hozzá tartozó hagyományos viselet. Nem juthatunk el soha odáig, hogy a tradíciókat úgy forgassuk ki a gyökereiből, hogy egy zenésznek már egy frakkja se legyen.” „A zenészeknek le kell győzniük bizonyos beidegződéseket. A pamutnál már van jobb, az úgynevezett lélegző poliészterek. Ma már elképesztő, hogy milyen innovatív textileket fejlesztenek ki. Érdemes ezeket kipróbálni, hihetetlen jó érzés a viseletük. Egyáltalán nem gyűrődnek, egyszerűen tisztíthatók, vasalásra szinte nincs is szükség. Az a nylon, ami a nyolcvanas években a köztudatban volt, ma már szinte nem létezik. A korszerű anyagok felé nyitottnak kell lenni.” „Nem gondolom, hogy kilógó melltartó pántoknak, extrém dekoltázsoknak, vagy figyelem elvonó dolgoknak helye lenne a színpadon. Egy kis extravagancia nem azt jelenti, hogy valaki erőszakosan felhívja magára a figyelmet. A legfontosabb szerintem a friss, tiszta ruha, amelynek legalább olyan ápoltnak kell lennie, mint a hangszernek. Persze, ha egy zenekarban elvárások vannak a megjelenést illetően, akkor a zenészek kapjanak olyan ruhát, amit elvárnak tőlük, vagy ha egyénileg öltöznek, akkor fogadják el tőlük, hogy olyat viselnek, ami nekik kényelmes.” (Werner Judit)

Akinek ragadós a zeneszeretete

Elfoglaltabb, mint akár harminc évvel ezelőtt, s ma már nem biztos, hogy lenne ideje megírni azt a háromezer oldalas életregényt, amelynek első kötete szeptember végén kerül a boltokba, Üzenet címmel. Fellépésekből ugyanis akad jócskán, Vásáry Tamás szerint születésnapja éve van, hiszen Debrecenben, Szombathelyen már hangversennyel ünnepelték, és ősszel a fővárosban is lesz a 80 éve előtt tisztelő koncert, amelyen kedves együttese, a Rádiózenekar élére állhat. A zongoraművész-karmester még most is azt az elvet követi, mely szerint nem ragaszkodik semmihez, de nem is ad fel semmit. (Réfi Zsuzsanna)

Különleges évad, értékes kitüntetés

Kilencedik esztendeje dolgozik a MÁV Szimfonikus Zenekar vezetőjeként Lendvai György, s az állandó anyagi nehézségek ellenére valahogyan mindig sikerült a víz fölött tartania az együttest. Sőt, talált a bezárt Zeneakadémia helyett új játszóhelyeket, a leköszönő művészeti vezetőket is mindig különleges dirigensekkel pótolta. Az együttes az utóbbi években egyre több ifjúsági koncertet ad, s most ősszel szabályosan rohamot indítottak a nézők a bérleteikért. Az ügyvezető igazgatót eddigi munkájáért augusztusban a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntették ki, s Lendvai György azt mondja, váratlanul érte az elismerés. (Réfi Zsuzsanna) ■

Hegedűs nemzedékek nevelője

✎ Réfi
Zsuzsanna

A magyar iskolát tanítja Belgiumban Sebestyén Katalin

A szólóhangszeres játék és a kamaramuzsikálás mesterfogásait eleinte a svájci Morges-ban sajátíthatták el az érdeklődők, majd két évtized után a sikeres, nemzetközi mesterkurzus helyszínének Tatát választotta a Schiffer-Sebestyén házaspár. Idén tizenhetedik alkalommal rendezték meg az augusztusi sorozatot, amely 2015 óta Schiffer Ervin brácsaművész nevét viseli, s ebben az esztendőben rekordszámú jelentkező érkezett a világ számos pontjáról. Sebestyén Katalin hegedűművésszel, aki a diplomája óta a brüsszeli Konzervatórium elismert tanára, a néhány nap alatt átadható zenei tudásról, a Benelux államokban folyó oktatásról, muzsikuspályákról, valamint a férjéről nemrég megjelent emlékkötetről is beszélgettünk.

– *Mit lát, hogyan változott a tatai mesterkurzus az évek során?*

– Minden évben lépünk előre, fejlődik a sorozat. Idén modernebbé váltak a promóciós anyagaink, a plakátok a Facebookos megjelenések. A jelentkezők száma is állandóan nő, egyre több országból érkeznek fiatal zenészek, s a kurzus színvonaláról is ugyanezt tudom elmondani. Nekem idén 21 hegedűs növendémem volt, először nem is tudtam, hogyan fogok ennyi muzsikussal dolgozni, végül azonban mindenkivel nagyon szépen haladtunk. Idén is kiválóan sikerült a záróhangverseny. Olyan fiatal muzsikuskok, akik csak a zene nyelvén kommunikálnak, tíz nap alatt elképesztő zenei produkciót hívnak életre.

– *Hogyan látja, mi az, ami egy kurzusnyi idő alatt átadható?*

– Ezt mindig tanára válogatja. Arra törekszem, hogy ráérezzek a növendékekkel való első találkozáskor arra, miben tudom őt hathatósan segíteni. Kérdés persze az is, hogy milyen motivációval érkeznek. Akad, aki elmondja, milyen technikai gonddal küzd, van, aki a repertoárját szeretné bővíteni, más versenyre vagy próbajátékokra készül. Próbálok ráérezni, milyen építőkövetek hozzá a fejlődéséhez, s általában sikerrel járok. Talán ennek is köszönhető, hogy sokan évről évre visszatérnek, s az első alkalmat követően már hívják a kurzusra a barátait is. Az egyik résztvevő török kislány úgy fogalmazott, hogy életének egyik legszebb kurzusa volt ez a tatai, mert barátságos légkörben, magas nívón dolgozhatott. Kezdetből az volt a célunk férjemmel, Schiffer Ervinnel, hogy a növendékek boldogok legyenek, s ne távozzanak a kurzus végén szomorúan, mert csak azzal szembesülnek, milyen fogyatékoságaik vannak... Hiszen ahogy a kurzusra megjelent emlékkötetében is szerepel, Ervin

meggyőződéssel vallotta: mindenkinek joga van a tanuláshoz, ahhoz, hogy fejlődjön, hogy elérje képességeinek a maximumát. Az volt a célja, hogy minden növendékéből kihozza a legtöbbet, s ehhez igyekezett felkutatni az összes hasznos módszert; sosem sajnálva a fáradságot a kevésbé tehetségesektől sem. Épp ezért arra törekedett, hogy mindent hűszféleképpen tudjon elmagyarázni, mert bízott abban, hogy valamelyikkel eléri a kívánt hatást. Ha kellett, érzékletes példákat sorolt fel, történeteket mesélt, hogy rávilágítson a művek zenei tartalma alapján kívánt érzelmekre. A növendékektől is elvárta, hogy - akárcsak ő - teljes erőbedobással dolgozzanak. Nagyon örülök, hogy az életét, munkásságát, pedagógiai módszereit bemutató kötet végre elkészült, és éppen azon a kurzuson mutathattuk be, amely a halálát követő évben felvette a nevét. A Schiffer Ervin, a brácsa mestere című könyvben a kurzusokról is nagyon sok szó esik, ahogy arról is, Ervin hogyan mutatta meg, milyen értékei vannak a brácsának, s hány sikeres növendéket nevelt, akik vezető pozíciókat töltenek be a világ számos zenekarában, bebizonyítva, mennyit ér egy jó brácsaművész.

– Ön is elmondhatja magáról, hogy hegedűsgenerációkat nevelt, hiszen egykori tanítványai között akad szólista, koncertmester, sikeres kamaramuzsikus jócskán. Sokakkal a mesterkurzusok mellett a brüsszeli Konzervatórium tanáraként találkozott, ahol a diplomázását követően mind a mai napig tevékenykedik. Milyennek látja a Benelux államok zenei életét? Hogyan boldogulnak a pályakezdők?

– Ha valaki jó muzsikus, akkor érkezik számára sorban a lehetőségek. Bár az igaz, egyre nehezebb bekerülni a szimfonikus zenekarokba. Mióta kinyíltak a határok, egy-egy próbajátékra nyolcvan-száz zenész is jelentkezik a világ minden tájáról. Egy nemzetközi versenygyőzelemmel felér, ha valaki a legjobbként végez. Viszont, ha nem is kap státuszt, de felfigyelnek a játékára, akkor már felkerül a kisegítők listájára, s ebből meg is tud élni, főleg úgy, ha a zenélés mellett néhány magánövendéket is vállal. Sokan követik a diplomázás után azt a modellt, hogy kamaraegyüttesekben vállalnak szerepet, emellett tanári állást keresnek. Belgiumban például akadnak külön francia

és külön flamand nyelvet használó zeneiskolák. Sok fellépési lehetőség adódik triók, vonósnégyesek, kamaraegyüttesek tagjaként is. Én magam azt tapasztalom, hogy a brüsszeli Konzervatóriumba mindig túljelentkezés van. Bár most óraadó vagyok, most is nyolc-tíz hegedűssel dolgozom rendszeresen. Nagyon élvezem ezeket az órákat, hiszen a tehetséges fiatalok még mindig motiválnak engem is. A pandémia alatt nálunk sem rendeztek koncerteket, de mostanra visszatért a megszokott hangversenyszám. Néhány volt növendékem említette is, hogy annyi a felkérés, alig győzi. Persze a Benelux államokban is mondogatják, hogy a klasszikus zene krízisben van, ezért számos szervező foglalkozik azzal, hogy például a társzművészetekkel, tánccal vagy vetítéssel is próbálja népszerűsíteni azt. Szerencsére azonban azt látom: a klasszikus zene megél!

– A világ minden táján akadnak növendékei, akiknek átadja a Gertler-hagyományt. Úgy indult ugyanis a brüsszeli pályája, hogy követte Gertler Endrét...

– Igen, ugyanis amikor mesterkurzust tartott Budapesten, másodéves voltam a Zeneakadémián, s az óráin olyan technikai, előadásbeli tudást adott át, amit állandóan kerestem. Akkoriban ő a brüsszeli Konzervatórium hegedűtanszakát vezette, így a kurzus végén megkérdeztem tőle, foglalkozna-e még velem. Meghallgatta a játékomat, s az volt a válasza, ha el tudom intézni, hogy eljussak Brüsszelbe, akkor szívesen fogad. Egy évembe telt, hogy útlevelet kapjak, s aztán útra keltem. A kinti

barátaim találtak egy belga családot, akik vállalták egy fiatal tehetséges magyar muzsikustámogatását, így kaptam ingyenes lakást és ellátást. Akkoriban a brüsszeli konzervatórium teljesen más metódussal működött, mint itthon a Zeneakadémia. Mindegy volt, hogy ki hány esztendő, hány

éve tanul, az számított csak, hogyan teljesít a vizsgákon, amelyek így olyanok voltak, akár a versenyek. Ha valaki az elérhető száz pontból nyolcvan fölötti teljesítményt nyújtott, akkor az első díjat és diplomát ért. Így egy év után megszereztem a diplomámat, majd a belga Erzsébet királyné által még a két világháború között alapított intézményben, a Queen Elizabeth Music Chapel-ben

folytathattam, s továbbra is dolgozhattam a tanárommal, Gertlerrel. Ahogy azt a hároméves képzést is befejeztem, úgy döntöttem, szívesen maradnék Belgiumban. Gertlernek sok növendéke volt, így felvehetett asszisztenseket, én harmadikként kezdtem, majd, léptem előre a sorban, második, végül első lettem. Gertler miatt váltam jó tanárrá, hiszen küldte hozzám a növendékeit, akik a kortársaim voltak, és együtt találgattuk, mit is ért a tanár úr az alatt, amit mondott. Nekem kellett egy-egy technikai fogást, formálást elmagyarázni más szavakkal, más módszerrel, úgy, hogy a következő órán Gertler elégedett legyen... Tíz évig voltam az asszisztense, s ezalatt nagyon jól megtanultam tanítani. Közben pedig különböző kamaraformációkban is rendszeresen muzsikáltam, így hívtak meg a Haydn vonósnégyesbe is, amelynek Schiffer Ervin volt a lelke... A közös muzikálásból aztán közös élet, s mesterkurzusok sora született.

– *Gertler örökségét pedig folytatta a konzervatóriumban.*

– Tíz év elteltével nyugdíjba ment, s ekkor a diákok megkérték az igazgatót, hogy engem nevezzen ki tanárnak. Először csak ideiglenes szerződést kaptam, azzal, hogy értékelik a munkámat, szívesen is neveznek ki, de bizonyítsam is be, hogy érdemes vagyok erre. Egy életen keresztül ezt tettem, minden koncerttel, minden növendékkal, minden tanévben. Megkaptam a kinevezést, és nekem is lettek asszisztenseim. Így tulajdonképpen bementem a brüsszeli konzervatórium kapuján és a mai napig nem jöttem ki onnan. Hiszen igaz, hogy már nyugdíjas vagyok, de még mindig tanítok, és rendszeresen hívnak zsűrizni, versenyekre, vizsgákra. Nem is tudom másképp elképzelni az életem. Egyedül a muzsikálás hiányzik

az utóbbi években, hiszen korábban a vonósnégyes mellett több kamaraformációban is játszottam. Ezek folyamatos fenntartása, szervezése azonban nagy fáradtság, ezért nem is foglalkoztam vele az utóbbi időben, viszont ősszel lesz egy jubileumi hangverseny, amelyen ismét játszani, kamarázni fogok.

– *Kurzusokból is akad jócskán, hiszen nyáron az észak-karolinai egyetemen tanított, s gyakorta foglalkozik fiatalokkal Spanyolországban is. A magyar hegedűs iskola milyen hagyományait osztja meg velük? Mi a pedagógusi ars poeticája?*

– Az a dolgunk, hogy segítsünk a növendékeknek a tehetségük maximumát megmutatni, mindenkiből hozzuk ki a legtöbbet. Persze lényeges, hogy elsajátítsák a megfelelő technikát, ne legyen feszültség az izmokban, legyenek tisztában az anatómiával. Úgy kell zenélni, hogy az ember tudja mit csinál, ne csak ösztönből játsszon, s fontos, hogy ne okozzon fájdalmat a hangszer tartás. Sok muzsikusküzd különböző izomfájdalmakkal, ezt meg kell előzni. Tudatosan, szépen és sosem szenvedve kell zenélni. Emellett, ahogy Gertlertől - aki maga is Hubay -növendék volt - tanultam, a zenének a mélyére kell hatolni, a hangok mögé nézni, hogy a pódiumon az előadó képes legyen tolmácsolni a szerző üzenetét. Sosem magamutogatásról szól az előadás... Egyszer Brüsszelben, a Magyar Házban a Hubay Társaság szervezett egy Hubay-estet, s felkértek, tartsak a művészről egy megemlékezést. Igyekeztem érdekes történetekkel készülni, s az előadásom közben egy idős hölgy - hallva egy-egy anekdotát - gyakorta felkiáltott, hogy 'igaz, így volt'. Kiderült, ő Hubay unokája. Hiteles forrásból merítettem hát! Hubay nagy iskolát teremtett, s hagyományának követőivel pedig tele a világ... ■

A művész, aki az igazat keresi

„Ha a megszólaló zenében a leírt kotta és az előadói habitus elválaszthatatlan összefonódásából valami igaz születik, akkor a közönségnek érdemes volt elmennie a koncertre.”

 Varga-Tóth Rita

Neve ismerősen cseng a magyar zenésztársadalomban. Elsőre talán mindenki a jól ismert zongoraművész-házaspár, Klukon Edit és Ránki Dezső gyermekeként gondol rá. De kicsoda igazából Ránki Fülöp? Egy kedves, szerény, a mesterkélttség legcsekélyebb jelét sem mutató művész, aki fiatal kora ellenére nagy tudással és rendkívüli alázattal mesélt hivatásról, szóló- és kamarajátékról, tanításról, és a komolyzene jövőjéről.

– *Hogy telt a nyarad? Pihentető vagy inkább aktív időszak áll mögötted?*

– Dolgos nyaram volt. Kevés koncertet adtam, ugyanakkor sok új darabot tanulok. Talán állíthatom, hogy eddigi életem legnagyobb és leggyorsabb ütemű repertoárépítése zajlik. Megszámolni is nehéz, hány különböző műsort fogok eljátszani az új évadban, a többségüket első alkalommal. *Stark János Mátyással* és *Devich Gergellyel* rendszeresen triózunk, egyéb kamarakoncertek is lesznek, és sok szóló műsorra is készülök. Két évvel ezelőtt bekerültem az MMA hároméves ösztöndíjprogramjába, amelynek részeként Ravel összes zongoraművét, Messiaen-darabokat, valamint Liszt teljes *Zarándokévek* zongoraciklusát is eljátszom. Utóbbi III. kötetét koncerten novemberben hallhatja majd a közönség. Emellett nagy örömmel várom azt a februári fellépést, amelyen Ravel *G-dúr zongoraverse-nyét* játszom a *Dohnányi Zenekarral*, *Guido Mancusi* vezényletével, a Klauzál Házban.

– *Hogyan kezdesz hozzá egy új darab megtanulásának?*

– Természetesen utánaolvasok a zeneszerzőnek és a keletkezés körülményeinek, régebbi művek esetében

a korabeli előadói gyakorlatnak, de főleg a kottából dolgozom. Szerencsés helyzet, ha olyan szerző művét tanulhatom, aki hátrahagyott hangfelvételeket akár hangszeresként, akár karmesterként. Ilyenkor igyekszem az összes fellelhető felvételt meghallgatni a szerző előadásában, bármilyen más művéből vagy más szerzők műveiből is, mert a stílus szempontjából az ő előadómódja legalább annyira informatív lehet, mint maga a kotta. Bartók esetében például ez hatványozottan igaz. Azt is érdekes meghallgatni, hogy más előadó hogyan értelmezi az adott művet, de ez legfeljebb csak kiegészítő inspirációt nyújthat, esetleg felhívhatja a figyelmemet tévedésekre a saját olvasatomban. A tanulás intenzív szakaszában csak ritkán foglalkozom vele.

– *Ezt a zenei alaposságot otthonról, szüleidtől hoztad? Milyen emlékeket őrzöl a gyerekkorodról?*

– Boldog gyerekkorom volt, amelynek természetes részét képezte, hogy a szüleim gyakorolnak, és elvisznek koncertekre, akár külföldre is. Láttam, hogyan zajlik a felkészülés, és hogy ők ezt milyen gondossággal és felelősséggel, nagy szeretettel teszik. Ennek köszönhetően már kisgyerekként figyeltem a részletekre, a darabok tanulásának kezdetétől az alapos kidolgozásra törekedtem. Ezenkívül az a művészi alázat is példaértékű

számomra, amivel szüleim a művekhez közelítenek. Sosem az önmegvalósítás lebeg a szemük előtt, csak a zenével és annak a lehető legjobb eljátszásával foglalkoznak. Ezt a lehetőségeimhez mérten próbálok követni.

– *A hangszer és a pályaválasztásod egyértelmű, saját döntés volt?*

– Igen. A hangszer kéznél volt, soha nem merült fel komolyabban, hogy másikat tanuljak (pedig hasznos lenne, és nem is vetettem még el a gondolatot). Ugyanakkor gyerekkoromban nagyon vonzott például a klarinét hangja – utólag úgy sejtem, talán a felhangtartománya miatt: ennek a hangszíne áll a legmesszebb attól, hogy oktávzettőzést halljunk bele, és gyerekként nem esett jól oktávokat hallgatnom. A pályaválasztást is a saját döntésemnek érzem, a szüleim soha nem erőltették, de nem is próbáltak meg lebeszélni róla. Igaz, az Eötvös József Gimnázium német szakos osztályába jártam, mert a látókörömet szerettem volna minél szélesebbre tágítani, erre pedig talán kevesebb lehetőség lett volna, ha már a középfokú tanulmányaimban is csak a zenére fókuszálok.

– *Kezeltek valaha kivételezettként a családneved miatt? Vagy okozott ez valamilyen nehézséget?*

– Leginkább finoman kezelendő helyzetet teremtett. Például itthon nem indultam felnőtt szóló hangszeres versenyen, mert a szüleim révén olyan jellegű ismeretség fűz a zenei élet sok tagjához, olyanokhoz is, akik zsűriznek a versenyeken, ami számomra összeférhetlenné teszi a részvételt, noha mindenkiről feltételezve az egyenes szándékot, ezt lehet, hogy nem kellene így látnom. Mégis így éreztem tisztességesnek a magam részéről. Egyébként sem szeretem a versenyeket, bár most egy-két nemzetközi versenyre tervezem beadni a jelentkezést. Egyrészt azért, mert ha a tanítványaim szeretnének versenyre menni, akkor nem árt, ha nekem is van több ilyen irányú tapasztalatom, másrészt sokat tanulhatok belőle, és akár új szakmai lehetőségekhez is juthatok.

– *Nagyon fiatalon színpadra kerültél. Emlékszel még az első fellépésedre? Hogy érzed magad a pódiumon?*

– Igen, 8 éves voltam. A Pesti Vigadóban ünnepeltük az általános iskolám fennállásának 50. évfordulóját, ott adtam elő néhány darabot – szüleimmel is négykezeseztünk, és egyedül is zongoráztam. Az utolsó darabomat, Ránki György *Kopogós* c. művét majdnem elfelejtettem eljátszani, így eléggé emlékezetes esemény marad (*nevet*). Örömteli egybeesés volt, hogy idén áprilisban, majdnem napra pontosan húsz évvel később Liszt két zongoraversenyét játszhattam el ugyanezen

a színpadon a *Concerto Budapesttel*, Kovács János vezényletével. Számomra a pódiumon való fellépés természetes helyzet, talán mert már gyerekként közönség elé kerültem – és akkor semmilyen izgalom nem volt bennem. Később ez valamennyit változott. Mintha párhuzamosan azzal, hogy a színpadi zenélés egyre inkább összekapcsolódik a hivatástudattal és a megélhetés kérdésével, erősödne a felelősségérzet, ami akár lámpalázhoz is vezethet. Ez gátolhatja az embert, de azt is lehetővé teheti, hogy nem hétköznapi erejű figyelemmel tudjon jelen lenni a koncert során. Azt hiszem, fontos foglalkozni a színpadra lépésnek ezzel az oldalával, megismerni a saját működésünket ebből a szempontból

is, hogy aztán amikor éppen játszunk, a lehető legkevésbé legyen zavaró, sőt esetleg a hasznunkra fordíthatjuk. Szerencsés vagyok, hogy az esetek többségében szabadnak érzem magamat ebben a helyzetben, és leginkább az határozza meg a közérzetemet, hogy mennyire vagyok felkészült.

– Szólistaként és kamarazenészként is fellépsz. Melyik műfaj áll hozzád közelebb, a kamarazene, a zenekarral való játék vagy a szóló?

– Ha egyet kell választanom, a szólójátékot mondanám, mert szeretem mind a kötetlenséget, mind a teljes kontrollt, mind a felelősség kizárólagos hordozását. De a kamarazenében levő egymásra utaltság, a vezetés és a követés ingázása, az egyéniség és a közös hullámhossz egyensúlyának keresése, a pillanatnyi ötletek, reakciók és a közösen kialakított koncepció sajátos rezgése is vonz, és szívesen játszom együtt másokkal. A tanítás és a tanulás egyidejű gyakorlatának is tartom a kamarazenélést. A zenekarral való játékot nagyon hasonlóan érzem a kamarához, bár ott inkább van vezető és kiemelt szerepe a szólistának. Különös módon gyakran zenekarral játszva érzem magam a legjobban annak ellenére, hogy legtöbbször csak egy vagy két próbára van lehetőség, és én máskor szívesen dolgozom aprólékosan, ahogyan például a triókkal tesszük. De talán éppen az a kényszer teszi olyan koncentrálttá és intenzívvé a zenekari élményeimet, hogy szűkre szabott időkeretben kell hatékonyan kialakítani egy működő közös interpretációt, határozottan mutatva a saját elképzelésemet, azt összehangolva a karmesterével, és minden pillanatban együtt lélegezve a zenekarral, megérezve a sok ember egyszerre való játékának a tehetetlenségét és az erejét. Ennek a feszített munkának a tanulságai a ráérősebb felkészülésben is a hasznomra válnak, még ha vigyázni is kell, hogy az ilyen tapasztalatok ne nyirbálják meg a belső igényességet.

– Említetted, hogy tagja vagy egy állandó trió formációnak. Mióta zenéltek együtt?

– Az első közös koncertet 2021 elején adtuk, Balog Alexandra felkérésére. Olyan jó volt együtt játszani Stark János Mátyással és Devich Gergellyel, hogy úgy döntöttünk, rendszeressé tesszük. Idén a BMC-ben van egy négy koncertből álló sorozatunk, minden évszakra jut egy fellépés. Reménykedünk benne, hogy lesz folytatása is, mert rengeteg gyönyörű trió van, amelyet szívesen eljátszanánk.

– Van kedvenc zeneszerződ?

– Mély közösséget érzek Liszt zenéjével, mindig meghatódom tőle. Nagy öröm, hogy évek óta sokat játszhatom az ő műveit, életének különböző korszakaiból.

Messiaen és Dukay Barnabás szintén különösen közel áll hozzám gyerekkorom óta, valamint Ravel művészetéhez is hasonlóan vonzódok: vele csak az utóbbi időben kezdtem alaposabban foglalkozni, és nem múlt lelkesedéssel tölt el.

– Vajon a ma embere is meg tud még hatódni a komolyzenétől? Van még helye a világban?

– Az elmúlt évszázadban sokat változtak az úgynevezett komolyzene befogadásának körülményei, például a felvételkedés elterjedése miatt, vagy azért is, mert a mindenkori kortárs művek egyre távolabb kerültek a közönségtől. Ez utóbbi téren nagyon kíváncsi vagyok, mit hoz a közeli és távolabbi jövő. Az is nehezíti a helyzetet, hogy a néhány másodperces online tartalmak trendje nem azt az elmélyült és hosszabb figyelmet trenírozza, amely a klasszikus zeneművek befogadásához szükséges. Ugyanakkor éppen e tendencia miatt remélem, hogy egyre inkább felébred az emberekben az igény az elmélyültségre. Egy beszélgetésnek, egy közös étkezésnek vagy a naplementének természetes ideje van, amely ősidők óta beleivódott az emberbe. Ezt néhány évtized alatt nem lehet kitörölni, és bár sok szép és hasznos dologhoz hasonlóan, az időben kiterjedtebb figyelem gyakorlásához is odaadás és erőfeszítés szükséges, az általa szerezhető lelki gazdagság bőven megéri ezt a fáradságot.

– Mi a legfontosabb számodra a művészi hivatásban?

– Hogy amit csinálok, az minél jobb legyen. Ennek millió aspektusa van, és mindig újabbakat lehet felfedezni, amelyek alapján az ember újra teljesen kezdetlegesnek érzi saját magát. Ez egy véget nem érő folyamat. A zenélést tekintve az a gondolat vezet, hogy a hallgatónak lényegében mindegy, ki írta és ki játssza azt a művet: ő egyszerűen találkozik egy megszólaló zenével, egy zenéléssel, amelyben az előadói habitus és a leírt kotta – ha egyáltalán lejegyzett mű előadásáról van szó – elválaszthatatlanul összefonódik. Ha ebből az összefonódásból valami igaz születik, akkor a közönségnek érdemes volt elmennie a koncertre.

– Van olyan előadó, akit hallgatva Te is megtapasztalod ezt az igaz, elmélyült zenélést?

– Nagyon sok előadót hallgatok a II. világháború előtti időkből. Ebben nincs sem kortagadás, sem transzgenerációs nosztalgia, egyszerűen természetesebbnek hallom azt a zenélést a mainál – tisztelet a kivételnek –, még a kezdetleges technológiájú hangfelvételeken keresztül is. Olyan igazságot és szabadságot érzek benne, amilyennel ritkán találkoztam jelenkori élményeim során, és emiatt úgy érzem, sokat tudok belőle meríteni.

Mit jelent ez? Semmi nem szólal meg indokolatlanul, minden zenei mondat, frázis, minden hang betölti a funkcióját. A narratíva világosan és uralkodóan végigvonul az eljátszáson, az érzelem és az értelem szétválaszthatatlan. Vegyük például a kedvenc Mozart-felvételemet, az a-moll rondót *Paderewski* előadásában. Minél többet hallgatom, annál inkább az az érzésem, hogy ez áll az elképzelhető legközelebb ahhoz, ahogy maga Mozart játszaná. Nem is annyira a konkrét megoldások terén, mint inkább a kifejezés tisztaságában; de azt is érdemes megfigyelni, hogy a két kéz játéka hogyan viszonyul egymáshoz: éppen olyan rugalmassággal, amilyenek Mozart játékát leírták, és aminek a huszadik század elejéig még élő hagyománya volt a zongorista világban.

Egyébként sok pályatársam is hasonlóan látja a helyzetet, és egyre nagyobb lelkesedéssel hallgatják a régi felvételeket (itt teszem hozzá, hogy természetesen attól, hogy valami régi, még nem lesz automatikusan jó). E felvételek hatása már a játékokon is egyre inkább hallatszik.

– *A jövő generációja visszahallgathatja Ránki Fülöp játékát?*

– 2021-ben készítettem egy lemezt a Naxos kiadónál. Nemrégiben elhunyt mesterem, *Jandó Jenő* Bartók-sorozatához vettem föl néhány darabot kiegészítésként. Tervben van egy újabb CD is, ezúttal a Hungarotonnál. Ambivalens a viszonyom a felvételkedítéshez: bár hatalmas lelkesedéssel hallgatom a régi felvételeket, mélysegesen életidegennek érzem azt, hogy megörökítjük, visszajátszhatóvá tesszük a zenélést, amely valójában egy időben és személyes jelenlétben megtörténő dolog. Persze a felvételek hallgatásakor el tudok vonatkoztatni ettől az ellenérzéstől, és ezért is tudom rászánni magam a lemezkészítésre. De azok közé tartozom, akik az élő koncert hatását igyekeznek megközelíteni a megörökített eljátszással is.

– *Néhány éve a Zeneakadémia tanára is vagy. Mivel gazdagodtál a tanár szerepnek köszönhetően? Milyen nehézségekkel szembesültél?*

– Rendkívüli feladat a tanítás, különösen az egyéni hangszeres tanítás, amely általában négy szemközt és négy fül közt zajlik, és legfőképpen a főtárgytanítás, amely során a tanítványnak valószínűleg az elsődleges zenei kifejezési formája képezi kritika tárgyát. Úgy kell érzékenynek lenni a másik jellemére, szándékaira és hatáira, hogy közben nem lépek illetéktelen területre. Érzékeny ez az egyensúly. A tanítvány az összes belső kétségével, kiforratlanságokkal, esetlegeségekkel együtt játszik valamit, egy darabot legtöbbször még késznek nem nevezhető állapotban, és ebben a képlékeny, esendő előadásban a lélek összes rezdülése tükröződik, amit messzemenően tiszteletben kell tartani. Aztán pedig mérlegelni kell, mivel segíték, mivel nem ártok neki. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen megvilágító ereje van a tanításnak a tanár saját gyakorlására, felkészülésére nézve is, nem beszélve arról, hogy a tanítványoktól maguktól rengeteget lehet tanulni.

– *A sok zenei tevékenységen kívül jut időd másra is? Mivel foglalkozol szívesen?*

– A családdal, barátokkal való együttlétet a legfontosabb. Gyakran nézünk filmeket néhány barátommal, ami régen nem volt rám jellemző. Az utóbbi időben kezdtem el értékelni az igazán jó filmeket. Olvasni és sétálni is nagyon szeretek, utóbbit főleg a leggazdagabb madárénekek idején olyan helyen, ahol hallhatóak is. Mély gyerekkori élményem a szülői kert madarainak hangja. Talán emiatt is olyan otthonos nekem Messiaen zenéje, aki annyit merített a madarak énekéből. Érdekes módon a fekete rigó hangját hasonló módon szeretem, mint ahogyan a klarinét hangját.

– *Miben szeretnél még fejlődni?*

– Az improvizációban mindenképpen – de itt nemcsak szabad rögtönzésre gondolok, hanem arra is, hogy szabadon tudjak bánni egy megtanult zenei anyaggal. Az improvizáció gyakorlásán túl ehhez a lapról olvasás is hasznos (a kettő nem is áll távol egymástól), hiszen minél szorosabban összekapcsolódik a zenei elképzelés és a kotta felfogásának képessége, annál fölényesebb lehet a mű ismerete. Egyszóval a zenei felfogásom sebességét és a képzeletem gazdagságát szeretném fejleszteni a stresszmentes hangszeres megvalósítással karöltve. Ez szélesebb eszköztárat, nagyobb szabadságot ad. Lehetővé teszi, hogy ne azért válasszak egy bizonyos tempót vagy előadásmódot, mert szűk a mozgásterem, hanem azért, mert azt *akarom* választani. Mert az adott pillanatban azt érzem *igaznak*. ■

„Közösségben jó igazán zenélni, létezni, élni”

Egyed Hunor klarinétművész a Zeneakadémián végzett nemrég, jelenleg a doktori iskola másodéves hallgatója és tavaly ősztől a Rádiózenekar szólamvezetője. Őt ismerhetjük meg közelebbről az alábbiakban.

Uzsaly Bence

– Székelyudvarhelyen születted, de az elmúlt évek és a szakmai sikerek már Budapesthez kötnek. Merre vezetett idáig az út?

– Székelyudvarhely mellett nevelkedtem, egy kis faluban, Zetelakán. Ott tanultam először furulyázni, majd a helyi fúvószenekarban kezdtem el szaxofonozni, illetve kórusban is énekeltem, ahol kitüntem azzal, hogy mindent tisztán énekeltem. A kórusvezető fia klarinét tanár volt a székelyudvarhelyi Palló Imre Művészeti Szakközépiskolában, a tanárnő pedig elkezdett biztatni, hogy folytassak komolyabb zenei tanulmányokat, mert úgy látja, hogy van hozzá kedvem és tehetségem is. A zeneiskolai felvételi után a tanárok megkérdezték, hogy milyen hangszereken szeretnék játszani, és én akkor a zongorát mondtam, de ők akkor már tudták, hogy klarinétos leszek. Utólag ezt egyáltalán nem bánom. Nagyon megszerettem a klarinétot, sokáig párhuzamosan magas szinten gyakoroltam a zongorát is, de aztán a klarinét kiszorította a mindennapjaimból. Lényegében így indultak a zenei tanulmányaim.

– Mennyi idős voltál ekkor?

– 5. osztályos, tízéves. Hét évet tanultam otthon Székelyudvarhelyen, 11. osztályban jöttem Budapestre a Bartók Konziba, Gyulai Endre tanítványai közé, ott érettségiztem, aztán a BA és MA diplomámat a Zeneakadémián szereztem meg, most meg már a Doktori Iskola hallgatója vagyok. Most ősszel lesz 10 éve, hogy itt vagyok Budapesten.

– Mi hozta ezt a váltást Székelyudvarhelyről Budapestre?

– Romániában kicsit más a rendszer, ott a zeneiskola gyakorlatilag egy intézmény a konzival, így el lehetett volna jutni az érettségig. Különböző nyári táborokban találkoztam magyarországi klarinéttanárokkal, ők

tanácsolták először nekem, hogy érdemes lenne megpróbálnom eljutni Budapestre, ezzel aztán elültették a bogarat a fülemben. Tizedikes koromban jól haladtam a klarinétozással, egy romániai országos versenyen első lettem, és ez megadta a motivációt és a kezdő löketet a budapesti felvételizéshez. Így kerültem ide, és azóta is úgy gondolom, hogy szakmai területen életem egyik legjobb döntése volt idejönni, mert teljesen kinyílt, először csak a tanulás világa, de aztán most már sok más terület is.

– Akkor már nyilván azzal a döntéssel jöttél, hogy klarinétos leszel. Ez mikor született meg benned?

– Én sokáig egyébként nem tudtam, csak azt, hogy nagyon szeretem a zenét, és nagyon szeretek zenélni. Innen közelíttem meg, és nagyon sokáig egyáltalán nem is gondoltam rá, hogy mi lehet belőlem majd, hanem csak arra, jól megy, és nagyon szeretem csinálni. Aztán itt a konziban kezdtek a lehetőségek kirajzolódni, hogy lehetnék akár zenekari zenész, szólista, kamarazenész stb... Itt már több mindenben is ki tudtam magamat próbálni. A konzi és a Zeneakadémia alatt aztán fokozatosan eloszlottak a kamaszos világmegváltó tervek, és a sok gyakorlati megmértetés alakította az érdeklődésem irányát is. Ráálltam a próbajátékokra való felkészülésre, a zenekari lét meg mindig szimpatikus volt, szerettem a sok új darab megtanulását is, így ez egy jól járható útnak tűnt.

– A zenészek között sokan vannak, akik eleve belenőttek ebbe a Zeneakadémiai intézményrendszerbe. Te azért már nagyobb voltál, amikor találkozta veled. Milyen élmény volt neked akkor Budapestre kerülni a konziba, aztán a Zeneakadémiára?

– Először csak kapkodtam a fejemet, és függetlenül attól, hogy a tanár úr, Gyulai Endre meglátott bennem valamit, és felvett egyből, azért éreztem bizonyos dolgokat, amikben le vagyok maradva.

– Budapesthez képest a zenei élet Székelyudvarhelyen nagyon ingerszegény. Ott a Székelyföldi Filharmónia, és vannak nagyon jó projektek meg lehetőségek, de egészen más léptékben. Egy óriási kultúrsokk volt, hogy minden nap válogatni lehetett a koncertek között. Amikor először operába mentem, az is olyan élmény volt, amit a mai napig emlegetek. A Tannhäusert láttam ott először, máig egyik kedvenc operám. Izgalmas korszak volt, tele új élményekkel és emberekkel. Teljesen más a budapesti létezés, mint otthon, ezért sok mindenben alkalmazkodnom kellett, el kellett telnie egy kis időnek, amíg ráéreztem, hogy hogyan kell itt az emberekkel együtt élni. Nem mindig könnyű a kisvárosból a nagyvárosba költözni, de nekem tetszett ez a kezesség, és az étellel teli város. Már a konziban is nagyon sok jó lehetőség volt.

– Fölmerült az benned, hogy ahogyan váltottál Erdélyből egyszer Budapestre, úgy váltsál külföldre is?

– Igen. Sokáig gondolkodtam. A konzi után is. Erdélyben még olyan álmaim voltak, hogy a Bécsi Filharmonikusoknál fogok játszani, így Bécsbe terveztem elmenni először, de aztán úgy voltam vele, hogy az akkori szintemnek megfelelően tökéletes hely a Zeneakadémia is itt Budapesten, és igazából megszerettem Budapestet, úgy gondolom, hogy a második otthonom lett az évek alatt.

– A BA után is volt szó róla, hogy kimegyek Berlinbe. Többször voltam külföldi neves tanároknál kurzuson, de különböző okok miatt végül a maradás mellett döntöttem, amit egyáltalán nem bánok. Akkor az egyetemmel párhuzamosan már kezdtek kialakulni Budapesten is komolyabb zenei felkérések, munkák, zenekaroknál kiegészítőként egyre többször volt lehetőségem játszani, és úgy voltam vele, hogy nem kezdenék el mindent előről egy új városban. Mindig jól éreztem itt magam, úgy-hogy itt maradtam. Kurzusokon voltam sokfelé egyébként, nagyon sok tanárnál megfordultam, de jobban szerettem az itteni életet annál, mint amennyire vonzó lehetőségeim lehettek volna külföldön.

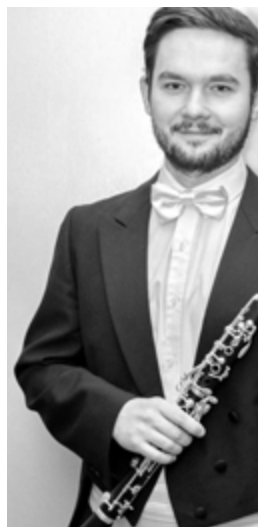
– Pedig sok klarinétos végez itthon, és nem mindenki találja meg a helyét. Hogy látod, mi kellett ahhoz, hogy úgy érezd, jó úton jársz?

– Nagyon sok kitartás, szerintem. Megtaláltam ugyan a helyemet, de azért jó pár sikertelenség vagy kudarc is volt ezen az úton, ezeket meg kellett tanulnom a helyükön kezelni. A másik dolog talán az, hogy megszállottan és szenvedéllyel kell szeretnünk azt, amit csinálunk. És persze kell egy nagy adag szerencse is, mint az életben általában. Hiszen, hogy egy próbajátékon mi ragadja meg a bizottság figyelmét, vagy mitől szavaz pont rám, az eléggé kiszámíthatatlan. A Rádióban is nagyszerű klarinétosok voltak mellettem a

döntő fordulóban is, és szoros is volt a verseny.

– Említetted a világmegváltó terveket, versenyeket. Nyilván ilyenkor az emberben felmerül az is, hogy mi volna, ha szólísta lennék. Aztán hozzátetted, hogy elég hamar megtalált a zenekar szeretete. Melyik volt ez a pont?

– A közösségben való működés nagyon fontos nekem, és a zenekarban való játék szinte egyidős számomra a zenetanulással. Azt hiszem, nyolc vagy kilencévesen kezdtem el szaxofonozni a falusi zenekarban. Még nevettek is a faluban, mert a szaxofon tok akkor még nagyobb volt majdnem, mint én. Azóta is azt érzem, hogy közösségben jó igazán zenélni, létezni, élni. Néhány versenyeredmény nyilván mindig is motivált arra, hogy jó lenne többet szólózni. Ilyen lehetőségre mostanában ritkábban kerül sor, de amikor van, akkor viszont örülök neki. A Rádiózenekarban is rengeteg testhezálló feladat talált meg, így egyáltalán nem érzem, hogy számomra a zenekari lét megalkuvás lenne.

– Szólamvezetőként azért a szimfonikus művekben is vannak szólófeladatok. Másképp játszol egy versenyművet, mint egy zenekari szólót?

– Attól függ, hogy azt a versenyművet hol játszuk, például egy próbajátékon nem lehet nagyon szólisztikusan játszani a kötelező versenyművet, mert ott mindig egy akadémikus verziót várnak el. Versenyen és egyéni koncerten nagyon el lehet már engedni a szabad ötleteket. A zenekarban figyelni kell, hogy ne borítsuk fel a mű és az együttes egyensúlyát. Ott kevesebb szabadság van, nem szerencsés, ha valaki túlzottan is megvalósítja önmagát egy ekkora együttesben.

– Van olyan zeneszerző, aki különösen közel áll hozzád?

– Zenekarban Csajkovszkij, Bartók, Brahms vagy Mahler mindig nagy élmény. Igazából nagyon-nagyon szerteágazó az, amit szeretek, mindenre rá tudok fókuszálni, és fellelkesülök az új darabok kapcsán. Tulajdonképpen az új kihívások számítanak nekem, hogy új nehézségek elé állítsam magam, és hogy ha van egy ilyen érdekes feladat, akkor az mindegy, hogy éppen melyik szerző, maga a feladat motivál.

– *Ha lehetne választani bármilyen művet egy koncertre, mit választanál?*

– Szólóban nagyon szívesen eljátszanék XX. századi versenyműveket, Françaix, Copland, Nielsen műveit. A doktori koncertemen a Coplandet talán sikerül majd összehozni. A zenekari repertoárt úgy érzem, hogy még csak most kezdem el igazán felfedezni, és nagyon élvezem ezt az utat. Már most látom, hogy lesz néhány igazán szép feladatom jövőre, de erről még korai lenne beszélni.

– *Bár szólamvezetőként ritkán kell váltóhangszeren játszani, van tapasztalatod a klarinét rokonaival is. Mennyire állnak közel hozzád ezek a hangszerek?*

– Most már van a Zeneakadémián váltóhangszeres oktatás is, így Esz és basszusklarinéton is tanultam. A basszusklarinétot jobban szeretem, mint az Esz klarinétot. Mielőtt még a Rádiózenekarba bekerültem, kiegészítőként sokat játszottam váltóhangszeresként különböző együttesekben. Szerettem egyébként, és ha most más is a feladat, nem szeretném elengedni hosszú távon sem ezeket a hangszereket. Meg hát az egész történetem a szaxofonnal kezdődött. Nem látom, hogy az most hogyan férne bele az életembe, talán a jövőben még lesz rá alkalmam.

– *Mennyire műveled a jazz-repertoárt?*

– Jelenleg teljesen komolyzenészként élek, de a magam örömeire időnként szoktam improvizálni. Nem állítom, hogy nagyon jól megy, de nem áll messze tőlem ez a világ sem. Nagyon szeretem a klasszikus zenét, így ez jó eséllyel hosszú távon csak alkalmi kedvtelés marad. A klasszikus zene adja a legnagyobb kihívásokat, engem pedig ezek motiválnak.

– *Mivel foglalkozol a doktori iskolában?*

– A témám Benny Goodman hatása a 20. századi klasszikus klarinétrepertoár fejlődésére, tehát lényegében témába vág ez is. Azt vizsgálom, hogy Benny Goodman világhírű jazz klarinétosként hogyan vált nagy hatású klasszikus zenésszé is. Olyan klasszikus zenéi nagyságokkal dolgozott együtt, mint Bartók, Bernstein, Stravinsky, Copland, Toscanini. Benny Goodman a neki ajánlott darabok révén sok tekintetben formálta a 20. századi klarinét-irodalmat. Ennek kapcsán foglalkozom azzal, hogy ezekben a klasszikus darabokban, hogyan jelennek meg a XX. századi jazz hatások.

– *Visszatérő kérdés, hogy milyen zenekari készségeket kell átadnia egy jó hangszeres képzésnek. Te ezt most közlőre látod. Mi a tapasztalatod, melyek azok a készségek, amiket a legtöbbet használod, és mi ebből az, amit megkaptál a képzés során?*

– Abban a szerencsés helyzetben voltam mindig, hogy nagyszerű tanároktól tanulhattam. A Zeneakadémiát érő kritikák ellenére is úgy gondolom, hogy itt sem volt másképpen, aki szeretne az nagyon sokat tud itt tanulni. Szatmári Zsolthoz és Pálfi Csabához jártam a Zeneakadémián. Megtanítottak, hogy hogyan kell professzionálisan hozzáállni a zenei élethez, próbákhoz, koncertekhez. A felkészültség és a koncentráció nagyon fontos. Ezekben a készségekben segítettek talán a legtöbbet. Amit még el kellett sajátítanom, hogy hol van a zenekarban az önmegvalósítás és a közös arculat egyensúlya. Ezen sokat fésültek a tanáram, nem hagyták, hogy a sok egyéni ötletemben túlzottan elvessek. Amit egyénileg kellett hozzáraknom, az az impulzusok személyes lefordítása volt. Egy-egy instrukció mindenkinek mást jelent, meg kell találni, hogy a gyakorlatban hogyan valósul meg. A rádiós próbajátékokra már egyedül készültem fel, persze itt is visszhangoztak bennem a tanáraimtól hallottak. Kicsit azért is készültem egyedül, mert le akartam mérni, hogy a diplomával szerzett tudásom valóban értékes-e. A tapasztalat az volt, hogy igen.

– *Zenekari zenészek oldaláról pedig újra és újra felmerül, hogy nagy a kiégés veszélye ezen a pályán, és nem igazán kapnak segítséget az elhárítására.*

– Igen, én is látom ezt a veszélyt. Figyelni kell szorítkozni a pihenésre is, amellet, hogy nagyon szeretek dolgozni, nagyon szeretek zenélni, hajlamos vagyok túlzásokba is esni. Velem is sokszor előfordul, hogy nem pihenek eleget. Ezt persze nagyban befolyásolja egy zenekar beosztása is, de fontos, hogy a szabadnapokat legalább időnként ténylegesen szabadnapként használjuk fel. Nagyon sokan sajnos már kevésbé szeretik, és a munka az csak munka. Én még nem tartok itt, és remélem, hogy nem is fogok soha.

– *Mi foglalkoztat mostanában a zenén kívül?*

– Folyamatosan pörögnek a fejemben a gondolatok, mindig az új kihívásokat keresem az élet minden területén. A zene mellett talán az irodalom a legnagyobb szenvedélyem. Szeretek sok szépirodalmat olvasni, bár a doktori iskola mostanában inkább a szakirodalom felé terel. Az egyik nagy kedvencem Dosztojevskij, de lényegében ezen a téren is nagyon szerteágazó az ízlésem. Szeretek nekiállni a nagy klasszikus műveknek, és átélni azt, hogy ezek nem véletlenül váltak nagy klasszikussá. Ahogyan a zenében is szeretem a kihívásokat, úgy az irodalomban is, és a filmekben is egyaránt. Talán nem meglepő, hogy művészként a művészetek érdekelnek a legjobban. Ezen kívül nagyon szeretek utazni. A zenei pálya választásánál az is szerepet játszott, hogy mindig is csodáltam a nagy művészeket, akik bejárták a világot a zenéjükkel. Mindig emlékezetes élményként élem meg, ha egyszerre nyílik lehetőség utazásra és koncertezésre. ■

Egy vidéki kúria zenekarától a M. Kir. Kúria bírójáig: a Végh család a magyar zenekultúrában (2. rész)

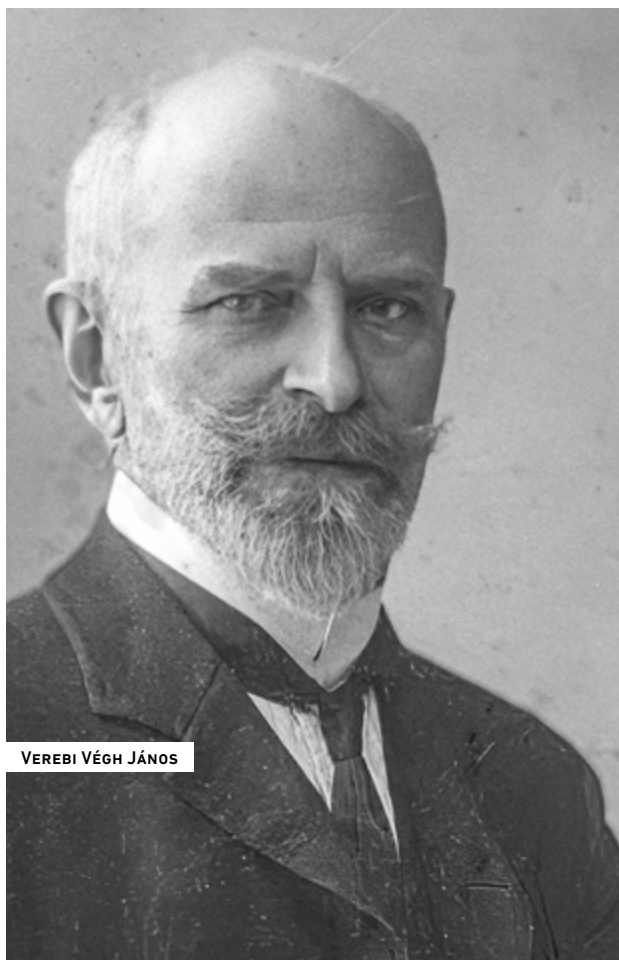
Gombos László

A verebi Végh család zenetörténeti szempontból legjelentősebb képviselője ifjabb János (1845–1918) volt, a Zeneakadémia egykori alelnöke, számos egyesület vezetőségi tagja, Liszt Ferenc, Mihalovich Ödön és Apponyi Albert barátja. Miközben zeneszerzőként és előadóként távol tartotta magát a rivaldafénytől, évtizedeken át állandó segítője és aktív részese volt hazánk zenei mindennapjainak.

Fordulat a hazai zenekari kultúrában

A Zeneakadémián betöltött pozíciójának köszönhetően ifj. verebi Végh Jánosnak fontos szerep jutott a magyar zenekari élet fellendítésében. Ma már magától értődő, hogy egy kultúrnemzetnek rendelkeznie kell olyan felsőfokú oktatási intézménnyel, amelynek palettáján a zenekari hangszerek túlnyomó többsége szerepel, és amely folyamatos utánpótlást biztosít a helyi együttesek számára. Az 1870-es évek elején Párizs, Brüsszel,

Berlin, Milánó és Bécs mintájára Pest-Budán is ilyen Zeneakadémiát terveztek, az anyagi nehézségek miatt azonban 1875-ben csak a zongora és a zeneszerzés tanítása kezdődhetett meg. Végh János tagja lett a Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter által 1880-ban alapított ideiglenes igazgatótanácsnak, amelynek fő feladata az alapszabályzat kidolgozása mellett éppen az új tanszakok felállítása volt (a tanács tagjai Schlauch Lőrinc szatmári, 1887-től nagyváradi püspök elnöklelte mellett gróf Apponyi Albert, Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Mihalovich Ödön, Nikolits Sándor és Wahrmann Mór voltak). Jogásként Végh oroszánrészt vállalt ebben a munkában. Sikerét bizonyítja, hogy a miniszter 1881-ben az intézmény alelnökévé, Liszt Ferenc helyettesévé nevezte ki. Szervezőmunkáját hét éven át a háttérben végezte, eredményei, mint a fát ültetőké, évtizedek alatt mutatkoztak meg igazán.

VEREBI VÉGH JÁNOS

A zenekari hangszerek oktatásában az első lépésre – hosszas tárgyalások és az anyagi fedezet biztosítása után – az évtized közepén kerülhetett sor. 1884-ben Huber Károly indította el a hegedűtanszakot, ám 1885 végén váratlanul elhunyt. Pozícióját a következő tanévtől fia, a Brüsszelből hazacsábított Hubay Jenő vette át. Hubay ragaszkodott ahhoz, hogy egyúttal Popper Dávidot is alkalmazzák csellótanárként. Ezzel az intézmény egyszerre két világhírű tanerőt nyert magának, a főváros zeneélete pedig a meghatározó jelentőségű Hubay–Popper kvartettel lett gazdagabb (a brácsa tanítása sokáig összeforrott a hegedűével, azonban jelzés értékű, hogy a Zeneakadémia évkönyveiben 1889-től a „violá”-t is nevesítették a tantárgyfelsorolásban). A Nemzeti Zenedéből vagy az egyesületi és magániskolákból kikerülő tehetséges ifjú vonósoknak ettől kezdve nem kellett külföldre menniük, hogy a legmagasabb szintű oktatásban részesüljenek, és hamarosan a vidéki együttesek mellett hivatásos zenekarunk, az Operaház zenészeiből alakult Filharmóniai Társaság sem szorult rá a külföldiek importjára. A 80-as évek végére érezhetővé vált a változás, a folyamat pedig akkor érkezett el tetőpontjához, amikor a 90-es évek végén már szinte valamennyi zenekari

hangszer tanítása szerepelt a Zeneakadémia kínálatában (például 1890: nagybőgő, 1894: kürt, oboa és hárfa, 1895: fuvola, 1896: fagott, 1897: trombita és harsona).

Végh János, a zeneszerző

Bevallom, sokáig én sem hallottam Végh János zene-műveiről, csupán a szerző nevével találkoztam nap mint nap a Liszt-irodalomban és a Zeneakadémiával kapcsolatos írásokban és forrásanyagokban. A darabok többsége ugyanis nem jelent meg nyomtatásban, nem került be a hangverseny-repertoárba, más részük pedig elveszett vagy csak töredékesen hozzáférhető. Végh János értékelését Szabó Ferenc János végezte el kiváló kismonográfijában, amely tavaly jelent meg a *Magyar Zeneszerzők* sorozat 42. köteteként.¹ Ezt olvasva szembesülhettünk azzal, hogy milyen jelentős és összetett az életmű, benne zenekari és oratorikus művekkel, dalokkal, kórusokkal, hangszeres kamarazenevel és zongoraművekkel. Az ifjú zenetörténész-zongoraművész nemcsak összefoglalta a források és a szakirodalom fontosabb adatait, hanem az elmúlt hét évben aktívan bele is kapcsolódott a művek új életre keltésébe. Több hangversenyt követően 2021-ben egy teljes lemezt adott ki a dalokból, és ennek fényében hitelesen jelenthette ki könyvében, hogy Végh a korszak hitelesebb magyar zeneszerzői közé tartozott.² Megállapításával csak egyetérteni tudok, amint azt a Liszt Ferenc Társaság lapjába írt recenziómban kifejtettem.³ Több kollégámhoz hasonlóan számomra is revelációt jelentettek ezek a dalok: mintha a semmiből hirtelen egy újabb jelentős komponistánk támadt volna a századfordulóról!

A dalok mellett néhány hangszeres kamaramű is hozzáférhető a szerzőtől: a Hungaroton 2013-ban jelentette meg az F-dúr, a g-moll és a D-dúr vonósnégyest az Authentic Quartet előadásában.⁴ Ezek a darabok első hallásra

1 Szabó Ferenc János: Verebi Végh János. *Magyar Zeneszerzők* 42, szerk. és sorozatszerk. Berlász Melinda (Budapest: Budapest Music Center, 2022).

2 Szabó i.m. 21. A lemez adatai: Végh János: Dalok. Staszny Zsófia, Tatai Nóra és Najbauer Lóránt – ének, Szabó Ferenc János – zongora. Magánkiadás, SZFCD 001 (2021). A CD alapos és informatív kísérettanulmányát ugyancsak Szabó Ferenc János írta.

3 Liszt Magyar Szemmel, 46 (2021. december), 2–4.

4 János Végh: String Quartets. Authentic Quartet (Kalló Zsolt, Bozza J Balázs, Rác Gábor, Vályi Csilla). Hungaroton, HCD 32726 (2013).

nem tűnnek olyan átütő erejűnek, mint az említett dalok (ebben szerepet játszhat a nem mindig kristálytisza intonáció), de ezek is érdekesek, és megérdemlik, hogy olykor előadásra kerüljenek. Az életmű tehát még felfedezésre vár, de már most elmondhatjuk, hogy érdemes vele foglalkoznunk.

Egy muzsikusz pályakezdése

Amennyire a szakirodalomból megismerhettem ifj. Végh János pályájának dokumentumait, az a benyomás támadt, hogy ifjúkorában a muzsikusz hivatás is nyitva állt előtte, és ezt ő is ambicionálta. Szabó Ferenc János műjegyzékét vizsgálva nyilvánvaló helyzet tárul elénk: a fennmaradt művek legnagyobb része 1863 és 1873 között keletkezett, azaz a pesti piarista gimnáziumban letett érettségi és a Pesti Királyi Ítéltáblánál elfoglalt fogalmazói munkakör betöltése között eltelt időszakban. Mintegy 60 dalának és énekes kamaraművének kétharmada, zongoradarabjainak közel a fele, kamarazenejének szintén a kétharmada a 28. életévét megelőző 10 évben készült. A következő fél évszázadot a dalok és zongoraművek mellett inkább a zongorával vagy zenekarral kísért énekkari kompozíciók jellemezték, de már lényegesen kisebb számban.

Végh minden bizonnyal kiváló zenei nevelésben részesült a család otthonában, a fejér megyei Vereben, majd a pesti gimnáziumi években és a Magyar Királyi Tudományegyetemen végzett jogi tanulmányai (1863–1867) idején. Legteljesebb forrásunk erről Ság József 1879-ben megjelent *Magyar zenészeti lexiconja*, amelynek szócikkéhez nyilvánvalóan a Végh család szolgáltatva az adatokat. A későbbi írások már csak részleteket vettek át ugyanebből: „A zenészeti tehetséget, mely már gyermekkorában félreismerhetlenül nyilatkozott benne, családi örökségképpen nyerte. Ugyanis, már ősei a családi tűzhelyet színhelyévé tevők finom ízlésre mutató zenészeti élvezeteknek, a miről a verebi klasszikus művekben gazdag gyűjtemény és házi színpad eléggé tanúskodnak. Öreg atyja Ignác, állandó zenekart tartott; a régi mesterek, valamint újabb zeneszerzők kamarai zenéjének és dalműveinek előadására s ő maga is – úgy mint utódai – nagy előszeretettel művelte a zenét. János első oktatását atyjától nyerte, utóbb Bruné Adolf prágai kitűnő zenemester vezetése alatt, úgy a zongorajátékban, mint az összhangzattan elemeiben nagy előmenetelt tett. 1860-ban Thern Károly, később Mosonyi Mihály vették át és fejezték be a zeneszerzéstan elméleti és gyakorlati oktatását.”

Ifjúkorában Végh zongoristaként is fellépett néhány alkalommal, először talán 1864. április 4-én a Nemzeti Múzeum dísztermében, egy műkedvelők által szervezett jótékony célú hangversenyen. Az első szám Beethoven egyik *Leonora-nyitánya* volt, amelyet gróf Bethlen

Pálné, báró Eötvös Józsefné, Eötvös Jolánta és Végh János – a *Pesti Napló* tudósítása szerint – „nagy szabadtossággal és összévágóan” szólaltatott meg, és a „nyolcz kézre előadott mű egy lélekkel adá vissza a nagy művész remekét.”⁵ A következő ismert szereplésre november végén került sor ugyanott, hasonló műsorral: az ifjú művész Weber *Euryanthe-nyitányát* játszotta Stuller Ilkával, Schweidel Annával és Neumayer Mihálllyal. A műsor második felében Végh Trux Hugó hegedűjátékát kísérte Ridley-Kohne Dávid *Bánk bán fantáziájában*. Egy héttel később, december 4-én az egyetemi dalegylet hangversenyén szerepelt Stocker Istvánnal, akivel Chopin e-moll zongoraversenyének 2. és 3. tételét adta elő két zongorán.

Végh ifjúkori nyilvános fellépéseinek csúcspontjára (és talán végpontjára) 1873. március 21-én a Vigadóban került sor, ahol nem kisebb zenei nagyság, mint Liszt Ferenc hangversenyén működött közre Csáky grófnő kísérőjeként.⁶ A koncert különossége, hogy Végh szerepét egy ponton Liszt vette át: „Az egyes számok között *Semsey Jenőné, Csáky grófnő énekelt néhány dalt (Végh János úr által kísérve) kellemes, tiszta és jól kiművelt hanggal, oly tetszés között, hogy Liszt maga ült zongorához kísérni énekét egy kis dalban, melyet a közönség tapsai mellett a programmon fölül adtak elő.*”⁷

Bíró vagy komponista?

Végh Jánosnak két hivatás közül kellett választania. A szíve hiába vonzotta a zene irányába, a biztosabb megélhetés és – amint egyik írásában utalt rá – „a művész pályája körül felburjánzó tövisek szúrásai” miatt döntött a jogi pálya mellett.⁸ Sosem vonzotta a nyilvános szereplés: kiválóan zongorázott, de csupán néhány, szűk körben rendezett fellépéséről van tudomásunk. A pályakezdés éveit leszámítva hiába is keresnénk a nevét a napilapok koncertkritikáiban. Végh ezeken az alkalmon másokkal együttműködve, többnyire négy- vagy többkezes zongoradarabok előadójaként szerepelt, ritkán hegedűst vagy énekest kísért. Emellett műveinek kiadását és előadását sem ambicionálta. Láthatóan nem fektetett energiát azok propagálásába, pedig magas társadalmi pozíciója, anyagi helyzete és széleskörű kapcsolatai révén erre bőven lett volna lehetősége. Nem tudunk egyetlen szólóhangversenyéről vagy szerzői estjéről sem – ennek akadályá véleményem szerint éppen ő maga lehetett. Fia, Gyula így emlékezett édesapjára: „Nem szerette a nyilvánosságot, a szereplést; semmi

ambíciója nem volt a sikerre, sem a közpályán, sem a társadalmi életben, de még a művészetben sem.”⁹

Ez a hozzáállás ritka egy romantikus művész részéről, de annál jobban illik egy bíróhoz, aki feltűnés nélkül

A Kúria épülete Végh János működése idején

teljesíti a feladatát, és mindent elkövet, hogy megőrizze függetlenségét (és még inkább annak látszatát a nyilvánosság előtt). Végh pedig egész életében ezen a területen működött. Fokozatosan emelkedett a ranglétrán: 1873-tól fogalmazó volt a Pesti Királyi Ítéletáblánál, 1879-től albíró az V. Kerületi Királyi Járásbíróságon, 1882-től bíró a Budapesti Kereskedelmi és Váltótörvényszéken, 1885-től ítéletáblai pótbíró és két évvel később ugyanott bíró, majd karrierjének csúcspontján, 1897-ben a király a Kúria bírójává nevezte ki. Végh nyilvánvalóan kerülte, hogy valaki lekötöztetjen tünjön, és nem fogadhatta el azokat a szívességeket és támogatásokat, amelyekben egy művész nap mint nap részesülhetett. Szabadsága bizonyos fokú magányossággal járt együtt, így ő is zász-lajára írhatta volna Joachim József közismert *frei aber einsam* (szabadon, de magányosan) mottóját. Sosem mondott le a zenélésről, de ezt főként családi és baráti körben művelte.

Művek a házi együttes számára

Valószínűnek látszik, hogy nemcsak Végh zongora- és kamaraműveinek java készült otthoni használatra, hanem a műjegyzék olyan darabjai is, amelyek általában nagy nyilvánosság előtt szólalnak meg. A „színpadi művek” között például egy tréfás jelenet töredéke mellett ott találjuk 1868-ból *A fehér egér* című „víg dalművet”, amelynek „zenekara” mindössze vonósnégyesből, zongorából, fuvalából és harmóniumból áll. Nyilvánvalóan ezek a hangszerek álltak rendelkezésre a zárt körű, vidéki vagy fővárosi bemutató alkalmával. Egy verebi családi összejövetelel szólalt meg először 1865. december 28-án a *Mikulás indulója* című karácsonyi tréfa

5 Pesti Napló, 1864. március 8.

6 Szabó Ferenc János tévesen egy évvel korábbi, 1872-es időpontot adott meg, lásd Szabó i.m. 9.

7 Budapesti Közlöny, 1873. március 23.

8 Véghnek gróf Amadei Albertről szóló írását Szabó Ferenc János idézi a Művészeti Lapok 1896. március 22-i számából, i.m. 14.

9 Idézi Liphay Endre: A Verebi Végh család története (Vereb, 2009), 97.

hegedű, cselló, trombita, dob, triangulum és zongoragyokezes kísérettel, és az év azonos időszakát ünnepelethették 1871-ben az énekhangra, vonóstrióra és két zongorára szánt *Weihnachtskantatével*, azaz *Karácsonyi kantatával*.

Grosse Symphonie No. 2

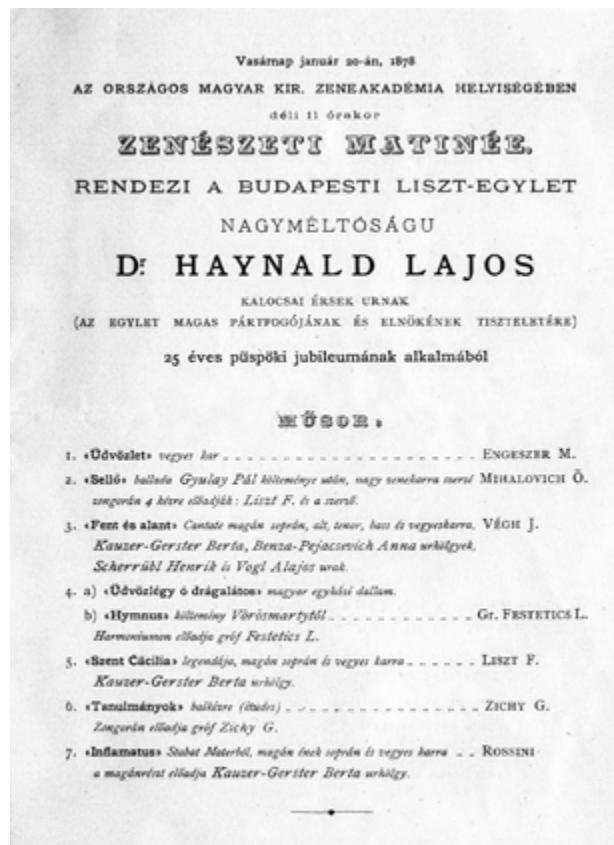
A Végh-műjegyzék „zenekari művek” csoportja első látásra szintén megtévesztheti az olvasót. A hiányosan, kézzongorás letétben fennmaradt „concerto” egykor talán rendelkezett zenekari kísérettel, a két szimfónia viszont egyértelműen tréfából kapta a műfajmegnevezést. A két darab hangszerelése hasonló: egy vidám farsangi összejövétel résztvevői vagy egy nagyobb család gyermekei is meg tudják szólaltatni a kisdobot, a cintányért, a triangulumot, a furulyát, a harangjátékot, a metallofont vagy éppen a kereplőt. Az első, a *Symphonia* csak töredékesen maradt fenn, a másik, a négy tételes *Grosse Symphonie No. 2 für kleine Leute* (Nagy szimfónia kis embereknek) viszont teljes egészében előadható. Itt, a jól megszerkesztett Beethoven-paródia zárótételében a „kórus” ugyanúgy megszólal, mint a Kilencedikben. 2020. január 22-én Szabó Ferenc Jánosnak és édesapjának, Szabó Ferencnek köszönhetően a mű elhangzott a Szigetvári Weiner Leó Zeneiskola növendékeinek előadásában: a zenetörténész-zongorista játszotta az igényes, komolyabb tudást igénylő zongoraszólamot, amelyhez a legifjabbak is önfeléd élvezettel csatlakozhattak.¹⁰ Példamutatásukat bárcsak mások is követnék, mivel igazán pompás és ötletes darabról van szó, amelyet jó szívvel ajánlok minden zeneiskolának és zenekedvelő baráti társaságnak egyaránt! A mű alkalmas arra is, hogy a zenekari muzikusok egyik informális rendezvényén a művészek zenét tanuló gyerekei – néhány próbát követően – kivételesen együtt zenélhessenek szüleikkel.

A zenekari komponista bemutatkozása

Végh János zeneszerzői debütálására 1877. március 14-én került sor: a Tompa Mihály versére készült *Fent és alant* című kantátát Zimay László vezényelte a Vigadóban a Budai Ének- és Zeneakadémia hangversenyén. A négy szólistát, vegyeskart és zenekart foglalkoztató mű a kritikák tanúsága szerint sikert aratott. Mivel a korban azt tartották valódi zeneszerzőnek, aki operákat vagy nagyformátumú (legalább 20-30 perces) zenekari és ének-zenekari műveket komponál, Végh ezzel a bemutatóval érkezett el az elismerés ezen fázisához. A *Hon* kritikusa így jellemezte a darabot: „A szép tehetségű zeneszerzőnek első műve ez, ki ezzel a nagy községnek is bemutatta magát mint szellemdús, tanult

és ügyes compositeur, ki az orchestralis kezelésben is otthonos, s a dilettantismus béklyóit már lerázta magáról. A zenemű a költemény egyes részeiben uralkodó hangulatot szerencsésen visszaadja, illetve illusztrálja. A magánénekreszek kifejezésteljesek, az ének- és zenekari részek bár határozottan az újabb zeneirány befolyása alatt íratnak, nem nélkülözik a dallamosságát.”¹¹

A *Magyarország és a Nagyvilág* recenziése láthatóan nem szimpatizált Wagner és Liszt zenéjével, azonban elismerte Végh teljesítményét: „Mind tartalom, mind forma tekintetében határozottan a német új-romantikus iskolát követi; ugyanaz a nyugtalan, örökké mozgó rythmus, meg a harmóniának folytonos változása, a szenvedélyes kifejezés a legegyszerűbb situatióban, s az élénk, kelleténél élénkebb hangfestés, a zenekari hatások és fortissimók túlságos igénybevétele, ami egyáltalán kevésbé látszik megfelelni a »program« költeménynek. De e mellett tagadhatatlanul zenei tehetség nyilvánul egy pár költői részletben, így a női karokban és egy szépen kidolgozott fugatóban. Talán lesz alkalmunk még máskor zeneéletünk ezen figyelemre méltó jelenségével foglalkoznunk.”

A Liszt-Egylet matinéjének műsora a *Fent és alant* kantáta előadásával, 1878

¹⁰ Egyik tétel meghallgatható az interneten a 2022. február 21-i szigetvári előadásból (<https://www.youtube.com/watch?v=SPl1PPovAg>).

¹¹ A *Hon*, 1877. március 15.

További nyilvános megmérettetések

A kritikus óhaja aligha teljesült: Végh János életének további négy évtizedében nem sok hasonló jelentőségű és közérdeklődést kiváltó bemutatóra került sor. A *Fent és alant* kantátát ugyan előadták következő év január 20-án Liszt otthonában a Liszt-Egylet matinéján, de csupán zárt körben és nyilvánvalóan zenekar nélkül. A darabot a korabeli lexikonok szinte mindig együtt említették a szintén négy szólistára, énekkarra és zenekarra komponált *Ostermorgennel* (*Feltámadás*, Emanuel Geibel versére, 1876), ennek előadásáról azonban nincs információnk. Olykor egy-egy kórusmű is megszólalt a szerzőtől, például a *Matrimonium* című vegyeskar a Zeneakadémia 1886. május 24-i hangversenyén, hét másik magyar művel együtt, amelyeket a betanító karnagy, Hans Koessler rendelt az intézmény énekara számára. A komponista utolsó bemutatójára 1916. május 12-én került sor a Zeneakadémia nagytermében: az énekszólóra, nyolcszólamú vegyeskarra és orgonára írott *115. zsoltárt* Medek Anna, a Magyar Nők Káregyesülete és a Budapesti Ének- és Zenekaregyesület kórusa adta elő Lichtenberg Emil vezényletével.

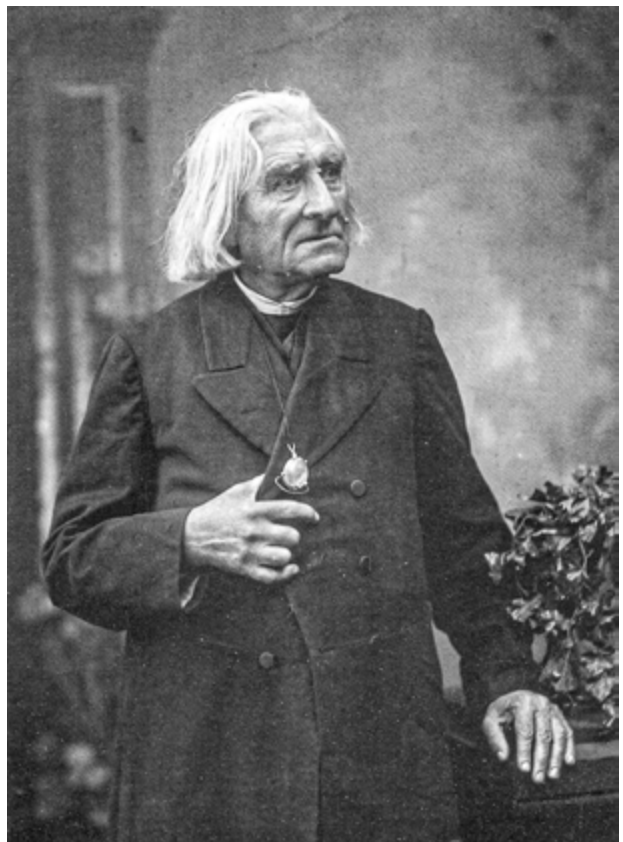
Béldi Izor találóan jellemezte a zeneszerzőt másnap a *Pesti Hirlap*ban: „Végh János hazai zeneéletünknek egyik legszerényebb (de indokolatlanul szerény) és legrokonszenvesebb munkása. Themist szolgálja és csak lopva szentelhet néha egy kis szabad időt ifjúkori szerelmének, a zene istenasszonyának. De nem jól teszi, hogy e titkos frigynek termékeit is oly álhatatosan rejti a véka alá. Mert ma bemutatott művével – melyet úgy vittek el tőle, szinte erőszakkal, a nyilvánosság elé, – újra beigazolta, hogy nagy tudású és nagy tehetségű muzsikusz, aki a három nagy B-től (Bach, Beethoven, Brahms) tanultakat ügyesen alkalmazza izmos és eredeti tehetségének megnyilatkozásaiban. A mesterileg fölépített kórus, de főleg a lendületes befejezés viharos tapsot keltett, mely elől a túlszerény szerző sietve menekült.”¹²

Közben Végh néhány vonós kamarazenei alkotása is átlépett egy-egy pillanatra a nyilvános hangversenyek világába. A D-dúr vonósnégyest a Hubay–Popper kvartett mutatta be 1900. január 29-én a Royal teremben. A *Budapesti Hirlap* behatóan értékelt a kompozíciót: „Az első tétel metszően éles ritmikai frázissal indul meg, mely végigvonul a tételen, annak szervességet és egységet ad. [...] A kvartett második és harmadik tétele rendkívül szép. A szerzőben is a szerző szilaj ritmikai ereje jellemző. Oly képleteket alkot, melyek újak, megkapók s nemcsak a papiroszon, de előadva is rendkívül érdekesek. A lassú tétel tömör, szinte túllépi a kamarastílus orkesztrális határait. De invenciója annyira gazdag, hogy figyelmünket mindvégig leköti. A finálé

sikerült legkevesebbé. Burkolt a formája s egyes motívumai nem érvényesülnek eléggé. Mindazáltal a kvartett minden ízében előkelő, tartalmas mű, a milyen kevés van a magyar zeneirodalomban és az utóbbi évek európai litteraturájában is számot tesz. A szerzőt a közönség érdeme szerint méltatta s a kvartett után többször a dobogó elé tapsolta.”

Végh művei közül a legnagyobb karriert a Hubay Jenőnek ajánlott Esz-dúr hegedű–zongora szonáta futotta be. Hubay mutatta be 1899. március 21-én Szendy Árpáddal, 1918. március 10-én pedig Dohnányi Ernővel adta elő. 1925. november 14-én, a Zeneakadémia 50. jubileumi hangversenyén Szerdahelyi László és Kovács István, 1930. május 4-én báró Kemény Géza és valószínűleg Tarnay Alajos, 1933. április 28-án a rádióban Zathureczky Ede és Stefániai Imre, október 24-én pedig Rubinstein Erna és Nyíregyházi Ervin szólaltatta meg.

Zenekar nyolc kézre

Liszt Ferenc 1884-ben

Végh Jánost különös vonzalom fűzte a több zongoristára szánt kamarazenehez. A megszokott kompozíciós folyamat ellenkező útját preferálta: ő a vázlatok meghangszerelése helyett inkább a zenekar sokszólamúságát kívánta kevesebb, kettő-négy-hat előadóra redukálni, azaz 20-40-60 játékos helyett előszeretettel választotta a 20-40-60 ujj kínálta lehetőségeket, máskor

¹² *Pesti Hirlap*, 1916. május 13.

viszont kétkezes műveket dúsított fel több játékos számára. A négykezesek mellett 1863-ban *Conversation* címmel háromzongorás, 12 kezes darabot is komponált, nyolckezes változatot készített Liszt *Dante-szimfóniájából*, *Grand galop chromatique* és *Csárdás macabre* című zongoradarabjaiból, illetve Hans von Bülow *Király-indulójából*. Két négykezes keringő-szvitje (*Suite en forme de valse no.1–2*) párhuzamba állítható Dohnányi hasonló című (*Suite en valse*) kézzongorás sorozatával, bár ott az 1943-as zenekari változat az eredeti, és csak 1947 elején készült el a kézzongorás átírat (nem 1945-ben, amint az gyakran tévesen szerepel).

Végh többnyire nem egyedül, hanem másokkal együtt ült a zongorához. Liszt Ferenc otthonában például Mihalovich Ödön szimfonikus költeményeinek négykezes átíratait játszotta el a szerzővel (egyik alkalommal *A sellőt*, máskor a *Hero és Leandert*), sőt a mesterrel hármásban a *Krisztus* oratóriumból *A Háromkirályok indulóját* is előadták, báró Eötvös Józsefné estélyén pedig a házigazdával négyesben az említett Bülow–Végh *Király-indulót* szólaltatták meg.

Liszt Ferenc barátja és jobbkeze

Liszt Ferenc egyik levelében „szokásos négykezes társai” között említette Végh Jánost, aki egy évtizeden át az idős mester legszűkebb baráti köréhez tartozott. A Zeneakadémia alelnökeként óriási terhet vett le a mester válláról, amint segítségére volt az intézmény irányításában. Ő felelt az üzemeltetésért, a vizsgák és felvételek lebonyolításáért, az új tanerők alkalmazásáért és az előléptetésekért, ő tartotta a kapcsolatot a minisztériummal és ellenőrizte a fizetések folyósítását.¹³ Budapesti tartózkodásai során Liszt a szabadidejét is szívesen töltötte Véghgel: zenéltek, beszélgettek és gyakran kártyáztak. A mester kedvence a négy játékoszt igénylő whist volt, a bridzs elődje, amelyben a Végh-házaspár mellett állandó partnerei közé tartozott Apponyi Albert, Pulszky Polixénia, Vörös Várkonyi Kálmán és felesége, valamint olykor Mihalovich Ödön és Ábrányi Kornél.¹⁴

Végh szinte Liszt magyarországi jobbkeze lett az 1880-as években, cserébe a század egyik legnagyobb művésze tüntette ki szeretetével és nagyrabecsülésével. Mindehhez képest lényegtelen, hogy az alábbi Liszt-levél sorai mennyiben tekinthetők a zeneszerzői teljesítmény objektív értékelésének, illetve mennyiben

A keringő-szvit Lisztnek dedikált példánya (Liszt Múzeum)

szolgálnak a hűséges munkatárs és barát buzdítására: „Az *Ön Suite en forme de valse*-ja egyike a legkiválóbb és legbájosabb műveknek, telve szerencsés, jóízű ötlettel, semmiből sincs benne túlságos sok, vagy kelletnél kevesebb. Játsoztam itt magam többször és játszottam jeles pianistákkal: a terjesztése, magától értetődőleg, folytatódni fog, még Amerikában is, mert az Ön *Suite*-je megérdemli, hogy mindenütt előadják és megtapsolják.”¹⁵ Liszt a négykezes darab nyomán *Valse de concert* címmel kétkezes változatot készített, amelyben operaparafrázisaihoz hasonlóan új köntösbe öltöztette és valódi koncertdarabbá formálta az eredeti zongoraművet.

Amikor a Liszt halálát követő évben, 1887-ben Végh Jánost pótbíróból ítélőtáblai bíróvá nevezték ki, lemondott zeneakadémiai tisztségéről, és művészi karrierjét még inkább háttérbe szorította. Mások érdekében azonban továbbra is aktív tevékenységet fejtett ki, részt vett például 1890-ben a Műbarátok Köre megalapításában és irányításában, valamint 1897-től (talán már az 1896 végi megalakulástól) a Budapesti Kamarazene-Egyesület vezetésében. Emellett zenei események százainak megvalósítását segítette tanácsaival, szervező munkájával vagy éppen pusztán jelenlétével. Kiváló kapcsolatokkal rendelkezett a kulturális elit, az arisztokrácia és az állam vezető köreiből. Élethosszig tartó barátságot ápolt Mihalovich Ödönrel és Apponyi Alberttel („hármasszövetségük” gimnáziumi, illetve egyetemi évekre vezethető vissza). Összeköttetéseit jól kamatoztatta a zeneélet javára, ezáltal fontos szerepet játszott a századforduló kulturális fellendülésében. ■

13 Lásd Domokos Zsuzsanna: Verebi Végh János és a Magyar Királyi Zeneakadémia. In: *Zenatudományi Dolgozatok 2015-16* (Bp., 2018), 267–277.

14 Eckhardt Mária: Liszt Ferenc és magyar kortársai az Országos Széchényi Könyvtár dedikált Liszt-zeneműveinek tükrében. In: *Az OSZK évkönyve* (Bp., 1976), 119. Apponyit Szomaházy István említette Kártya codexének előszavában (Bp., 1898).

15 Liszt levele Véghnek Weimarból, 1883. november 2. A *Muzsika* 1929-es közreadása nyomán idézi Szabó i.m. 27.

KONCERTEKRŐL

Fittler Katalin

**Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara
– 2023. június 16.-19.**

Müpa-Bartók Béla Hangversenyterem

Széles körben ismert a mondás: „a vágy halála a beteljesülés” – de legalább annyira a vágyak természetéhez tartozik, hogy „elülnek s felhorgadnak megint”. És nemcsak nálunk, magyaroknál. Ennek bizonyossága, hogy a Budapesti Wagner Napok rendezvényeire visszatérően zarándokol megannyi külföldi is.

A 2023-as Wagner Napok programján egyetlen alkalommal szerepelt a Tetralógia (amely korábban két alkalommal is teltházat vonzott), s hozzá egy zenekari est társult. Koncentrálódtak tehát a vágyak – s hasonlóképp, némiképp „koncentrálódott” az előadás is.

Ebben az évben tehát – sokadszorra – egyetlen alkalommal tudta felmutatni a befektetett munka eredményét a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara. Méltányos és illő, hogy – jobb későn, mint soha alapon – dokumentálásra kerüljön az az egészen kivételes teljesítmény, amelyet az együttes (nyilvánvalóan kiegészítő közreműködésével) évenként felmutat. Kezdetben a számokra szokatlan feladat megoldására való vállalkozás, és eme vállalkozás zeneileg értékes eredménye a meglepetés erejével hatott. Utána fokozatosan „hozzászoktunk”, hogy a Wagner-napok rezidens zenekara felnőtt a feladathoz, és még azt is biztosítani tudja, hogy Wagner elképzelése értelmében, egymást követő napokon szólaljanak meg a Tetralógia egyenként is rendkívüli igénybevételt igénylő darabjai. Sőt, már-már azt is természetesként könyveltük el, hogy egyazon évadban kétszer is vállalkoznak erre az erőpróbára.

Az évek (lassanként: évtizedek) során tagságában módosult az együttes, általános gyakorlat ez – az viszont ritkaság, hogy a rutinos Wagner-játékosokhoz felnőjenek az időközben társult, többségében fiatalabb zenekari muzsikuskok. Az eredmény – amelyben nem kis része van Kovács János karmester áldozatos betanító munkájának – egyenletesen magas színvonalú előadások születése, évről-évre.

A Ring mindig megkülönböztetett helyet foglalt el a programokban. Indokolja ezt maga a wagneri monumentális alkotáson túl a közönség részéről megnyilvánuló felfokozott érdeklődés. Hogyisne, hiszen megannyi lehetőséget kínál: egyszeri egy-esti találkozást, kiválasztva a legrövidebbet (A Rajna kincse), a

legnépszerűbbet (A walkür), a legcselekményesebbet (Siegfried), vagy épp a konklúziót (Istenek alkonya), avagy több-kevesebb sikerrel vállalkozva a teljes ciklus végigkövetésére. És akinek ez egyszer sikerült, óhatatlanul is „függővé” vált. És itt jöhetnek az örökérvényű „igazságok”, az ismétlésről (mint a tudás anyjáról, és a ráismerésről, mint örömforrásról), a felfedezések kimeríthetetlen tárházáról (sokadszori végighallgatás során is bőven akad felfedeznivaló, ami sikerélmény a hallgatónak, lett-légyen szakmabeli vagy laikus: minden alkalommal úgy érzi, hogy „kapott” valamit, gazdagodott – s ez így is van!).

A fesztiváloknak és hasonló rendszeresedett programoknak szinte „szükségszerű” velejárója az emlékmegőrzéshez hozzájáruló souvenirök elszaporodása. Ebben is jeleskedik ez a rendezvény, s a bőséges választékban szlogenek is erősítik a közönség ragaszkodását ehhez a – cégér nélkül is különleges – kínálatához. Igen, a „magyar Bayreuth” fogalom nemzetközileg meggyökeresedett – habár az alapvető különbség észrevételéhez nem szükséges zenei előképzettség. Bayreuthban a sötét nézőtérről kizárólag a színpadra koncentrálódik a figyelem – a közönség semmiféle „tájékoztatást” nem kap az előadások során. Elengedhetetlenül szükséges az előzetes, alapos felkészülés, kiváltképp idegen anyanyelvűek számára! Budapesten viszont három nyelvű felirat (magyar, német, angol) vetítése segíti a tájékozódást – más kérdés, hogy a szöveg követése némiképp elvonja a figyelmet a látványról, s tegyük hozzá, közvetve a hallanivalóról is. Nos, idén némi Bayreuth-feelinget kapott az a közönségrteg, amelyik nem a színpad háttérébe kivetített szöveget, hanem a nézőtér fölött elhelyezett kívánta/tudta követni, tehát a II.-III. emeleti középerkélyen ülők, amikor szinte egy felvonáson keresztül vetítés nélkül maradtak... Jó lenne tudni, mennyiben változott az adott részekhez való viszonyuk. Vajon pótolta-e az akusztikus-vizuális élmény az információkat, avagy leköttötte a figyelmüket az igyekezet, hogy mindennek ellenére próbálják követni a történéseket? Mindenesetre, ízelítőt kaptak abból, milyen a bayreuth-i légkör – és főként: a saját bőrükön érezhették az előzetes felkészülés szükségességét.

A „föld és ég között” ülők azon része, amely rálátott a színpad egészén túl a zenekarra is, élvezetesen leköthette a figyelmét – és verbális segítség híján, jobban ráérezhettek arra a fantasztikus többlet-haszonra, ami a sokat „cikizett” vezérmotívumok használatának köszönhető. Ugyanakkor megtapasztalhatták a zenei szerkezet sokrétűségét, sokrétegűségét is: nincs olyan

jelenet, amely leredukálható lenne vezérmotívumokra felűzött cselekmény-elmondásra! Az akusztikus „csoda” fundamentumát kétségkívül a zenekar jelenti, ám a cselekményeket a szereplők jelenítik meg – éspedig sajátos látványkeretben. A 2019-es felújítás legnagyobb újdonságát a díszletként vetített film újragondolása jelentette. Részben tartalmilag, alkalmazkodva a hallgatóság ingerküszöbének módosulásához, de legfőképp a technikai korszerűsítés lehetőségeinek alapos kihasználásával. S bár az emlékezet igencsak szubjektív „lyuk-kártya”, a korábbi háttérképek, videoklipek feltűnő módosulásai tetszéssel találtak, miközben megannyi visszatérő elem az otthonosság érzetét keltette.

S ha már az emlékezetnél tartunk: vajon hányan olvassák el figyelmesen a programfüzetet? Az idei például a tavalyi változatlan újraközlése, csupán a szereposztásban vannak változások, s ennek következtében a rövid életrajzokat tartalmazó fejezetben. Továbbmenve: ki emlékszik a tavalyi szereposztásra (gonoszkodó kérdés: és az ideire)? Vajon a közönség mekkora hányada tud nevet társítani az énekesekhez?

Van egy „erős mag”, a Wagner Társaság lelkes tagjai, akik bámulatra méltó „mutatókat” őriznek a fejükben – egy-egy szerep megformálóinak örát gondolkozás nélkül tudják sorolni, sőt, többé-kevésbé szubjektív „erőviszonyokról” is tájékoztatnak, mikor-melyik szereplőválasztás volt telitalálat. A többség, még a rendszeresen visszatérő szakmabeli is, inkább csak impulzusokat, emlékképeket őriz – a nagy pillanatokét, a látványként megörökített színpadi szituációkat és a torokszorító zenei pillanatokot.

Ki-ki a korábbi emlékeihez „rendezheti” az újabb emlévényeket – aki pedig újoncként csatlakozott a Wagner-hívők köréhez, jól teszi, ha minél több alakításhoz nevet társít, akár összehasonlításhoz szükséges tényanyagként.

Az idei énekesgárdában örömmel regisztrálhattuk a hazai erők megerősödését. „Régi ismerősként” köszönthettük a sellőket (Sáfár Orsolya, Fodor Gabriella, Kálnay Zsófia), akik eme vizitüendérek „kétlábú” különlegességei, felismerhettük a „jaj, be gyöngylen járó” erdei madárban Zemlényi Esztert, s ha máshonnan nem is, a szereposztásból észrevehettük, hogy Gál Erika Erda teljes szerepén (A Rajna kincse, Siegfried) túl a további estéken is fellép (Grimhilde A walkürben, 1. norna Az istenek alkonyában. A Rajna kincse Freiája, Horti Lilla a negyedik estén Gutruneként lépett színre. Alig változik személyükben a walkürok csapata, Haja Zsolt Donnere pedig régi ismerősnek tűnik (Froh-ként ezúttal Pataky Dániel társult hozzá. Idén meglepetést az óriások okoztak: Bretz Gábor markáns Fasoltját kevéssé meggyőző Fafnerként bunkózta le Lukasz Konieczny, aki korábban

Wotanként kereste helyét a Müpa-beli előadógárdában. Idén három estén három Wotant láthattunk-hallhattunk: Günther Groissböcköt, Aris Argirist és Egils Siliņš – alkatok, hangok, s a színpadi jelenlét ereje tekintetében tanulságosan összevethető énekeseket. Tavalyi Hagenünk, Albert Dohmen ezúttal Hundingként is fellépett.

Visszatérve a magyarokra, nemzetközi mezőnyben is kimagasló Schöck Atala Frickája (néha már-már „borul” a főisten-pár aránya, a házastárs intellektuális fölénytől veszélyeztetve), és magával ragadó Kálmán Péter Alberich-alakítása, amihez nem kis részben járul hozzá az a többlet, hogy pusztán megjelenésével, gesztusaival, remek játékával színpadi főhőssé lép elő.

Mimeként Jürgen Sachernek remek elődök emlékével kell megbirkóznia – nem úgy a Budapesten rendkívüli népszerűségnek örvendő Christian Franznak, aki szinte azonos lett számunkra Logéval (ebben a szerepében elsöprő erővel meggyőzőbb, mint a többi Wagner-figuraként, s ez vélhetőleg leginkább hangszínével, s az avval való bánni-tudással magyarázható). Ha már a játéknál tartunk: Siegmund (Stuart Skelton) és Sieglinde (Simone Schneider) párosként remekelt, amennyiben gesztusokkal, apró mozdulatokkal látványként is sokat tudtak közvetíteni abból a rejtélyes folyamatból, ahogyan önmagukra ismernek egymásban. Kérdés, hogy vajon mennyi figyelem jut az ilyen rezzenéseknek, miközben halad a cselekmény és árad a zene. Előadásuk érzelmi-indulati töltésének hatása alól aligha vonhatta ki magát bárki!

Elementáris erővel toppant a színre Siegfried, megjelenésével hozta a félelmet nem ismerő, erős fiatalember figuráját Stefan Vinke, akit tavaly zárt szívébe a Müpa-közönség. A Siegfried zárójelenete volt talán az egyetlen, ahol a „voce” diadalmaskodott a kifejezés felett: Magdalena Anna Hofmann Brünnhildéje indokolatlan harsánysággal ébredt hosszú álmából, s ezzel csökkentette a jelenetben rejlő meghittséget. Ez az, amikor a kevesebb – több lett volna..., miközben zenei értékét erőteljesen érvényre juttatta.

A Wagner Napok életrehívójának, eszmei és gyakorlati főhősének, Fischer Ádámnak különös érzéke van ahhoz, hogy állandóan figyeljen énekesekre, irányítva, egyszerűsrimd segítve szerepük minden mozzanatát. Alig fordult elő, hogy a jogos és átélt fokozások hevében elnyomta volna valamelyik szereplőt a zenekar harsogása (ilyenkor az empatikus néző az olvasott szöveget szinte „behallotta” az instrumentális varázsba). A világnagyságot Iréne Theorin képviselte, akinek a második és a negyedik est Brünnhildéjeként a legmaradandóbb megrendítő élmények köszönhetőek. Ő mindent tud: színpadi játéka egyértelműen átlényegülés, és tökéletesen megvalósítja Wagnernek azt a hangoztatott véleményét,

hogyan a zene kifejezőeszköz, nem pedig öncél (igaz, abban viszont rendkívül fontos), a mondanivaló, a dráma megjelenítése során. Éneke az indulatok hevében néha már-már deklamálással lényegült – és az egyszerűség is lélegzetelállító hatást tudott elérni. Nála mindig minden szituációhoz-kötöttségéből adódott, míg másoknál a remek alakítások során hangsúlyozottan előtérbe kerültek zenei szempontok. De soha több kifogásolnivalónk ne legyen, mint hogy színükben hasonlítottak az azonos hangfajú szólások (tehát, a zenei kidolgozottság nagyobb erényük volt, mint a karakter érvényre juttatása), és viszonylag szűk dinamikai keretben jutottak érvényre.

A négy est legemlékezetesebb jellemzője a dirigens mindenkor remek tempóválasztása, a hirtelen váltások, az időtlenné kimeredő (a tényleges időtartamot szinte mérhetlenné tevő) szünetek, legyen szó pillanatnyi szünetről erős dinamikai kontrasztnál (amelynek hatása a hangszerelésből is adódik), avagy szinte „generálpauzáról”.

Nem csupán nézői és hallgatói lehetünk ennek a bármiféle aktualizálástól mentes, ám napjaink emberét megszólító világdrámának, hanem empatikusan aktív megélt – a katarzis ritka lehetőségének birtokában. Ez biztosítja az ismételt újrhallgatási vágyak továbbélését.

Malina János

MÁV Szimfonikus Zenekar

– 2023. június 23.

Zeneakadémia

A MÁV Szimfonikus Zenekar június 23-i évadzáró hangversenye Takács-Nagy Gábor vezényletével és Várjon Dénes közreműködésével zajlott le a Zeneakadémián; műsorán két Brahms-kompozíció, a korai, *d-moll zongoraverseny* és a 3., *F-dúr szimfónia* szerepelt. A szimfonikus Brahms első nagyszabású bemutatkozása és a pályája tetőpontján járó zeneszerző egyik legkomplexebb, legszemélyesebb alkotása jól egészítette ki egymást. Ami a fiatalkori műben még nem lehetett jelen: a formálás mennyi biztonsága, a zenei-költői tartalom kimeríthetetlen gazdagsága és a részletek mesteri kezelése, azt ellensúlyozza a fiatalság heves szenvedélyessége és energiája, amelyet kevés művész képes olyan szuggesztíven érzékeltetni, mint Várjon Dénes. Megtermészetesen Takács-Nagy Gábor, akinek oly régóta Várjon egyik legközelebbi zenész-partnere, és akivel oly szembeszökően közös nyelvet beszélnek.

Takács-Nagy már a versenymű első ütemeiben letette névjegyét: azonnal, *in medias res* a dráma sodrába kerültünk, szinte láthatóvá vált a belőle áradó, koncentrált energia (jóllehet olyan helyen ültem, ahonnan nézve a zongora kinyitott fedele teljesen eltakarta őt). Ez

az életre-halálra történő zenélés – amely egy pillanatra sem válik erőszakossá vagy külsőséggé – karmesterünk egyik legfontosabb személyiségjegye, és a koncert egész tartama alatt változatlanul jelen volt. Várjon Dénes monumentális nyugalma – közeli rokona a Ránki Dezsőének – első ránézésre más képet mutat, valójában azonban a zene minden rezdülését ugyanazzal a maximális intenzitással és azonosulással követi, mint karmester kollégája.

Az első tétel zaklatott nyitó anyagának lenyugvása és belesimulása a harmonikus *d-moll* melléktéma megragadó szépséggel és hitelességgel bontakozott ki előadásukban. A zenekar puha és meleg hangzása, Várjon szólóinak varázslatos finomsága, a zene élettelisége, a meghitt, himnikus vagy drámai pillanatok szuggesztivitása különleges zenei élményt jelentett.

A lassú tételben tovább gyönyörködhettünk a zenekar igényesen dolgozott, sötéten izzó hangzásában, s a szólista igen kifejező agogikai szabadságában, a külön-külön élő és lélegző szólások összjátékában, és a zenekari anyaggal fanyar diszszonanciákban összefonódó zongoratóka végtelenül érzékeny megszólaltatásában. A zárótételt a zenekari gesztusok erőteljes karaktere, a kissé kötelességszerű fugato-szakasz Takács-Nagy általi életre lehelése mellett Várjon immár tündéri vonásokat is magára öltő játéka, s nem utolsósorban a sziporkázóan virtuóz, mégis mélységeket idéző nagy cadenzája tette rendkívül emlékeztessé.

Végül a zongorista Brahms op. 118-as *A-dúr intermezzójának* megragadó – és szép személyes gesztussal a közönség soraiban ülő barátjának ajánlott – előadásával búcsúzott el a közönségtől.

Dráma és szenvedély – ezek maradtak az interpretáció kulcsszavai a hangverseny második felében is. Ezúttal nem egy lassú bevezető szakasz, hanem egy lendületes, *Allegro con brio* jelzésű tételkezdet szolgáltatott alkalmat arra, hogy Takács-Nagy Gábor hatalmas lendülettel kitarja egy zenei birodalom kapuját. S hogy továbbra is lankadatlan szorgalommal és érzékenységgel kutassa és találja meg a partitúra rejtett kincseit: a csellók vagy a nagybőgők pizzicatóinak érzéki puhaságát, vagy egy máskor alig meghallható, szordinált brácsamotívum elragadó finomságát. A hatalmas lélegzetű dallamívek és intim pillanatok, végtelenen sűrített, mégis bármikor tovább fokozható zenei folyamatok, nagy műgonddal kicsiszolt hangzások és akkordok megszólaltatásában a zenekar méltó partnere volt az őt úgyszólván hipnotizáló karmesternek. Akiről azt mondhatom még el, hogy a szimfónia egy világhírű karmester által néhány héttel vezényelt, ragyogó budapesti előadását ez a mostani produkció talán nem múlta fölül, de emebben biztosan több volt a szív.

Különösen szembeszökő volt ez az Andante tétel idilli szakaszaiban, ahol Takács-Nagy gondos beintései mellől egy futó mosoly sem hiányzott. S itt és más tételben (mint már a zongoraversenyben is) feltűntek a szívmengetően szép fafúvós pillanatok.

Különösen emlékezetesen sikerült az enigmatikus „nem-scherzo” (Poco allegretto) tétel a maga végletesen legato karakterével, felsajgó nosztalgijával, szinte időtlen hullámverésével, amely végső soron valamiféle harmóniát, belenyugvást sugárzott. A zárótételben pedig még egyszer megcsodálhattuk Takács-Nagy zenélésének őszinteségét és tisztaságát, s a kezdeti fürge-energiikus – néha picit sejtelmes – hangból kinövő-kirobbanó, katartikus erejű befejezés monumentalitásának maradéktalan felidézését.

Fittler Katalin

Pannon Filharmonikusok

– 2023.július 22.

Zeneakadémia

Amikor 2002-ben felmerült a Fesztivál Akadémia Budapest (FAB) ötlete, elsősorban a kamaramuzsika ünnepe kívánt lenni. Kezdetől széleskörű érdeklődés kíséri a tíznapos rendezvénysorozatot, amely évről-évre meglepetésekkel tud szolgálni a júliusban a koncertévadot már erősen nélkülöző zenebarátoknak. Kimeríthetetlen lehetőségek tárháza, amelyet áthat a zeneszeretet. Leglátványosabb a hangversenyek iránti érdeklődés, amelyek azonban csupáncsak jéghegyek csúcsai: megannyi típusú programot kínál a különböző korosztályú muzsikuskok számára, lehetőséget kínálva a rangos, nemritkán világszerte elismert muzsikuskokkal való találkozásra, sőt, együtt muzsikálásra is.

Az idei program két nagyszabású zenekari estet is tartalmazott: a nyitókoncerten a Concerto Budapest játszott meghatározó szerepet, a Bartók-nap hősenek pedig egyértelműen a Pannon Filharmonikusokat tarthatjuk.

A művészeti vezetők (Kokas Katalin és Kelemen Barnabás) a FAB reprezentatív estjeivel régi gyakorlatot terveztek feleleveníteni: a 19. századi „akadémiákét”, amelyek programját zenetörténeti könyvekben elkerelkedett szemmel, hitetlenkedve szokás olvasni. Valljuk meg, a két szünettel néha több mint négyórás rendezvények aligha találnák meg helyüket a hagyományos koncertkínálatban.

De a Fesztivál Akadémia Budapest – más! És ehhez a mássághoz örömmel alkalmazkodnak az érdeklődők, mert a kivételes kínálatról mindig kiderül, hogy a hosszantartó élmények sorát gazdagítják.

A FAB közönsége hamar hozzászólt, hogy a művészeti vezetők élnek a műsorváltoztatás jogával – annál is inkább, mivel a különböző okokra-megfontolásokra visszavezethető módosulások többnyire többletet jelentettek. Máskor a meghirdetett műsor „meglepetését” az adta, hogy nem történt változás. Így volt ez a Bartók-napon is, amikor egyetlen este folyamán Bartók Béla négy versenyműve csendült fel (intermezzóként a Divertimentóval, amelyet a FAB Kamarazenekara játszott, szólamvezetőként a FAB nemzetközi művészeivel).

A Pannon Filharmonikusok nem először vállalkozik „megmérettetés” jellegű Bartók-programra: áprilisban a pécsi Kodály Központban Baráti Kristóf partnereként egy este eljátszották a szerző két Hegedűversenyét, közbeékelve a két Rapszodiát. A mostani teljesítményük annál is tiszteletreméltóbb, mert más-más karmesterek irányítását kellett követniük.

Bartók fiatalkori Hegedűversenyének szólistája a norvég Vilde Frang volt, aki több mint egy évtizede tartja repertoárján ezt a kompozíciót. Ámulatba ejtő „anyanyelvi biztonsággal” játszott (természetesen kotta nélkül), és az első hangoktól nyilvánvaló volt, hogy értő szeretettel közelít a műhöz. A látvány megerősítette a hangzásélmény tudatosságát: tanítani kellene, hogyan szólamának fölényes tudásán túl, milyen szoros kontaktust tudott tartani az ezúttal karmesterként fellépő Kelemen Barnabással. A kamarazenei kidolgozottságban méltó partnernek bizonyult a zenekar; külön élmény volt, ahogyan dinamikai hangzástérben realizálták a szerzői elképzeléseket. Érvényesült a hangszerelés, és a hangzás-arányok differenciálásának köszönhetően egyszerre tűnt már-már áttetszőnek és sziporkázóan sokszínűnek a partitúra egésze. Ezt követte a Divertimento, majd szünet után a 2.-ként számontartott „nagy” Hegedűverseny csendült fel, Andreas Ottensamer vezényletével, szólistaként Kelemen Barnabással. Bizonyára sokan ültünk a nézőtéren olyanok, akik már (akár többször is) hallottuk az ő tolmácsolásában ezt a remekművet. (Kelemen Barnabás játssza a Bartók Új Sorozat CD-összkiadás felvételén is.) Egyszerűen megunhatatlan az a fölényes biztonság, amellyel magától értetődővé teszi a kompozíció intellektuális-érzelmi felépítését, ráadásul, teszi ezt olyan valamiféle sajátos közvetlenséggel, amely néha már-már azt az érzetet kelti, mintha őt ott és akkor foglalkoztató zenei mondanivalót bontana ki. Nem kétséges: valamennyi zenekari játékost inspirálhatta ez az interpretáció. Nyilvánvaló: ez után a lenyűgöző élmény után a hallgatóság számára is elengedhetetlenül fontos a szünet!

Nem kevésbé volt érdekes a műsor harmadik szakasza sem, amelyben két művész felváltva töltötte be a szólista és a karmester szerepét. A Serly Tibor befejezésével megszólaltatott Brácsaverseny szólistája Maxim

Rysanov volt, a dirigens pedig Sunwook Kim, aki a befejező műsorszámban, a 3. zongoraversenyben a zongoránál foglalt helyet, átadva a karmesteri dobogót Maxim Rysanovnak.

Rysanov az a brácsaművész, akivel Kocsis Zoltán a Bartók Új Sorozatban a Brácsaverseny felvételét tervezte – most az elmaradt felvételért kaptunk kárpótlást. Rysanov kitette a kottát (20. századi versenyműveknél nem példa nélküli, 21. századiaknál pedig bevett gyakorlatnak mondható ez – hiszen ez utóbbiakat néha kizárólag egyetlen alkalommal van lehetősége eljátszani a szolistanak) – de nyilvánvaló volt: ha hirtelen áramszünet lenne, sőtétben is tovább tudná játszani a szólamát. A kamaramuzsikusként hasonló gyakorisággal foglalkoztatott szolista számára természetesnek tűnt, hogy kitegye a kottát – ami megkönnyítette, hogy kizárólag a zene elmélyült kifejezésére koncentráljon, anélkül, hogy memóriájának filmszakadásától kellett volna tartania.

A Nagyterem földszintjén ideális helyen ülő viszont aligha tud beszámolni Rysanov vezényletésének sajátosságairól, mivel a dirigens a zongora mögött „takarásban” volt. A Brácsaverseny dirigensét csak dicsérni lehet: Kim számára nem jelentett nehézséget, hogy közvetlen kapcsolatot alakítson ki bármely szólammal.

És ezt a karmesteri attitűdöt zongoristaként sem adta fel; hangszere mellől is mintha felelősséget érzett (és vállalt) volna az össz-hangzásért. Ugyanakkor ez a nagyformák iránti elkötelezettség nem akadályozta abban, hogy minden apró részletet érzékeny billentéssel szólaltasson meg, mondhatni, a zongorahanggal egyszersmind formált is, a mikrostruktúrák terén. És a zongora mellől ugyanúgy kereste dirigense tekintetét, miként egy művel korábban dirigensként követte érzékenyen a brácsaszolista parányi agogikai módosításait.

Az utóbbi két dirigens kezéről is remekül olvasott a zenekar; mintha csak az ő irányításukkal ismerte volna meg e műveket, olyannyira együtt lélegeztek az alkalmi muzsikus-társakkal. Ritkán érezni ilyen intenzíven: a magyar szerző zenei nyelve – világnyelv!

Élményekkel gazdagodva, fáradhatatlan hallgatóság tapsolt még hosszasan az utolsó szám után is – és a zenekari játékosok is láthatóan átértékelték ennek a napnak a kivételes voltát.

Kovács Ilona

A Magyar Rádió Művészeti Együttese, Honvéd Férfikar

2023. augusztus 27. – Budapest Kongresszusi Központ

Még nem ért véget a nyár (javában tombolt a kánikula a koncert napján), és még nem kezdődött meg

hivatalosan a hangversenyévad, a Magyar Rádió Zenei Együttese – a Szimfonikus Zenekar (Káli Gábor vezényletével), az Énekkar (karigazgató: Pad Zoltán) és a Gyermekkorús (karigazgató: Dinyés Soma) – a Honvéd Férfikarral (karigazgató: Riederauer Richárd), négy énekes szolistaival – Ádám Zsuzsannával, Csővári Csillával, László Boldizsárral, Kovács Istvánnal –, valamint hat ifjú színésszel – Gábor Márkóval, Jerger Balázssal, Kiss Eszter Júliával, Sipos Áronnal, Sipos Imrével és Szina Kingával – karöltve zenetörténeti jelentőségű előadást adtak elő újból több, mint kilencven év után Hubay Jenő (1858–1937) Petőfi-szimfóniáját (op. 119, 1923). Az „újralfedezés” apropóját az évfordulók adták: ebben az évben emlékezünk Petőfi Sándor születésének 200. évfordulójára, és éppen száz évvel ezelőtt, a költő születésének centenáriumaért a Petőfi Társaság megemlékező kompozíciót Hubaytól. Persze, azt se feledjük, hogy – ha nem is a „legkerekesebb” évforduló, de – 2023-ban ünnepeljük a zeneszerző születésének 165. évfordulóját. Műfajilag talán az oratorikus szimfónia kategóriájába sorolható a mű, mivel az énekelte szövegek lehetőséget adnak arra, hogy a zenekar játéka mellett a költő versei is elhangozzanak. A Hubay-vezényelte, 1923. február 26-i premier egyedülálló társadalmi eseménye volt a magyar elitnek. A bemutatón az akkori politikai és kulturális élet színe-java tiszteletét tette. Jelen volt Horthy Miklós kormányzó, József királyi főherceg, Csernoch János hercegrímás, gróf Bethlen István miniszterelnök, gróf Klebelsberg Kuno kultuszminiszter – hogy csak a legnagyobb méltóságokat említsük –, de tiszteletüket tették a Budapestre akkreditált nagykövetek, a magyar arisztokrácia képviselői és az akkori kulturális élet legjelesebb szereplői is. A bemutató sikere óriási volt, olyannyira, hogy arra még Magyarország határain kívül is felfigyeltek. 1926-ban szintén Hubay vezényletével Finnországban is előadták az alkotást (a Petőfi-verseket finnül énekeltek), két évvel később a Budapest Ének- és Zenekaregyesület 150. jubileumi hangversenyén hangzott fel, majd 1930-ban Debrecenben ez a mű emelte a fényét annak az ünnepségnek, melyen Klebelsberg Kuno kultuszminiszter felavatta a Déri Múzeumot. Vajon mi lehet az oka, hogy ezt a nagyformátumú alkotást az elmúlt száz év alatt mindössze négyszer adták elő 2023 augusztusáig? Többféle válasz is lehetséges. Például az, hogy a magyar nyelvű versek – Hubay éppen egy tucat Petőfi-verseket zenésített meg – nem érthetők a külföldiek számára. Ennek persze ellentmond a finnországi turné, és az, hogy a bemutatón a vendégeknek ötnyelvű műsorfüzetet nyomtattak a műben megszólaló Petőfi-versek teljes fordításával. Nyomósabb érv – különösen a mai nehéz gazdasági helyzetben –, hogy óriási apparátust kér a zeneszerző, a bemutatóról szóló kritikák több mint ötszáz szereplőt emlegetnek. (Itt és most nagyjából háromszázan léptek fel, és még így is kicsinek bizonyult a Budapest Kongresszusi Központ színpada. A nézőtérből vettek el helyet a zenekar számára, a színpadon

pedig a szólisták és a kórusok foglaltak helyet.) És valljuk be, Hubay Jenő elsősorban kiváló hegedűművész és pedagógus volt, zeneszerzőként inkább a rövid, saját hangszerére írt karakterdarabokban alkotott jeleset. A rövid, sokszor magyaros jellegű zsánerdarabokban teljesedett ki zeneszerzőként – főleg, ha saját hangszerét helyezte az előtérbe. A Petőfi-szimfóniában azonban nem nagyon tudta kezelni a nagyformát. A négy tétel nagyjából azonos sémára épült: a zenekar hangulatképet festett a tételben elhangzó költeményekről, majd következett a szólista a verssel, amit a kórus fellépése zárt le. Az első két tétel (I. Születés. Nemzet öröme. Honszerem; II. Szülőföld) tisztán erre a szerkezetre épült. Gyakran hallottunk pasztorális jellegű megszólalásokat. Sok dolguk volt például a II. tételben – az Est című verset illusztráló – a tücsökciripelést és márdarcsicsérgést imitáló fuvalának, a tárogatót utánzó oboának és a klarinétnak is. Különleges, ritkán használt hangszerek is segítettek megrajzolni a falusi idillt, így a kolompot felidéző ütőhangszer, vagy a cimbalom szerepeltetése is. A tétel egyes fordulatai mintha Erkel Bánk bánjából a Tisza-parti jelenetet idézték volna. A jellegzetes bővített szekundus dallamok is a Petőfi számára oly kedves magyar Alföldet igyekeztek megjeleníteni. Szinte az újdonság erejével hatott, hogy a III. – Júlia – című tételben megtört a korábbi rend és ezúttal a kórus, méghozzá a női kar indított. Ide két költeményt választott a zeneszerző – az Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe és a Minek nevezzelek? című verseket –, édes, optimista hangulatú dallamokkal kifejezve a

szöveget. Az utolsó tétel programja (Szabadságharc. Búcsú. Halál. Megdicsőülés) aztán éles kontrasztként szolgált a szerelem ábrázolásához képest. A hangszerelésben immár a rézfúvósok és az ütők domináltak, itt csatlakoztak a Honvéd Férfikar kiváló énekesei, a megdicsőülést pedig a Gyermekkar angyali hangzása tette teljessé. A fentiekből is kitűnik, hogy minden közreműködőtől nagyfokú koncentrációt igényelt a mű megszólaltatása, és valóban, minden tekintetben példaeértékű előadást hallhattunk. Szerencse, hogy nemcsak a Bartók Rádió közvetítette egyesben a hangversenyt, hanem kamerákkal is felvették az eseményt. Remek volt a zenekar, csakúgy a kórusok is. A szólisták közül magasan kiemelkedett a Petőfit megszemélyesítő László Boldizsár. Nemcsak azért, mert vállán vitte az előadást (végig a színpadon volt, és minden tételben jelen volt), de ő érzékeny hangszínekkel, artikulációval és kifinomult dinamikával valóban értelmezte és megjelenítette a szöveget, nem utolsósorban pedig kristálytisztan, mindvégig érthető szövegmondásával tűnt ki. Dicséret illeti az est karmesterét, Káli Gábort is, aki remekül összefogta ezt a hatalmas zenei apparátust. Vezénylése az utóbbi években egyre letisztultabbá válik. Most már kerüli a felesleges mozdulatokat, jelzései éppen ezért egyértelműbbek, világosabbak a muzikusok számára. Örömteljes esemény volt a Petőfi-szimfónia „felébresztése” és csak remélhetjük, hogy nem kell hosszú évtizedeket, vagy éppen egy jeles jubileumot kivárni ahhoz, hogy újra hallhassa a közönség Hubay Jenő Petőfi-szimfóniáját. ■

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR . PRÓBAJÁTÉKOT hirdet I. HEGEDŰ TUTTI egész állásra

A próbajáték ideje:
2023. november 14. (kedd) 10.00 óra

A próbajáték helye:
A Duna Szimfonikus Zenekar próbaterme
(1105 Budapest, Halom u. 42.)

A próbajáték anyaga 1. forduló:
- J. S. Bach szólószonátáiból vagy partitáiból egy tetszőleges tétel
- Tetszőleges első tétel kadenciával Mozart G-dúr (No. 3.),
D-dúr (No. 4.) vagy A-dúr (No. 5.) hegedűversenyéből.

Zenekari állások – kijelölt részek a következő művekből:

1. Weber: Oberon – nyitány
2. Brahms: IV. szimfónia – IV. tétel
3. Schumann: II. szimfónia – II. tétel
4. Beethoven: II. szimfónia – II. és IV. tétel
5. Mendelssohn: Szentivánéji álom – Scherzo

A próbajátékon való részvétel követelménye:
– felsőfokú szakirányú végzettség

Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben 2023. november 10-ig az alábbi címekre várjuk:

- Zenekari iroda:
Duna Zeneház (1105 Budapest, Halom u. 42.)
- E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com
- Telefon: **+36 20 772 43 85**

A próbajáték anyaga a zenekari irodában egyeztetést követően személyesen átvehető vagy honlapunkról letölthető!
www.dunaszimfonikusok.hu

**A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.
További információk az említett elérhetőségeken.
Az állás betöltése: 2023. december 1.**

Beethoven kilenc szimfóniája, Takács-Nagy Gábor vezényletével

 Fittler Katalin

2023. június 24-én lemezbemutató beszélgetésre invitálták az érdeklődőket a MÁV Szimfonikus Zenekar új próbatermébe (IX. kerület, Péceli utca 2.), ugyanis a hónap elején megjelent egy reprezentatív kiadvány, a MÁV Szimfonikusok állandó vendégkarmesterének vezényletével. Szép gesztus, az együttes vezetőségének a megbecsülését mutatja Takács-Nagy Gábor iránt.

Az album a Verbier Festival és a Deutsche Grammophon közös vállalkozása (486 4117), a kiadványok sorában különleges helyet az biztosít neki, hogy a fesztivál fennállásának 30. évében jelent meg, tehát várhatóan a nemzetközi érdeklődés keresztútjába kerül az idei nyári fesztivál idején (június 14. és 30. között).

Az 1994 óta működő, időközben figyelemreméltó rangot kivívott fesztivál történetében mérföldkő-jelentőségű volt 2005-ben a Verbier Festival Chamber Orchestra (VFCO) megalapítása, amelynek zeneigazgatója 2007 óta Takács-Nagy Gábor. (Üröm az örömben, hogy a kísérőfüzetben olvasható életrajzából a magyar vonatkozásokat kizárólag egyetlen adat képviseli, miszerint 2012 szeptembere óta a Budapesti Fesztiválzenekar első vendégkarmestere...)

Minden bizonnyal emlékezetes koncerteket örökítenek meg a felvételek (a korrekt-részletező kolofon információiból kiderül, hogy nem „egy az egyben” koncertfelvételeket hallunk, hanem volt lehetőség korrekciókra), amelyek közül hét Verbier-ben került rögzítésre, kettő pedig az évente decemberben a németországi Elmauban tartott rendezvényt örökítette meg. A legkorábbi az 1. szimfóniáé (2009), amelyet a 4. (2011), az 5. (2012) és a 3. (2014) követ, majd a következő évtizedből való a 7. és 8. szimfóniáé (2021), valamint a 9. (2022) Svájc-ból, Németországból pedig a 2. (2021) és 6. szimfóniáé (2022).

A kísérőfüzet tartalmazza valamennyi közreműködő zenekari tag nevét – arról feleslegesnek tartja a tájékoztatást, hogy melyikük melyik évben/években szerepelt. A hallgató azonban könnyen megbizonyosodhat arról, hogy állandónak mondható a minőségi munka, a színvonal egyenletes.

A szimfóniák elrendezésénél (a korongra férhető időtartam figyelembevételével) alapvető szempont volt a komponálás időrendje; az 1. és 3., valamint a 2.

és 4. került egy-egy korongra, majd „kiegyenesedett” a számsor, az 5. és a 6., majd a 7. és 8. követi egymást, s az 5. korong jutott a Kilencediknek (melynek megszólaltatásában a Münchener Bach-Kórus vett részt, továbbá szólistaként Julia Maria Dan, Ema Nikolovska, AJ Glueckert és Mikhail Petrenko).

Takács-Nagy Gábor muzsikuspályáján 2002-ben került előtérbe a vezénylet – már 2003-ban vezényelte Beethoven 1. szimfóniáját, s mire a verbier-i pozícióját elfoglalta, repertoárját a 4., 5. és 6. szimfónia gazdagította. De nem feledkezhetünk meg arról, hogy a beethoveni stílust, sőt, zeneszerzői gondolkodást alaposan ismerhette a szerző vonósnyegyeiből! Éppen ezért mármár nyilvánvalónak tartható, hogy számára a zenekari partitúra is voltaképp kamarazenei kotta – csak épp több játékosra, több szólamban. Talán ezzel is értelmezhető az az általános (tehát valamennyi szerzőre, műre kiterjedő) gyakorlata, hogy „berendezi” a partitúrát, változatosan kiszínezi, ami részletező elemzésre vall. A kísérőfüzetben közzétett partitúra-oldalak arról árulkodnak, hogy korántsem a karmesteri (mozdulat) koreográfiához adnak támpontot számára a színes kiemelések, bekarikázások és az apróbetűs megjegyzések, hanem mintegy a zenei végiggondolások lenyomatai.

Ha lenne „népszerűségi lista”, a rangos hazai zenekarok legtöbbszörénél (ha nem valamennyinél – márpedig számos zenekarunkkal lépett fel) „dobogós hely” jutna Takács-Nagy Gábornak, ami azért figyelemre méltó, mert a különböző stílusú vezető karmesterek által „szocializált” játékosok legtöbbször számára némiképp másfajta megközelítéssel fordul mind a muzsikustársak, mind a kompozíciók felé. A sikerhez hozzájárulhat, hogy „hazai pályán” anyanyelven kommunikálhat a muzsikussal, ami kétségtelenül könnyebb, mint soknemzetiségű, sok-anyanyelvű társasággal megértetni – nem is annyira „magát”, mint azokat a gondolatokat, szándékokat, amelyek megértése elengedhetetlen a közös zenei gondolkozásmódhoz. Ilyen megfontolásból – is – érdemes szem előtt tartani a szimfónia-előadások idejét. És persze, lehet számolni azzal, hogy a későbbiekben vannak régebbi muzsikuskarmesterek, ami megkönnyítheti az újak beilleszkedését is.

Idekívánkozik Saint-Exupéry bestsellerének, A kis hercegnek egy – méltán – gyakran idézett részlete: „jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az

a szemnek láthatatlan”. Nos, ha a hallásra „transzponáljuk”, érdekes (tanulságos!) eredményre juthatunk. Mert mondhatjuk, hogy jól csak a szívével hall az ember, ám azt már korántsem, hogy ami igazán lényeges, az a fülnek hallhatatlan. És éppen ez a „kettősség” lehet a magyarázata annak, hogy az objektíven ugyanazt hallgatók eltérő (ha nem épp ellentétes) véleményre juthatnak, miközben egyikük őszinteségéhez sem férhet kétség. Mert az „előzmények” kikapcsolhatatlanok, nem lehet „tisztá lappal” hallgatni rég ismert (azaz, korábban más interpretációk alapján megismert) művet. Talán éppen ez szünteti meg a hagyományos értelemben vett „kritika” létjogosultságát, mert a „mihez képest” viszonyítások mind az előadók, mind a hallgatók részéről fennállnak.

Tehát, a „tisztá lap” annyiban működhet, ha a hallgató – bármennyire ismer is valamely darabot – az interpretációra, mint közlésre figyel, s akkor várhatóan több pozitív élményhez juthat, mint ha állandóan összehasonlítgatna és méricskélne. (Gondolhatnánk, könnyebb, ha a születő hangzásnál van jelen a hallgató - jó esetben a látvány valóban segíthet, ám többletfeladatot jelenthet annak megítélése, hogy valóban összhangban van a látvány a zenei kifejeznievalóval, avagy mindössze koreográfia...) A hangfelvételeknél kizárólag az empátia segíthet!

Nem kell különösebb zenei előképzettség ahhoz, hogy bárki észrevegye: gondosan kidolgozott partitúrákat kínál a szimfónia-sorozat: alig „lehet panaszunk” a tempóválasztásra: Takács-Nagy olyan tempókat diktál, amelyekben nemcsak lejátszhatók a hangok, hanem megformálhatók a kisebb-nagyobb zenei egységek, egymással sokrétű kapcsolatba kerülhetnek.

Éppen ezért a folyamatok mindig követhetőek, mondhatni, a hallgató együtt-lélegezhet az előadókkal. Sőt, minden bizonnyal együtt is lélegzik, hiszen ezért érzi, hogy részese a hangokba fogalmazott hangulatoknak, érzéseknek-indulatoknak. Észrevétlenül „vezetve” (de nem „megvezetve”!) közlekedünk a folyamatokban, érezhetően biztonságban, aminek az a következménye, hogy nő a hallgató érdeklődése, miközben egyszerűen „jól érzi magát”. Tehát, nem támaszt elvárásokat, azonosulni képes a születő hangzástalakkal. Van annyira változatos a sokszor hallott is, hogy újfent lekösse a figyelmet – amikor pedig máskor esetleg elsikkadó részletek tűnnek fel, megajándékozottnak érzi magát.

Amikor az 1. szimfóniát kezdtem hallgatni, óhatatlanul is az az élmény ködlött fel, amelyet Bartha Dénes Beethoven és kilenc szimfóniája című, több kiadást megért könyvének köszöntem. Elolvasás által tudatosodtak korábbi hangzásélmények – és a megfogalmazott összefüggések tudatosabb „ráfigyelésre” készítettek. Takács-Nagy alapos-részletező elemzései nem „szájbarágós” zenemagyarázatot eredményeznek, hanem mintegy ideális keretként szolgálnak a szólamok színes szöttezéséhez, amelyet felszabadultan realizálnak a játékosok (időről-időre örülve a pillanatnyi szólisztikus mozzanatoknak – néha olyannyira, hogy felmerülhet a sanda gyanú, netán módosítás történt az eredeti hangszereléshez képest).

A zenekar számára kétségkívül a legismertebb szimfóniák jelenthették a problematikus feladatokat. Nem véletlen, hogy éppen az Ötödik és a Hatodik esetében érződött néhol a rutin... Mert a legszebb környezetben is „hozzá lehet szokni”, hogy szinte észre sem veszi a szerencsés, akinek az jutott... és ott érződött legkevésbé a kifejezés vágya.

A Kilencediket pedig leginkább a hangzás megszületésekor, a helyszínen érdemes végigélni – a „szülési folyamat” idején toleránsabb a fül, mint ha többször kell meghallgatni ugyanazt a produkciót (egy idő után előre tudva, milyen esetlegességek várhatóak – márpedig azokat jó esetben is csak az egyszeri hallgatás során képes tolerálni a hallás). Nehéz a hangok mögötti/közötti lényegre figyelni, amikor erőszakosan a fülbe másznak az érdemben kétségkívül „mellékes” esetlegességek...

A Takács-Nagy Gábor karmesteri pályáján 14 évet átívelő folyamatból kiragadott interpretációk sokatmondóak a dirigensi hozzáállást (ars poeticát) illetően – az elhivatottság ereje töretlenül érvényesül. Az is hozzájárulhat, hogy a zenerajongó telhetetlenül akár egyvégtében akarná végighallgatni Beethoven egyedülálló szimfonikus termését. Az előadókat dicséri, hogy ez a lelkesedés mindvégig kitart... ■

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar

Cím: 8000 Székesfehérvár Szabadságharcos út 59.
www.arso.hu
igazgató: Ruff Tamás
Email:
ruff.tamas@arso.hu
(+36) 30 217 3411
Titkárság telefonszáma:
+36 70 522 46 92

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1225 Budapest, Nagytétényi út 280.
Levelezési cím:
1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság:
1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 •
Fax: 413-6365
E-mail:
nfo@bdz.hu •
www.bdz.hu

Concerto Akadémia Nonprofit Kft.

Székhely: 1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Levelezési cím: 1450 Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:
(+36-1) 215-5770 • Fax:
(+36-1) 215-5462
E-mail: info@
concertobudapest.hu
www.concertobudapest.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Magyar Élőzene Nonprofit Kft.

Levelezési cím:
1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem:
1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: (+36) 70 652 55 91
E-mail:
dunaszimfonikusok@gmail.com
www.dunaszimfonikusok.hu

Kodály Filharmónia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 •
Fax: (52) 412-395
E-mail: info@
kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Művészeti Együttese Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkórus

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím:
1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail:
info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

Székhely: 1093 Bp., Péceli utca 2.
Levelezési cím: 1143 Bp. Stefánia út 61.
Tel.: 338-2664 • Tel./
fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu •
www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest, Laktanya u. 35.
(l. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228,
(+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu •
www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs,
Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320
Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu •
www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472
Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu
www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail:
orch@symp-h-szeged.hu •
www.symp-h-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@
szolnokszimfonikusok.hu
www.szolnokszimfonikusok.hu

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail:
rendezveny@
zugloifilharmonia.hu

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1141 Budapest Szugló utca 125/D
C. épület 3/34.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor
horvath.gabor975@gmail.com
www.regionaliszimfonikusok.hu

***

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor
Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország
(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.dszz.hu
E-mail: dkszimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézhich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím:
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
E-mail: titkarsag@gso.hu
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Rác Márton

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszztitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Földi Jácint

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: TatabányArt Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22. Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478 http://www.bpo.hu

KAMARAZENEKAR

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7. Tel/Fax: +36 1 250 4938 lfzk@lfkz.hu http://www.lfkz.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLLAPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.

1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsg.hu
www.zene-kar.hu

Felölts kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomás: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles
választékkal várjuk
vásárlóinkat 2023-ban is!

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom